

Ο ΝΟΥΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 27 του Νοέμβρη 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 174

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΨΥΧΑΡΗΣ. Απολογία (συνέχεια).

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ. Βιβίο πρώτο (συνέχεια από το 170 φύλλο).

ΑΡ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ. Ο Λογιοτατισμός.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. Από τον κόσμο του Σαίονου—Φλέρι.

ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ. Μαλάμα (Συνέχεια).

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ. Θεωρικά—Φροσών και Ρίστερ.

ΤΙΜΩΝΑΣ. Έργα και Ήθρα—Τά α' Ηλόσια

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Γήγας Γκάρης.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Προάματα (Την έκλειρε τη δασκάλα η δέν την έκλειρε; Ο Αντροειδής—Ο Αρματός της Βουλής—Το Τράμι κι ο κ. Φιλάρτος—Έφτά με πέντε—Ένας Κυπριώτης που βρίζει).

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΑΡΑΚΑΛΙ

Τη νύχτα νύχτα τη βαθεία μην παίζεις το καλάμι.
 Γιομόζει ο λόγγος στέναγμα, γιομόζει παραπόνι,
 Γιομόζει η στράτα ούλο απ' άχους, και το καλύβι γύρα.
 Κ' εγώ τ' άκούω άχρόταγα και λαρωμό δέν έχω,
 Με κρούει ο πόθος σύγκορφη και μέσα μου δλα τρέμουν.
 Και για ή ψυχή μου άφινει με κ' έρχιέται με τά σένα,
 Για δάκρυ στάζει μου ή καρδιά, για πύγχι με ένα κλάμμα
 Μόνος άλλάργα ά βόλσκεσαι. μα κεί δε βόλσκεσ' έρμος.
 *Από μακριά σε συντηρώ, κι' από μακριά σε νοιώθω,
 *Ακούω με τον άργό σου όχό και τον καρδιοπαλμό σου
 Μαζί με τ' άστρα άναγαλλίω και σιγοσβύνω ως κείνα,
 Και το φλοερολάλημα σκώνει το λογισμό μου
 Και πέρα στα βραχόκορφα τον πάει, που κάπιο δειλι
 Σ' αγνάντεφα πρώτη βολά, τά πρώτα που σαλάγας.
 Και τονέ πάει άπόπασχα κατά το πανηγύρι,
 Που ή ύψη σου εΐταν ήζμποωμα κ' ή λεβεντιά σου θάμα,
 Και που με τήραζες βαθεία και χόρφε ή καρδιά μου,
 Και που τά μάτια σου έλαμπαν ώσαν τής μέρας τ' άστρο...
 Πάψε στα σκότα να σουρφε, πάψε να με κλαντάζεις.
 *Ασε να γύρω ένα βραδί να με χαδέψει ο ύπνος,
 Και μέσ' σε κάπιον όνειρο γλυκά να σου συντύχω.
 Τι έχω καιρόν άμέτρητο τά μάτια μου να κλείσω
 Και έκρυπνω πάσα νυχτιά μαζί με την ψυχή μου..
 *Αχ! λάλημα πλανευτικό κι' άπόκοσμο ήχοσκόπι
 *Όπου περνάς τή λαγακαδιά, καθώς και την καρδιά μου,
 Κι' άσκώνεις καθεν εύωδιά, και την πνοή μου άκόμα,
 Κι' όπου σκορπες τή σωπασιά ως τον άνασασμό μου,
 Δέ θέλω πιά ν' άκούω σε γιατί μου σβύνει ή νιότη.
 Μα ή νιότη 'ναι για με γλυκειά, τ' είναι ή χαρά τής
 [πλάσης,
 Τ' είναι το ρόδο του κορμιού, τής ζήσης είν' τ' άστέρι...
 Τη νύχτα νύχτα τη βαθεία μην παίζεις το καλάμι,
 Γιομόζει ο λόγγος στέναγμα, γιομόζει παραπόνι,
 Γιομόζει η στράτα ούλο απ' άχους, και το καλύβι γύρα,
 Γιομόζει κ' ή ζωούλα μου πόθο και πίκρα άγάπης.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΣΜΟΣ

Τα τελευταία «Παναθήναια» δημοσιεύουνε σπουδαιότατο ανέκδοτο γράμμα του Βαλαωρίτη σταλμένο από Ροϊδη άπό τη Λευκάδα στις 3 του Νοέμβρη του 1879. Την εποχή εκείνη, καθώς είναι γνωστό, είχε άνοιξει ο περιφημος φιλολογικός ναυγός άναμειαξού Ροϊδη και Βλάχου, περί του άν οι ποιητάδες αγεννιοδνται ή γίνουνται, κι άπάνου σ' αυτό τον ναυγά λέει κι ο ποιητής τή γνώμη του.

Όλο το γράμμα του είναι, μπορεί να πει κανείς, μελέτη φιλολογική πρώτης σειράς: μα ό,τι μάς συγκίνησε βαθύτερα είναι το μέρος που κουρευλιάζεται μεγαλόπρεπα ο καταραμένος ο Λογιωτατισμός, γι' αυτό και το ξανατυπώνουμε.

Αν ύπάρχη τι, το όποιον εσχότωσε την πρός την ποίησιν έμφυτον όρμην τής Έλληνικής φυλής κατά την σημερινήν εποχήν, δέν είναι ή έλλειψις άρμολίας άτμοσφαιρας προς περίθαλψιν και άνατροφήν τής παιητικής κύτοφουός διαθέσεως, όχι, όχι, όχι, άλλ' ο Λογιωτατισμός. Αυτός έπνιξε τά έμβρυα έν τή κοιλία των μητέρων και άπερρόφησε πύσαν ίκμάδα και πάσαν ζωτικότητα.

Καλέ σου φαίνεται λίγο να έχης πάντοτε επάνωθέ σου τον Βλάχον τον... τον... με τον πέλεκυν άνά χείρας έτοιμούς να σε κατατομήσωσιν άν ήθελες πολμησει ν' άφαιρέσης το ν εκ των αίτιατικών ή άν αθάδειάζεις να εισαγάγης εις τους στίχους σου λέξεις τινάς ή φρασεις άνηκούστους εις την δημοτικήν μας γλώσσαν;

Να μη είσαι ποτέ δεκτός εις τά ποιητικά διαγωνίσματα, να σε προπηλακίζουν αιωνίως, να σε χλευάζουν, ως ο Α. Σουτζας έτόλμα να χλευάζη τον Σολωμόν, και να φυλάττουν τας δάφνας και τά έγκώμια εις μόνους τους όπαδούς των; Ό Λογιωτατισμός! αυτός κατέφαγε και τους ώραίους ποιητικούς χρόνους του Ζαλοκώστα και του Παράσχου και του Τανταλίδου και πολλών άλλων, όστινες βεβαίως θα ήσαν σήμεραν το κόσμημα και το άγλαίσμα του Έλληνικού Παρνασσού άν, περιφρονούντες των γραμματικών τας μαράς αξιώσεις, έπεδίδοντο εις την καλλιέργειαν του δημοτικού πλούτου και περιέβαλλον τας ιδέας των διά τής σαρκός και του αίματος του ζώντος Έλληνισμού αντί των σαθάνων κόσμου παλαιού, σαρακοφαγωμένου, καταρρέοντος. — Η τυραννία αυτή του Λογιωτατισμού έπνιξεν την ποίησιν έν Ελλάδα και έχρειάσθη μεγάλη έπιμονή και μεγαλειτέρα ύπομονη μέχρις ού ίδη τις την Σύγκλητον του Έθνικού Πανδιδακτηρίου προσκαλούσαν ένα κηρυγμένον άντάρτην, ένα άδιόρθωτον και πα-

ρήσον χωριάτην ποιητήν, έμέ, διά να του άναθήσει και του διαπιστευθή την έξύμνησιν του Πατριάρχου Γρηγορίου, δεχομένη εκ των προτέρων, ως όρον ειρήνης και συνδιαλλαγής, την έπίσημον έν τή περιπτώσει ταύτη καθιέρωσιν τής δημοτικής γλώσσης έν τή έθνική ποιήσει.

Τώρα ή δημοτική ποιησις δέν φοβείται πλέον διωγμούς και ύβρεις. Έκάθισε τροπαιούχος και νικηφόρος επί του τραχήλου του Λογιωτατισμού και εκηρύχθη βασιλις και κυρία. Αλλά πριν ή έπουλωθώσιν αι μαστιγώσεις των άγωνοδικών, πριν ή λησμονηθώσιν τά άναθήματα όσα εξετοξέθησαν καθ' ήμών των χυδαζόντων, των προδοτών του Έλληνισμού, των ρωτοσθεστών, άπαιτείται καιρός και μόλις παρέλθη, μόλις ακούσης ότι ο Βλάχος δέν φοβείται πλέον να γράψη πάω άντί ύπάγω ή πορευόμαι — τρώς άντί τρώγεις ή ισθίεις, ω! τότε, θα ίδής εύθύς βλαστάνοντα επί του Έλληνικού έδάφους ευωδέστατα και ποικίλα τά άνθη τής νεωτέρας ήμών ποιήσεως.

ΑΡ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΙΟΝΙΟΥ

ΦΛΕΡΤ

Νάξερεις, πόσο μευ κοστίζει, δεσποσύνη, το σημερινό μου γράμμα. άλλή πρέπει να σου δώσω μιάν εξήγηση, για να μη νομίζης αλήθεια, πως άλλάζω τόσο γλήγορα και χωρίς αιτία ιδέες κ' αισθήματα. Σ' με τή φράση σου αυτή — «άλλαζατε τόσο μαζί μου, που νομίζω, πως κάτι σας έκαμα κ' είστε θυμωμένοι» — με σπρώχνεις να σου κάμω μιάν εξομολόγηση και να σου πω, ότι νομίζα πως ποτέ δε θα μχθαινες.

Περιστό να σου θυμήσω το πως γνωριστήκαμε. Έρχόσουν με το ποδήλατό σου στο έξοχικό μας σπίτι — μισή ώρα μακριά από τή χώρα — για να ιδής την αδερφή μου, την παιό καλή σου φιλενάδα, όπως τή λές, κι' ο έρχομός σου ήτανε για κείνη σωστό πανηγύρι και για μένα μιά ψυχική απόλαψη. Όμορφη, χαριτωμένη, γλυκειά, όλους μας μάγευε και ποτέ δε θα λησμονήσω με τι καρδιοχτύπι σ' άκαρτερούσα και ποση χαρά είχα να μαζεύω πλήθος λουλούδια, για να στολίζω το ποδήλατό σου, όταν έφευγες. Μας έμιλούσες, σε μας τους μοναζιώτες, για τους χορούς, που πήγαινες, για το τένις, για τον κόσμο που έρχόντανε σπίτι σου, για τά γλέντια, τις τουαλέττες σου και σ' άκούαμε, όπως κανείς άκούει ένα όμορφο πουλιού κελάδημα, και γώ άνά-

μεσα στα λόγια σου προσπαθούσα ν' ανακαλύψω έναν κόσμο κρουμένο, που μάντευα. Στην τόση ελαφρότητα θάτανε και κάποιος βάθος, και το βάθος εκείνο δεν μπορούσε παρά ν' μοιάζει στη μορφή σου. Κι' όταν μιλώντας με κοίταζες κατάματα μ' επιμονή, για νά ιδής στην μορφή μου την εντύπωση από τα λόγια σου, όταν καθισμένη στην ταράτσα κοιτάζες το ροδόχρυσο χρώμα, που χάριζε στον ουρανό το μαγευτικό του ήλιου βασιλέμα κ' έμενες σιωπηλή μπροστά στο αλησμόνητο θέαμα ή όταν διαλεγες ένα τής κόκκινης τριανταφυλλιάς μπουμπούκι και το κάρφωνες στο στήθος σου, ενώ θάμαζες την όμορφη κατασκευή του, και στην έλεγκμοσύνη που έδωσες μιὰ φορά ενός μικρού φτωχού, που χωρίς νά φοβηθής για την άσπραδα του χεριού σου, του χαιδεψες το λερωμένο του μαγουλο, ενώ ή συμπάθεια ζωγραφίζονταν στη μορφή σου, εγώ τον ξανοίγα κείνον τον κόσμο τον άποκρυφο.

«Κόσμον ώραϊόν, ήθικόν, άγγελικόν πλασμένον», που ή ζωή σου—ζωή του σαλονιού—του σκέπαζε με την επιπολαιότητα τη λαμπράδα.

Πόσες φορές διαβάζοντας έναν όμορφο στίχο, μιάν όμορφη ιδέα, δεν έλλεισα το βιβλίο και κάθισα ώρα σιωπηλός, γιατί σύ μου παρουσιαστικες άμέσως μπροστά μου και σ' ανακάτευα—τί άνεχτίμητες στιγμές!— με κείνο, που δι ήλθα! Πόσες φορές κοιτάζοντας μιάν όμορφη τοποθεσία δε σ' έσυλλογίστηκα και πόθησα νά σ' έχω κοντά μου, γιατί νόμιζα, πώς θα μ' ένοιωθες και πώς τη σκέψη μου θα διάβαζα στη ματιά σου!

Κι' όταν μιὰ μέρα, που ήρθες νά μ'ε βρής—στην κάμαρα ήμαστε μονάχη ή αδερφή μου και γώ—μπήκες κρατώντας πλήθος άγριολούλουδα στα χέρια σου και κοντοζύγωσες, μένα πρώτα, και μου τ'άδωκες λέγοντας με τ' ώραιότερό σου χαμόγελο: «Αυτό για σ'ε, που νοιώθετε κι' άγαπάτε τα όμορφα πράγματα» νόμισα, πώς οι σκέψεις μας από καιρό ήσαν αδερφάδες κ' ένω σ' ευχαριστούσα για τ' άγριολούλουδα, ευχαριστούσε κ' ή καρδιά μου τον άγγελο τής χαρής τής.

Και σ' άγάπησα, δεσποσύνη, όπως άγαπάνε όλοι κείνοι, που νοιώθουνε—δεν είπες έτσι;—τα όμορφα πράγματα. Αυτό ήν ή εξομολόγησή μου, που σου την κάνω, τί κρίμα! σήμερα, που δεν έχει πειρά σημασία, σήμερα, που είναι κάτι περασμένο. Την άγάπη μου δεν έμάντευες, μάντεψες όμως το θαυμασμό μου κ' ήσουν γι' αυτό πολύ ευχαριστημένη

και προσπαθούσες με κάθε τρόπο νά τον άξαινης. Και γώ την προσπάθειά σου κείνη την εξήγησα αλλοιώτικα και νόμιζα—τί άνόητος!—πou μ' άγαπούσες και σύ—γιατί, αν δε μ' άγαπούσες, νάχης τόσες φροντίδες για μένα, τόση καλωσύνη, τόσες γλυκές ματιές, τέτοια χαμόγελα;—ως που μιὰ μέρα έμαθα, που δε σου ήμουνα τίποτα, παρά ένα παιγνιδάκι, για νά περνάς όμορφα την ώρα σου. Τι τρομερή άνακάλυψη! πρέπει ν' άγαπήση κανείς, για νά τó νοιώση.

Θέλεις νά μάθης, πώς τó ξέρω; Μιλούσες στο κίοςκι του περιβολιού μου με μιὰ σου φιλενάδα, εγώ έρχόμουνα, νά σ'ε ανταμόσω, μ' έστελνε ή αδερφή μου και χωρίς νά φανταζόσαστε, που έρχόμουνα προς τó μέρος σας και που θα σ'ε άκουα, μιλούσατε δυνατά.

— «Μά χτές τó βράδι κόρτε που σούκανε ή Πέτρος!» έλεγε κείνη.

— «Κόρτε σε μένα;»

— «Έλα τώρα, μήν τó κρούσεις, δεν έφυγε ούτε στιγμή από κοντά σου και μονάχη με σένα χόρεψε, αλλά και σύ, καλά σε λένε μάγισσα, δεν είχες προσοχή παρά για κείνον».

— «Για νάχω έναν περισσότερο θαμασστή» άποκρίθηκες γελώντας, «χτές για κείνον, άφριο γι' άλλον κόρτε σοβαρά εγώ δεν κάνω, μονάχη φλέρτ, για νά περάσω ευχάριστα τη ώρα μου, χωρίς νάχω καμμιάν υποχρέωση και χωρίς νά δίνω τó δικαίωμα νά μιλούν για μένα».

Σάν τον τεχνίτη, που άγρυπνάει φτειάνοντας άγαλμα κάποιου τής ψυχής του όνειρο και τó καμαρώνει τελειωμένο κατόπι μεθυσμένος από χαρά, που αν ζάφνου τó ίδιό κομμάτι σκορπισμένο στα πόδια του, δεν κλαίει, μα τó κοιτάζει με στεγνά από την άπελπισία τα μάτια, έτσι και γώ δεν έκλαιγα θεωρώντας τα έρεπίτια του όνειρου μου.

Δεν ήθέλησα όμως ν' άκούσω περισσότερο και κλειστήκα στην κάμαρά μου και με πόνο θυμώμουνα τα περασμένα και την ήμέρα που σύ στο περιβόλι και γώ από την ταράτσα τίναζα άπάνου σου έναν κλώνο με κάτασπρα λουλούδια. Τί όμορφη φαινόσουν άνθισμένη κι' άνθισμένη από τα χέρια μου!—σύ χαμογελούσες με γλυκάδα και μ' ευχαριστούσε ή ματιά σου. Έγώ πίστευα, πώς ένοιωθες, που κείνη την ώρα δε σ' άγκάλιαζαν τα λουλούδια, μα δάκκαρη ή ψυχή μου, και που άπάνου πετούσανε οι σκέψεις μου άσπρες, άσπρες κι' άγνές, σαν

τά κάτασπρα λουλουδάκια. Για σένα όμως και κείνο ήτανε ένα παιγνιδάκι, μιὰ κοκεταρία, ένα φλέρτ τής στιγμής.

Έτσι λοιπόν εγώ που σου δίνω δάκκαρη τη ψυχή μου, δάκκαρη τη σκέψη μου, δάκκαρη τó θαυμασμό μου και σύ νάχης για μένα ψευτικά γλυκάχαμόγελα, μασκαρεμένη καλωσύνη, ένθουσιασμό με ύπολογισμό; Έγώ νά παίζω σ' αυτό τó παιγνίδι τη ζωή μου και σύ την κοκεταρία σου; εγώ μονάχη με τα μάτια σου νά βλέπω και νά μή σου είμαι τίποτα περισσότερο από τον άλλο κόσμος;

Δε σ'αίς όμως τόσο σύ, δεσποσύνη, όσο σ'αίει ή άνατροφή, που σου δώσανε. Από μικρό παιδί στον κόσμο που ζεις, τίποτ' άλλο δεν ήκουσες, παρά πώς ή γυναίκα πρέπει ν' άρέση και κατόπι τó σαλόνι σουπε, που για ν' άρέσης πρέπει νάσαι όμορφη και σπουδαζες τó ντύσιμο, τη χτενισιά σου, και ποιά κινήματα ταιριάζουν καλύτερα στη μορφή σου, πώς πρέπει νάσαι χαριτωμένη κ' ευαθές νά χορεύεις και σπουδαζες ποιά σακίσματα ταιριάζουν καλύτερα στο κορμί, πώς πρέπει νάσαι ευχάριστη και γι' αυτό σπουδαζες τόν τρόπο που μιλούν στα σαλόνια, πώς φέρνονται, και για νάσαι πολυτρογουρημένη από θαυμαστάδες συνήθισες τó φλέρτ. Δεν είν' έτσι;

Αλλά, δεσποσύνη, δεν έσυλλογίστηκες ποτέ, πώς τα όμορφα λόγια έχουν τη δύναμη και μαγεύουν πώς οι λιγωμένες ματιές μεθάνε, πώς τα όμορφα χαμόγελα τρελαίνουν; Δεν έσυλλογίστηκες ποτέ πώς ή διασκέδασή σου μπορεί νά κουστίσθ ένός άλλου τη χαρά, πώς τó παιγνίδι σου μπορεί νά ματώση καρδιές, γιατί έχει για όπλα την όμορφή ένωμένη με την κοκεταρία, και για στοίχημα τόν πόθο; Δεν έσυλλογίστηκες ποτέ, πώς ύπαρχουν άνθρωποι, που μισούν τó ψέμα, πώς ήτι λένε τους τó πρωταίει ή ψυχή, που πιστεύουν στην Άλήθεια και στην Άγάπη; Δεν έσυλλογίστηκες ποτέ νά τους χωρίσης αυτούς τους ανθρώπους από τους άλλους τούς ψευτικούς, τους ανθρώπους του φλέρτ;

Μ' αν δεν έσυλλογίστηκες όλ' αυτά, έπρεπε όμως νά συλλογίσθης, που ήρθη κ' ή πολυπόθητη για σε στιγμή νά φορέσης τ' άνθη τής πορτοκαλλιάς στο κεφαλι και που εκείνος που θα σου δώση τ' όνομά του και θα σου άφιερώση τη ζωή κ' ύπαρξή του δάκκαρη, στην καμαρωμένη νυφοδία, που θα στέκη στο πλαϊ του, θα φανταζεται μιάν άγνή παρθένα, εν' άμύριστο λουλούδι. Θάσαι [σύ τ' άμύριστο κείνο λουλουδάκι του όνειρου του; Όχι.

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΑΛΑΜΩ

(Η άρχή στο περασμένο φύλλο)

Έκει ξεχώριζεν ή δρόμος του. Δεν μπόρεσε νά περπατήση. Στάθηκε όπου βρισκονταν. Σε λίγο φάνηκε μόνη της ή Έλένη. Τα μάτια της άστραψαν από χαρά. Του είπε καλησπέρα φέροντα και τó χέρι στα χείλια τίναζα. Αύτός φοβήθηκε νά πλησιάση. Ένα λουλούδι που κατόυσε τής έρριζε. Κοίταζε μιὰ γύρω, έσκυψε, τó πήρε και τó φίλησε. Όταν μάκρυνε γύρισε πάλι πίσω νά ιδή μ' άναστεναγμό. Αύτός άκολούθησεν άργά τó δρόμο του.

Άλλη μέρα που περνούσε άπ' τó ίδιο μέρος, ή Λεμονάρας στέκονταν άκίνητος στο δρόμο με τó σκύλλο του. Πέρασε ψηλότερα νά μήν του μιλήση. Τα παράθυρα του Σοφού ήταν πάλι κλειστά. Στο γυρισμό μπήκε σ' ένα κήπο τους. Από κει περνούσεν ή Μαλάμω πηγαίνοντας για νερό. Πήρε ένα ξύλο κ' έκορτε τις τσουκνίδες, πουχε γεμίσει ή κή-

πος. Οι γυναίκες τόν κοιτούν παράξενα, τα κορίτσια περνούν ντροπαλά. Κάποτε φάνηκε κ' ή Μαλάμω γυρίζοντας με τη στάμνα. Μπροστά της παρουσιάστηκε ή Λεμονάρας με χαμόγελο. Κάνει ν' άνάψη ένα τσιγάρο. Άλαφοπέρασε αυτή χωρίς νά τόν κοιτάξη. Όταν περνούσε άπ' τόν κήπο του ζύγωσε στη φράχτα ή Γιώργος και την καλησπέρισε. Τόν κοίταζε κατάματα και τα χείλια της ταράχτηκαν μ' άλαφρό μουρμουρητό. Ο ήλιος βασίλεψε ματωμένος με θάλασσα κυματισμένη. Ο καιρός θα χαλούσε. Άποβραδής στον ύπνο του άκουσε τούς πετεινούς νά λαλούν. Και τις άγές ξημέρωσε βοριάς λυσσασμένος. Τα τζάμια τουρτουρίζαν. Τα κλαδιά λίγυζαν ως τη γής. Στο χωριό άκούεται πώς ή Λεμονάρας γύρεψε τη Μαλάμω άπ' τους γονιούς της. Λέει ή κόσμος πώς θα του την δώσουν. Μα ή πατέρα της λείπει σε ταξίδι με καράβι. Όσο νά τελειωνε τó ταξίδι του, ή Γιώργος θα ήταν ήσυχος. Μ' αυτούς τους καιρούς θ' άργούσε και κάτι περισσότερο.

Μέρα με τη μέρα προχωρεί τó καλοκαίρι, κ' οι κάψες άψύωνουν. Ο Γιώργος κατεβαίνει ώρα του έσπερινού στη θάλασσα. Θα ήταν μακριά ως μισή ώρα. Κολύμπησε στον κάβο και γύριζε άργά. Άπάνω άπ' τα πηγάδια, στο δρόμο, ήταν ή Λεμονάρας.

Κόβει κουκιά ποτών εκεί σπαρμένα. Γύρισε κοιτάξε προς τ' άπάνω, άνέθηκε άπ' την πεζούλα στο δρόμο. Κάπια με βαθύ φουστάνι είχε φτασει. Αύτός τής κλει τó δρόμο. Πήρε εκείνη μιὰ φόρα για νά περάση και πέφτει. Η στάμνα της έσπασε. Ο Γιώργος έκανε γληγορότερο τó βήμα του για νά ιδή ποιά ήταν. Η καρδιά του τρέμει. Θα πιάνονταν ματάδι. Ποι νά φταση, είχε σηκωθεί εκείνη κ' έτρεξε πίσω προς τó σπίτι. Άφριο θ' άκούονταν ποιά ήταν. Τό πρωί παρουσιαστηκε κ' ή γέρο Άφεντάκης. Ηρθε μόνος του. Τό καράβι δεν τέλειωσε άκόμα τó ταξίδι του.

Κείνη τη μέρα του μιλούσεν ή Νίκος ή Άφεντάκης για τó Λεμονάρα. Πώς ήθελε νά μάθη κι' αυτός ψάλλτης.

— Άν έρθη αυτός εγώ δεν ζανκρογαί.

— Άν είναι έτσι δεν τα θέλουμε.

Τελειώνοντας τόν κοίταζε μες τα μάτια, ύστερα τόν χτύπησε στις πλάτες.—Πότε θα παντρευτούμε, Γιώργος;

— Με τέσσερα, πέντε χρόνια!

Έκαμε πώς γέλασε και γίνηκε άφαντος.

Βραδυάζοντας πήγε στον κήπο. Περνούσε ή Μαλάμω. Πήγε και ζαπίθωσε πίσω σ' ένα κλαδί κ' έτρεξε προς αυτόν στο φράχτη. Σάν κάτι νάχε νά

γιατί τὸ στόμα σου δὲν εἶναι παιὰ παρθένο, εἶπε τόσα ψέματα καὶ χαμογέλασε μὲ γλυκάδα σὲ τούς! Τὰ μάτια σου ἀκούμπησαν πολλές φορές σὲ ἄλλου μάτια παίζοντας τὴν κωμωδία τῆς ἀγάπης, τ' αὐτὰ σου ἀκούσανε πολλές ἐρωτικές φράσεις γιὰ τὴ χερσὶ τοῦ κορμιού σου, καὶ τὴ λυγερή σου μέση πολλά χέρις σφίξανε μὲ πόνο περισσότερο ἀπ' ὅσο ἔπρεπε στὸ ζετρίλλαμα τοῦ χοροῦ καὶ τὸ χέρι σου πολλές φορές θὰ ξεχάστηκε μὲ χαριτωμένη ἀφρημάδα σὲ ἄλλου χέρι.

Λέε, πῶς δὲν κάνεις τίποτα, μὰ κάνεις πολὺ. Τί κι' ἂν κάνεις δὲν ἔχει χειροποιιστὴ ἀπόδειξη τῆς ἐλαφρότητος σου, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ μασκαρεμένος ἐρωτᾶς, ποῦ μὲ τὴν ἀφέλεια τὸν λές φλέρτ σου ἀφαιρεῖ τὴν ἀγνότη σου, σοῦ κλέφτει ἀπὸ τὴν ἠθικὰ σου ὑπαρξή;

Ἐγὼ θυμωμένος μαζί σου; ἂν κάποιος ἀπὸ τοὺς δυὸ μας φταίει, αὐτὸς ὁ κάποιος εἶμαι γώ, ποῦ δὲν ἔξερξ νὰ σὲ νοιώσω.

Πόσο σκληρὰ θὰ σοῦ φαίνονται τὰ λόγια μου, δεσποσύνη, μὰ συμπαθάτε ἕναν, ποῦ δὲ συγχάζει τὰ σαλόνια καὶ δὲν ζέρει τὴ γλώσσά τους, γιατί ἔμαθε μοναχὰ τὴ γλώσσα τῆς ἀλήθειας.

Ἐλπίζω ὅμως, ποῦ τὸ γράμμα μου θὰ διαβάσῃς, ἐνῶ ἐτοιμάζεσαι νὰ πᾶς σὲ κάποια διασημότητα, ποῦ βέβαια θ' ἀνταμώσῃς τὸν κόσμο τοῦ γούστου σου—τὴ μορφή θάσαι καλοντυμένη μὲ τὴν τέχνη ποῦ ζέρεις κ' ἔχεις σ' ὄλα σου!—κ' ἔτσι ἂν τὰ λόγια μου ἔτυχε νὰ σὲ πειράξουν λιγάκι, γλήγορα θὰ τὰ λησμονήσῃς, ἀρχίζοντας σὲ κανένα σαλόνι, στὸ θέατρο, στὸ τένις ἢ σὲ καμιά ποδηλατοδρομία κάποιου καινούριου ἀθῶς παιγνιδάκι. κάποιος χωρὶς καμμιὰν ὑποχρέωση φλέρτ.

Κέρκυρα 30)10)05.

EIPHNH A. ΔENTPINOY

Μία φορά ἕνας νέος ἀπὸ τὴν Ἐρέτρια μαθή-
τευσα κοντὰ στὸ φιλόσοφο Ζήνωνα περισσότερο καιρὸ ἀπὸ ὅσο ἔπρεπε. Κι' ἄμα γύρισε στὴν πατρίδα του τότε ρώτησε ὁ πατέρας του σὺν τί σοφὸ εἶχε τάχα μαθεῖ.

— Ὁκ σοῦ δείξω, ἀποκρίθηκε.

Μὰ ὁ πατέρας ἠύμωσε καὶ τὸν ἔστρωσε στὸ ξύλο. Τότε κι' ὁ νέος, ἀφοῦ τίς ἔφαγε χωρὶς νὰ μιλήσῃ καὶ ἴσχυα, τοῦ εἶπεν:

— Ἀπὸ λοιπὸν ἔμαθα νὰ ὑπομένω τὸ θυμὸ τοῦ πατέρα.

τοῦ πῆ. Τῆς πῆρε τὰ χέρις στὰ δικὰ του καὶ τῆς ἔδωσε τὸ πρῶτο φιλί. Καθῆσαν γαλητὰ στὰ χορτάρια ἀπ' τίς δυὸ μεριές τοῦ φραχτή. Ἐβγαλ' ἕνα κλαδί νὰ βλέπονται. Καθῆσαν λίγο ἀμίλητοι, ντροπαλοί. Κοντὰ τῆ ρώτησε:

— Πῶς ἦρθεν ὁ πατέρας σου. Μαλάμω; θὰ σὲ παντρεύουν ἔμαθα.

— Μὰ ἐσὺ θ' ἀργῆς. Πότε;

— Θέλω τρία χρόνια ἀκόμα νὰ τελειώσω, μὰ μὲ δυο... ὅμως θὰ σὲ δώσουν στὸ Λεμονάρα.

— Καὶ τὸν θέλω ἐγώ;

Στὴ στιγμὴ φάνηκε ἀπ' τὸν ὄχτο ὁ Λεμονάρας. Πῆρ' αὐτὴ τὴ στάμνα κ' ἔτρεξε. Ὁ Γιώργος χαμήλωσε πλιότερα.

— Μὴν κρύβεσαι, σὲ βλέπουμε.

Σηκώθηκε.

— Σὲ φοβᾶμαι τάχα νὰ κρυφτῶ;

— Ἐννοια σου καὶ ζέρεις τί θὰ σοῦ κάνω; θὰ σὲ κρεμάσω καμμιὰ μέρα σ' ἕνα δέντρο ἐκεῖ παρακάτω νὰ σὲ βλέπῃ καλύτερα.

— Μὴν τὸ λές μοναχὰ.

— Ξαναβγές ἂν θέλεις καὶ σοῦ δείχνω ἐγώ.

Δὲν ἀπάντησε γιατί κάποιος περνοῦσε. Ἐφυγε. Ὅπλο κανένα δὲν εἶχε. Ὡς τὴ νύχτα βρῆκε ἕνα. Ὅτὰ πήγαινε αὔριο στὸ κυνήγι. Νὰ ἰδῇ ποιὸν φοβε-

ἜΡΓΑ ΚΑΙ ἩΜΕΡΑΙ

ΤΑ „ΗΛΥΣΙΑ“

Ὅσοι ἀπὸ καθὲ πνευματικὴ δουλιὰ, ποῦ γίνε-
ται στὸν τόπο μας, νοιώθουνε κάτι ποῦ εἶναι τρα-
νότερο ἀπὸ χαρὰ, κάτι σὺν ἀναδράνισμα ψυχῆς
ποῦ βλέπει χαϊδεμένο τῆς ὄνειρο νὰ παίρνῃ σάρκα,
χαϊρετίσανε μὲ ἀναγάλλιασμα τὴν ἀγγελία τοῦ κ.
Π. Νιρβάνα γιὰ τὰ «Ἡλύσια». Μὲ τέτοια ἀπάνου-
κάτου λόγια καὶ μὲ τέτοιο ὕφος θὰ μιλοῦσεν ἡ θά-
γραφεν ὅποιος θάκρινεν ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ τὴν
ἀγγελία τοῦ κ. Νιρβάνα, ὅπου τὰ ὅμορφα λόγια
ταῖζουν πολλά. Ἀληθινὰ ἡ ἀγγελία αὐτὴ σοῦ δίνει
ἀφορμὴ νὰ ξαναγιγῆ ὁ νοῦς σου σὲ στοχασμούς καὶ
συμπεράσματα γιὰ τὴ φιλολογικὴ δουλιὰ τοῦ και-
ροῦ μας, γιὰ ὅλους τοὺς σημερινούς τῆς ἰδέας ἐργά-
τες, ποῦ λίγο ἢ πολὺ πασιζοῦνε νὰ βάλουν κι ἀπὸ
μιά πετρίτσα στὰ θεμέλια τοῦ πνευματικοῦ παλα-
τιοῦ, ποῦ ἴσως ἀργότερα ὑψωθῆ μεγαλόπρεπο κι ἀ-
ληθινὰ βασιλικό. Ὅπως συλλογίστηκε ὁ κ. Νιρβάν-
νας τί νὰ γράψῃ στὴν ἀγγελία του, ἔτσι συλλογι-
στηκα κ' ἐγὼ ὅταν τὴνε διάβασα καὶ μοῦ δόθηκεν
ἀφορμὴ νὰ κάμω μερικούς στοχασμούς. Μὰ ἔτυχεν οἱ
στοχασμοὶ μου αὐτοὶ νὰ μὴ συμφωνᾶνε σ' ὄλα μὲ τὰ
ὅμορφα λόγια τοῦ κ. Νιρβάνα, γι' αὐτὸ καὶ θὰ
τοὺς πῶ ἰδῶ ξερὰ κι ἀπότομα, κι ὄχι μὲ ποιητικὸ
ὕφος, σὺν ἐκεῖνο ποῦ εἶναι μέσα στίς πρώτες γραμ-
μές μου.

Σὲ καθὲ πνευματικὴ δουλιὰ ποῦ ἔχει τὴν ἀ-
ξίωση ἀνὰ προσφῆρ ἐπιθυμητὴν ὑπηρεσίαν, ἐρχομέ-
νη εἰς κοίσιμον στιγμὴν τῆς λογοτεχνικῆς ἐξελί-
ξεως καὶ τῆς αἰσθηματικῆς διαπλάσεως τοῦ ἔθνους—
ὅπως λέει στὴν ἀγγελία του ὁ κ. Νιρβάνας—
μάρεσει νὰ βλέπω πρῶτα-πρῶτα τὴν μέθοδο, δηλ.
γιὰ νὰ τὸ πῶ πῶ καθαρά, χρειάζεται νὰ μπαίνη
στὴ ζυγαρὰ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἡ ἰδέα κ' ἀπὸ τὴν
ἄλλη ὁ τρόπος ποῦ θὰ μεταχειριστῆ καθέννας γιὰ
νὰ ἐφαρμόσῃ στὴν πράξῃ τὴν ἰδέα του αὐτῆ, καὶ
πρέπει τὸ ζύγισμα νὰ εἶναι πολὺ σωστό. Μελέ-
τησα μὲ προσοχὴ τὰ ἀπρῶτα δημοσιεύματα ποῦ
ταῖζει ἡ ἀγγελία, μὰ δὲ βρῆκα καθόλου σωστὸ τὸ
ζύγισμα. Γιατί, παρακαλῶ, πῶς τὰ «Ἡλύσια»—
ὅπως λέει ὁ κ. Νιρβάνας— ἀφιλοδοξοῦν νὰ ποιοῦν
εργασιὸν παιδαγωγῆσεως τῆς ἐθνικῆς καλαισθησίας
καὶ δημιουργίας κοινού δυναμένου ἀντιμετωπίση

τὴν μεγάλην τέχνην τοῦ λόγου, ὅταν αὐτὰ ἀτὰ
πρῶτα δημοσιεύματα εἶναι τόσο ἀνόμοια πράματα;
Τὰ «Ἡλύσια» δὲ θὰ βγοῦνε μόνο γιὰ τοὺς ἐκλε-
χτούς, γιὰ τοὺς ὁμοίους δηλαδὴ ἐκείνων ποῦ ἔκα-
μαν ἀτὰς μεταφράσεις, πλάσματα σπουδῆς καὶ αἰ-
σθημάτων τῶν ἐκλεκτῶν μὰ θέλουνε νὰ διαβαστοῦν
κι ἀπὸ τὸ κοινό. Τί θὰ βγῆ ὅμως γιὰ τὸ κοινό—
ἂν τύχῃ δηλ. κι αὐτὸ λησμονήσῃ τὴ συνήθεια κι
ἀποφασίσῃ νὰ διαβάσῃ, κάτι ποῦ νὰ ξίξῃ τὸν κόπο—
ὕστερ' ἀπὸ τὸ διάβασμα τοῦτο; Ἐνα γροθοκάπημα
ἀλύπητο, θαρρῶ, μέσα στὸ κεφάλι τοῦ καθενού.
Γιατί ποῦ μοιασίδι, ποῖα σκέψη ὑπάρχει ἀνάμεσα
στὴν ἰδέα τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Λουκιανού καὶ τοῦ
Ἐπίκτητου; ἢ τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Σααδῆ; ἢ τοῦ
Αὔγουστίνου καὶ τοῦ Ρενάν; ἢ τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ
Τσέχωφ; ἢ τοῦ Λεσπάρδη καὶ τοῦ Οὐάιλδ;

Μὴ μὲ νομίση κανέναν σοφιστὴ ἢ στενοκέφαλο
ἢ κακόπιστο, πῶς κάνω τάχατις ὅτι δὲν καταλα-
βαίνω τί ζητοῦν τὰ «Ἡλύσια». Δὲ θέλουν αὐτὰ νὰ
παιδαγωγῆσουν τὸ κοινό; Μὰ τὸ κοινό, ρωτῶ κ' ἐγώ,
μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐκλεκτικὸ μονάχο του γιὰ νὰ κρίνῃ
ποῦ τοῦ χρειάζεται γιὰ τὴ μόρφωσή του; Κ' ἔτσι
σύμφων μὲ τοὺς ψυχολογικούς νόμους σωριάζεται σὲ
συντρίμια ἡ φιλοδοξία ποῦ ἔχουν τὰ «Ἡλύσια».

Μὰ θὰ τὰ διαβάσουν οἱ ἐκλεκτοὶ κι αὐτὸ τοὺς
εἶναι ἀκριτὸ, θὰ μοῦ ἀπαντήσῃ κανέναν. Δὲν ζέρω
ὅμως ποῖος ἀληθινὰ ἐκλεκτὸς λίγο ἢ πολὺ δὲν ἔχει
καθαρὴ ἰδέα ὅλων αὐτῶν τῶν ἔργων εἴτε ἀπὸ τὸ
πρωτότυπο, εἴτε ἀπὸ ἄλλες μεταφράσεις, γιατί δὲν
πιστεῖω ποτὲ ὅτι ἔξερνα ἡ μεταφράση τοῦ Σααδῆ
τοῦ κ. Ἀργυροπούλου θὰ εἶναι καλλίτερη ἀπὸ τὴ
Φροντζέζικη μεταφράση, ὅπουθε κάνει κι αὐτὸς τὴ
μετάφρασή του. Βλέπουμε τὸ λοιπὸν ὅτι γιὰ τὸ
κοινό τὰ «Ἡλύσια» δὲν εἶναι, γιὰ τοὺς ἀληθινὰ
ἐκλεκτούς περισσεύουν. Κ' ἔτσι καταντῶ στὸ στο-
χασμό, γιατί τάχατις νὰ μὴ φιλοδοξήσουν τὰ «Ἡ-
λύσια» νὰ μᾶς δώσουνε μεταφράσματα ἀπὸ τὴ σύγ-
καιρη ξένη φιλολογία, ποῦ πραγματικὰ μᾶς εἶναι
χρειάζομενα γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸ σημερινὸ ζετύ-
λιγμα τῆς παγκόσμιας σκέψης στὴν τέχνη; Δὲ θὰ
ἦταν καθόλου ἀνώφελο κι ἄσκημο νὰ ἐξακολουθοῦσαν
τὰ «Ἡλύσια» τὸ ἔργο τοῦ «Διόνυσου» ποῦ, μὰ τὴν
ἀλήθεια, μὲ τὴ λίγη του ζωὴ δὲν πρόσφερε καὶ μι-
κρὴ ὠφέλεια στὴ σύγκαιρη Ρωμαϊκὴ φιλολογία; ἂν
βγάλῃ κανέναν ἐκείνης τίς περιέργους κι ἀνωποτα-
μίτικες κριτικές του, ὅλο του τῆλλο ἔργο ἦταν
πολυὸ φέλιμο.

— Ἐρεῖς, αὐτὸς γράψε τοῦ Ἀρεντάκη τὸ κο-
ρίτσι.

— Μὰ θαρρῶ πῶς θὰ τοῦ τὸ δώσουν; τί ἀκούς
ἐσὺ;

— Ἡ μάκνα τῆς λέει θὰ κάνῃ ἐπιστήμονα.

Χαμογέλασε.

— Καὶ ποῖος εἶν' αὐτός;

— Ποῖος ἄλλος ἀπὸ εἶνα.

Στὸ δρόμο ἡ χαρὰ τὸν πλημμυροῦσε. Ὁκ εἰρί-
σκε τὸ Νίκο Ἀρεντάκη. Ἡθὰ τοῦλεγε:

Ἄκουσα πῶς σκέπασαν τὸ σκύλλο τοῦ Λε-
μονάρα, ἔμαθες ποῖος;

— Ὅχι.

— Ἐρεῖς, νὰ τὸν σκότωνα ἐγώ;

Ἐκεῖνος θάποροῦσε!

Τὸν βρῆκε καὶ κάθονταν πρῶτ' μ' ἄλλους. Μι-
λοῦσε κείνη τὴ στιγμὴ καὶ δὲν τὸν πρόσεξε. Ἐλεγε:

— Λένε πῶς τὸν σκότωσεν ὁ Κεκός. Μ' αὐτὸ
ἂν εἶναι σωστὸ, παθαίνει. Μπορεῖ νὰ πᾶρ φυλακὴ.
Τί σοῦ χρωστῶ νὰ μοῦ σκοτώσῃς τὸ σκύλλο;

Ἐφυγε ἀλαφρὰ νὰ μὴν τὸν προσέξουν. Πῆγε
ψηλά σὲ μιὰ τοῦμπα. Ἐπεσε. Τὰ πουρνάρια ὀρίζουν
τὸν οὐρανὸ ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ. Ἀπ' τὴν ἄλλη κάτω
θάλασσα. Ἡ θάλασσα ἴσχυη ἢ στεριά εἶναι ἐρη-
μικὴ. Ὁ ἥλιος ἀπλόνεται παντοῦ. Ἐνα βαπόρι

ρίζει!

Βγήκε νωρὶς κοντὰ ἀπ' τὸ γιῶμα. Κατέβηκε
στὸ ρέμμα ποῦ παραπάνω περνοῦσαν ἀντίμορα οἱ
δρόμοι γιὰ τὰ πηγάδια. Ἦταν κάψη πολλή. Οἱ
ταϊντζέροι τραγουδοῦσαν μ' ὄλα τους τὰ δυνατὰ.
Ἡ γλῶσσὴ εἶναι μαραμμένη. Ποῦ καὶ ποῦ ἀνθίζει ἡ
ρίγανη. Κατ' ἀπάνου στὰ φουντωτὰ πουρνάρια οἱ
γριμπιλίνες. Γύρω στοὺς ὄχτους σταυρώνονται τὰ
μονοπάτια. Ἀγάλια ἀγάλια ἀπόσκισσε τὸ ρέμμα.
Ὁ ἥλιος ἔγειρε. Παλιὸς μύλος ψηλά βάρεται κόκ-
κινος. Βγήκε ψηλά. Κάποτε περνάει κι ὁ Λεμονά-
ρας. Ἐχει καλάμιδι καὶ ψάρια στὸ χέρι. Στὸ λαϊμὸ
μεταξωτὸ μαντήλι δεμένο. Ὁ σκύλλος του δὲ φαί-
νεται μπροστὰ. Ὁ Στάθης Κονόμος φάνηκε κ' ἐκεῖ-
νος ἀπὸ κοντὰ.

— Ἐβγαλες λαγὸ;

— Περιμένω.

Σὲ κάμποσο φάνηκε ὁ σκύλλος. Ἐρριξε μιὰ πέ-
τρα νὰ τὸν ἐρεθίσῃ. Ἐκεῖ ποῦ ὠμοῦσε κατὰ πάνω
του πυροβόλησε κ' ἔφυγε πρὸς τὰ κάτω. Ἐσκουζεν
ὁ σκύλλος δυνατὰ μὲ πόνο. Αὐτὸς πάλι βγήκε ἀπάνω
καὶ πρόφτασε τὸν Κονόμο κατ' ἀπ' τίς συκιές τοῦ
δρόμου.

— Ἄντι γιὰ λαγὸ, θαρρῶ πῶς βάρεσα ἕνα
σκύλλο. Νομίζω πῶς εἶναι καὶ τοῦ Λεμονάρα.

Δέχομαι γι' απάντηση στὰ ὅσα εἶπα παραπάνου τὰ ἴδια τὰ λόγια τῆς ἀγγελίας: «Τὰ «Ἡλύσια» κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀφιερωμένα ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνωτέρας λογοτεχνικῆς μεταφράσεως ἀκολουθοῦντα ἕνα δρόμον ἰδικόν των δὲν ἔρχονται νὰ προσθέσουν ἕνα περιοδικόν εἰς τὰ ἄλλα, νὰ συναγωνισθοῦν ἢ νὰ πολεμήσουν. Τὸ ἔργον των εἶναι καθαρῶς ἀκαδημαϊκόν». Ὡστε δηλαδὴ ἡσυχία ἀπόλυτη, ἡρεμία, ἐπικουρισμός. Μὰ εἶναι τώρα ἐποχὴ νὰ μὴν ἀγωνίζεται κανένας, νὰ μὴν πολεμά; Καὶ τί ἄλλο εἶναι ἡ ζωὴ, παρὰ ἕνας ἀτέλειωτος πόλεμος; Καὶ δὲ μὰς χρειάζεται παρὰ πολὺ ὁ πνευματικὸς αὐτὸς ἀγὼνας ὡς ποῦ νὰ νικήσῃ ἡ ἀλήθεια; Ἀφοῦ δὲ θέλουν πόλεμον τὰ «Ἡλύσια» τότε πῶς θὰ φιλοξενήσουνε μέσα στὰ κατέβητά τους ἰδέες ποῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνας ἀδικόπως πόλεμος ἀναμεταξύ τους; Ὁ Ἐπίκτητος δὲν πολέμησε ἀρκετὰ τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν; Ὁ Γκαίτε δὲν πολέμησε τὸν ἐπικουρισμό; Ὁ Λεοπάρδης δὲν πολέμησε τὴν Πλατωνικὴν ἰδεολογίαν; Ὁ Ρενάν δὲν εἶναι ἕνας πόλεμος ἐλοζώντανος; Ὁ Ἀγουστίνοσ δὲν πολέμησε μὲ τοὺς πειρασμούς; «Ἐργον ἀκαδημαϊκόν» μ' ἄλλα λόγια, ἄψυχο, ψυχρό, μάρμαρο. Μοῦ φαίνεται παράξενο πῶς ὁ κ. Νιρβάνας, ἄνθρωπος ποῦ βλέπει γύρω του, μεταχειρίστηκε τὴ λέξη αὐτὴ, ἀφοῦ ἔχη παράδειγμα τῆς ψυχρότητάς της καὶ τῆς ἀψυχίας της τὴν Ἀκαδημία μας μὲ τὶς κλειστὲς θύρας.

Τὰ «Ἡλύσια»—λέει ὁ κ. Νιρβάνας— θὰ χρησιμεύσουν διὰ νὰ δοκιμασθοῦν καὶ ἐνισχυθοῦν αἱ δυναμεῖς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ρευστῆς ἀκόμη καὶ ἐστερηνένης τῶν ἔργων ἐκείνων ποῦ δίδουν εἰς τὰς γλώσσας τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἐπιβολήν. Κακόπιστο καὶ ἀδύνατο ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ὑποστήριξιν κρυφῆς φιλοδοξίας. Ξέρουμε τίς θεωρίες τοῦ κ. Νιρβάνου γιὰ τὴν γλῶσσαν. Μὰ δὲ φανταζόμεσθε ποτέ; ὅτι καὶ τόσο θεληματικὰ θάκλεινε τὰ μακτὰ του γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τί γίνεται ἀπάνου στὸ ζήτημ' αὐτό. Πίσω καὶ ἀπ' τὴν ἀρχὴν θὰ δοκιμασθῇ ἡ γλῶσσα μὲ μεταφράσματα ἔργων ποῦ δίδουν ἐπιβολήν; Ἄμ' εὐλογημένοι ἄνθρωποι, δὲν ἀκούσατε τὴν ἀλήθειαν ποῦ φωνάζουν «Ἡ Ἰλιάδα» μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Πάλλη, «Ἡ κριτικὴ τοῦ Ἀδολφου Λογισμοῦ» τοῦ Κάντ «Τὸ Ἡλιοεγγύρα» μεταφρασμένη καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον; Δὲ σὰς εἶπαν τίποτε; ὅσα μεταφράσματα τυπωθήκανε μονάχα στὸ «Νουμά», μεταφράσματα ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, τὸ Θουκυδίδην, τὸ Σοφοκλῆ, τὸν Εὐριπίδην, ἀπὸ

τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνες καὶ Λατίνους ποιητάδες, ἀπὸ τὸ Λουκιανό, τὸ Λόγγου, τὰ Ἰνδικὰ μεταφράσματα τοῦ κ. Κ. Θεοτόκη, καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ; Καὶ ἂν δὲ φτάνουν αὐτὰ, δὲν ὑπάρχουν τόσες πρωτότυπες ἐπιστημονικῆς ἐργασίας ὡς τὸ Ἐργον τοῦ Ψυχάρη, ὡς τὴν Πλουτολογία τοῦ Μαρκέτη, τὰ ἄρθρα τοῦ Πάλλη, τοῦ Α. Βελέλη, τοῦ Παλαμά, τοῦ Φ. Φωτιάδην, τὸ «Δασμολογικὸν πόλεμον» στὴν Ἀγγλία τοῦ Μαρκέτη, ὡς τὴν «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης» τοῦ Ἑρταλιώτη, ὡς τὴ «Ματιὰ» τοῦ Ἀβάζου, ὑφηγητῆ τῆς Γκατρικῆς στὸ Πανεπιστήμιον, ὡς τὸ «Κρασί» τοῦ Στασινόπουλου καὶ τελευταία ὡς τὴν «Ἀπολογία» τοῦ Ψυχάρη, ποῦ μονάχ' αὐτὴ ἀποδείχνη. Ὀλοτετα πόσο ἡ ἀληθινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι κάτι παραπάνου ἀπὸ κατὰλληλη γιὰ ἐπιστημονικὴν ἐργασία, χωρὶς νὰ ξετρέξουμε καὶ σὲ παλιότερους καιρούς; Δοκιμῆς θὰ ξαναρχίσουμε τώρα;

Αὐτοὶ οἱ στοχασμοὶ μοῦ γεννηθήκανε μὲ τὸ διάβασμα τῆς ἀγγελίας τοῦ κ. Νιρβάνου. Ζηλεύω τὴν ἰδέαν του, ὅχι ὅμως καὶ τὸν τρόπον ποῦ μεταχειρίζεται γιὰ τὴν ἐφαρμογὴν της. Μὰ θὰ μοῦ πῆ κανεὶς: Ἀπὸ μὴν ἀγγελία θέλεις νὰ κρίνῃς τὸ ἔργον τοῦ ἄλλου; γιατί δὲν περιμένεις νὰ βγῶνεν πρῶτα τὰ «Ἡλύσια»; Μὰ καὶ ἂν ἔβγουν, τί; μήπως θὰ μὰς πῶνε περισσότερα ἀπὸ ὅσα λέει ἡ ἀγγελία; Μήπως θὰ δώσουν ἀφορμὴν μεγαλειότερη γιὰ συζήτησιν; Ὅτι εἶχε νὰ μὰς πῆ ὁ κ. Νιρβάνας γιὰ τὸ ἔργον του μὰς τὸ εἶπε στὴν ἀγγελίαν του. Παραπάνου ἀπ' αὐτὸ δὲν περιμένουμε. Τὸ ἔργον του βλέπετε, εἶναι ἀκαδημαϊκὸν καὶ δὲν ἔρχεται ν' ἀγωνισθῇ. Κ' εἶπαι θαρρῶ πῶς ἔχει καθένας ἀπὸ τώρα τὸ δικαίωμα νὰ πῆ ὅτι στοχάζεται γι' αὐτό. Τοὺς στοχασμοὺς μου τούτους δὲ μοῦ τοὺς γέννησε καμιά μικρολογικὴ ἀφορμὴ, γιατί ἂν ἤθελα τέτοια μπορούσα νὰ τῆνε βρῶ στὰ λόγια κάποιου φίλου μου— ποῦ δὲν τοῦδωσα δικαίωμα—ὅταν μοῦ ἔλεγε προχτές: «ἐπὶ τέλους βγαίνει κ' ἕνα περιοδικόν, ὅπου θὰ ἰδοῦμε καὶ μερικὸς νὰ παρουσιάζουν πικὰ τὰ ξένα γιὰ ξένα καὶ ὅχι γιὰ δικὰ τους».

Εἶκομαι μὲς ἀπὸ τὴν καρδίαν μου στὸν κ. Νιρβάναν νὰ πετύχῃ τὸ ἔργον του, ἀφοῦ τὸ στολιζή κάποιον ἰδέαν, καὶ νὰ διαβασθῇ μ' ὅση προθυμία θὰ τὸ διαβάσω καὶ ἐγὼ καὶ νὰ βγῶ ψεύτης στὰ ὅσα εἶπα. Πολὺ ὅμως τὸ φοβῶμαι, ὅτι τὰ ὅσα εἶπα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἀλήθειαι ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ τις ἀκνηθῇ κανένας.

ΤΙΜΩΝΑΣ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Ὁ συνεργάτης μας «Τίμωνας»

μὰς ἔστειλε τὸ ἄρθρον του παρακαλῶντας μας νὰν τὸ τυπώσουμε, ἢ θέλουμε. Ὁ «Νουμάς» ἀκολουθῶντας πιστὰ τὴν ἀρχὴν του νὰ εἶναι λεύτερον βῆμα γιὰ νὰ λείη καθένας τὴν ἰδέαν του, δημοσιεύει τὸ ἄρθρον τοῦ «Τίμωνος» μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι σὲ μερικὰ δὲ συμφωνεῖ ὀλοτετα μαζί του. Ὁ «Νουμάς» σέβεται τὴν ἰδέαν τοῦ κ. Νιρβάνου καὶ ἐλπίζει πῶς κάτι καλὸν θὰ βγαίῃ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀπὸ τὸ ἔργον του. Ἀφοῦ δὲν μπορούμε νὰ γράψουμε πρωτότυπα—εἶσαι ἀπάνου κάτω λέει ἡ ἀγγελία τοῦ κ. Νιρβάνου—ἂς μεταφράσουμε ξένα. Νὰν τὸ μολογῆ: αὐτὸ ὁ κ. Νιρβάνας, ποῦ γιὰ γράφει τόσα πρωτότυπα ἔργα, πᾶν νὰ πει πῶς θάναναι καὶ σωστό.

Ο ΕΝΟΣ ΤΥΧΙΟΣ

Μεταφράζουμε ἀπὸ τὸ Jewish Chronicle:

«Παίροντας ἀφορμὴν ἀπὸ μὴν φράσιν ποῦ γράφει ὁ Διδ. κ. Α. Βελέλης σὲ μὴν ἀπὸ τίς μελέτες του, ἕνας ἀξιὸς βιβλιογράφος τῆς Ἀθήνας, ὁ κ. Νίκος Βέης, ἔστειλε στὸ «Νουμά» ἕνα περίεργον ἄρθρον γιὰ τοὺς Ὀδραίους ὅπου μὴν φορὰ ἑκατοικοῦσαν στὸ Μυστρά. Ἐτσι ὀνομάζονταν μὴν πολιτεία ποῦ χτίστηκε στὸ δέκατον τρίτον αἰῶνα λίγα μίλια βορειοδυτικὰ τῆς Σπάρτης καὶ ἐγινε ρομιοστὴ πρωτεύουσα ἑνὸς δουκάτου φράγκικου στὴν ἀρχὴν καὶ βυζαντινοῦ κατόπι. Τόσοι συγγραφεῖς μίλησαν κατὰ μικρὸν γιὰ τὰ πράγματα τῆς φυλῆς μας, καὶ ὡς τόσο κανεὶς δὲν εἶπε τὸ παραμικρὸν γιὰ ὀδραϊκὴν κοινότην σ' αὐτὸν τὸν τόπον. Τὸ ὄνομα Μυστράς δὲ βρισκεται μῆτε στὴν Ἱστορία τοῦ Gratz μῆτε στὴν ὀδραϊκὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, καὶ λείπει σποῦς καταλόγους τοῦ Steinschneider, τοῦ Neubauer, τοῦ Zedner καὶ τοῦ Van Straaeln. Ὁ κ. Βελέλης ἔχει σκοπὸν νὰ ξαναφτιάσῃ τὸ ἄρθρον τοῦ φίλου του καὶ νὰ τὸ τυπώσῃ σὲ καμιά γλῶσσαν εὐρωπαϊκὴν ὅπου νὰ τὴν ἐννοῦν οἱ σπουδασμένοι ὅλου τοῦ κόσμου».

*

Ὁ ἴδιος κ. Βελέλης μὰς παρακαλεῖ νὰ σημειώσουμε ποῦ στὸ 171 φύλλον, σελ. 3 κατὰ τὴν μέσην τῆς πρώτης στήλης πρέπει νὰ διαβάσουμε: ἕνα πλῆθυσμα τρυφερόμορον κτλ.

Κάποτε ποῦ χιόνιζε, ρώτησε ὁ βασιλεὺς τῶν Σκωτῶν ἕναν, ποῦ στεκότανε στὸ δρόμον γυμνός, ἂν κρουνῇ.
—Κρουνεῖ τὸ κούτελο; ρώτησε καὶ κείνος.
—Ὀχι, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλεὺς.
— Πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ κρουνῶ καὶ ἐγὼ, ἀφοῦ εἶμαι ὀλος κούτελο;

περνάει χαμηλά. Φτάνει ὡς ἀπάνου ὁ χτύπος του. Ἄργα περνοῦν οἱ ὄρες. Ὁ χτύπος τοῦ ἑσπερινοῦ τὸν τραχίζει. Σηκώθηκε καὶ ἔτρεξε ἀνάμεσα στὰ πουργάρια. Ἐφτασε πάνω ἀπ' τὰ πηγάδια καὶ κάθισε ἀθώροτος. Κάποτες ξεχώρισε τὸ Λεμονάρα κάτω ἀντίπερα στὸν ἴσκιον ἐνοῦ δέντρο. Ἡ Μαλάμω προσπερνῶντας γυρίζει καὶ τὸν κοιτάζει ἀδιάκοπα. Τέλος ἔμαθε τὴν Κυριακὴν θὰ γίνονταν οἱ ἀρεθῶνες. Ἄμα θάκουε τὸ πρῶτον τουρέκι θὰ ἔτρεγε. Ὅταν πρῶφταινε νὰ ρίξῃ καὶ αὐτὸς τὸ δικὸν του ἐκεῖ σ' ἄλλων τοῦ χοροῦ ποῦ τόσες ὁμορφες στιγμῆς εἶχε περάσει. Ὅταν ἔτρεχαν ἄντρες καὶ γυναῖκες νὰ ἰδοῦν. Καὶ θὰ στεκόταναν ἀνατριχιασμένοι, κίλητοι, στεγνοί. Τὶ παράξενο πανηγύρι θὰ γίνονταν κείνη τὴν νύχταν μὲς τὸ σκότος! Στὴν ἐκκλησίαν θὰ ἦταν κίτρινοι, κίτρινοι. Ὅταν πῆγαιναν οἱ γυναῖκες μὲ τὰ λουλοῦδια νὰ τοῦ ρίξουν καὶ μὲ τὰ μαντίλια στὰ μάτια. Ὅταν πῆγαινε καὶ αὐτὴ; Ὅταν τὴν ἄνοιε ὁ Λεμονάρας; Δὲ θὰ ζήλευε; Πῶς θὰ τὸν στολιζαν. Ἦθελε νὰ φαίνονταν ὁμορφος. Καλύτερα ἂς μὴν τὸν παρακαλοῦσε γιὰ χάρη του. Ὅταν κάθονταν στὸ σπῆτι τῆς νὰ κρουνεῖ. Αὐτὸν θὰ τὸν τραγουδοῦσ' ἡ μάνα του: Σήμερα τ' ἄσπρο γιασεμὶ βγήκε νὰ σεργιανίσῃ. Καὶ αὐτὸς κίτρινος, κίτρινος, ἀμίλητος καὶ ἡσυχος, κίτρινος ὡς τὸ κερί.

Τὴ Δευτέρα βγήκε ἀπ' τὸ σπῆτι. Τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς δὲν εἶχε ἀκούσει! τουρέκι καὶ παραξενεύονταν. Τὸ πρῶτον εἶχε δὴ τὴ Μαλάμω ποῦ περνοῦσε ἀπ' τὸ σπῆτι τους. Ὑστερον ποῦ βγήκε, εἶδε τὸ Νίκο καὶ στήθηκε μακριὰ ἀδιάφορος. Τὸν πλησίασε ἐκεῖνος.
— Γιώργο, χτές δὲν ἦρθες νὰ ψάλλουμε.
— Ἦμουν ἀδιάθετος. Ἐπειτα θὰ ἦρθε ὁ Λεμονάρας, ἢ παντρεύτηκε;
— Ὁ Νίκος ἔκαμε πῶς δὲν εἶχ' ἀκούσει.
— Ἐ Νίκο, παντρεύεται ἔμαθα ὁ Λεμονάρας.
— Ναί, μὰ δὲν τὸν θέλουν.
— Ἀλήθεια; Σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος;
— Ναί βρε ἀδερφέ. Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε καιρὸ ἀκόμα. Ἡ ἀδερφή μου εἶναι μικρὴ. Ἐμεῖς θὰ κἀνομε γαμπρὸ μὲ τρία, τέσσερα χρόνια.
Ἐκείνη ἡ μέρα τοῦ φάνηκε ἡ πιὸ ὠραία τοῦ Γιώργου. Ὁμορφος μοναχὸς του τὰ σύννεφα στὴ δύση χρυσὰ καὶ σταχτιά καὶ πράσινα. «Τώρα θὰ γίνονταν βυσσινιά». Ξετυλίγονταν τὰ χρώματα καὶ ἄλλαζαν γυρίζοντα σὲ βυσσινί. Κοκκίνισε ἡ θάλασσα καὶ ἕνα ἀπόφεγγον ἀπλώθηκε στὸν αἶρα. Νύχτωνε. Στὸ δρόμον τῶν πηγαδιῶν δὲ φαίνονταν καμμία. Κάτι τοῦ μιλοῦσε. Καὶ αὐτὸς νόμιζε πῶς ἦταν ἰκανὸς νὰ υποβάλλῃ: Τώρα θὰ φανῇ ἡ Μαλάμω. Ξεχώρισε αὐτὴ

ἀνάμεσα ἀπ' τίς ροῖδιες μὲ τὴν στήμναν στὸ κεφάλι. Ὅταν ἔτρεγε κοντὰ τῆς, καὶ ὁ Λάξος ἔρχονταν ἀπάνου. Ὅταν γύρισε στὸ σπῆτι, οἱ κουβέντες τῶν γριῶν στὰ σοκάκια ἀπλώνονταν στὸ σκότος. Ὡς τ' αὐτὴν τοῦ ἔφτασε πῶς ἀπόψε ὁ Λεμονάρας θὰ πάθῃ τὴ Μαλάμω τοῦ Ἀρεντάκη.
Ἀποσταχιά πρῶτον πολλοὶ κρυφομιλοῦσαν γιὰ κάτι ποῦ γινε κείνη τὴν νύχταν. Σίμως κάποιος... Βρισκῶ τὸ Λάξον νύχταν μεσάνυχτα καὶ κάθονταν ἀπόψε στὴν πεζούλα. Μὲ ρωτᾷ: «ἀλήθεια παντρεύεται ἀπόψε ὁ Λεμονάρας μὲ τὴ Μαλάμω;» Ὅταν εἶδαν τὸ Γιώργον ἐκοψαν τὴν κουβένταν. Πῆρε τὸ δρόμον χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ θὰ βγῇ. Παραπέρα εἶδε τὴ Μαλάμω. Ἄμα τὸν εἶδε σταθῆκε. Τοῦ χαμογέλασε ὅταν πλησίασε καὶ κίνησε. Προχωρῶντας γύρισε καὶ τὸν κοιτάξε. Εἶχε ξεχάσει νὰ τὴν καλημερίσῃ. Τὶ θὰ ἔλεγε γι' αὐτό; Γυρίζει καὶ ἐκεῖνη καὶ τὸν βλέπει. Ἄπ' τὰ σπῆτια κατεβαίνει καὶ ὁ Λεμονάρας. Δὲ μπόρεσε νὰ προσπεράσῃ, τὸν πρόστασε.
— Κοίταξε ἂν τὸ σκότωσες ἐσὺ τὸ σκυλλί, νὰ μὴν πάθῃ καὶ ἄλλος γιὰ χυτῆρ σου. Ἐπιτέλους ἂν τόκαμες κατὰ λάθος πῆς μου το νὰ σοῦ τὸ τυχωρέσω. Μπορῶ ν' ἀποσύρω τὴν καταγγελίαν.
(Στ' ἄλλο φύλλον τελειώνει)

ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Έξωτερικόν φρ. χρ. 10

20 λεφτά το φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κεντρικά της Πλατείας Συνταγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών Σταθμού Τραχιόδρομου (Οφθαλματρείο), Σταθμού Υπόγειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Έξαρχεια) στο βιβλιοπωλείο «Εστίας» Γ. Κολάρου.

Στόν Πειραιά: Καπνοπωλείο Γ. Σηροῦ, ὁδ. Βουλιαγμένης αρ. 1, σιμά στην Τροχία.

Ἡ συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ἐνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΘΑΝ

τὰ δηγηθῶμε ἡσυχα ἡσυχα τὰ πράματα. Οὔτε χρονογράφημα, οὔτε ἄρθρο. Ἔτσι τὰ ιστορικά του μόνο γὰ νὰ γελάσουμε. Κι ἀξίζει νὰ γελάσουμε, ὅσοι μάλιστα ἀπὸ τόσα σοβαρὰ πού γίνονται αὐτὲς τίς μέρες (βλέπε ἀνοιγμα Βουλῆς, διατριβὲς Φιλάρτου γὰ τὸ Τράμ, ἄρθρα Ἀνοητόπουλου τοῦ Κεχηραίου γὰ τὴν πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας κτλ.)

Ποῦ λέτε λοιπὸν, δυὸ χωριὰ τοῦ Πύργου, τὸ Δούκα καὶ τὸ Λάλα, ἐτοιμάζονται νὰ πολεμήσουνε σὲ γερά ἀναμεταξύ τους, γιὰτὶ ὁ Κριεκουκιώτης ἄρπαξε τὴν δασκάλα τοῦ Δούκα καὶ τὴ φυλάκισε στὸ Λάλα. Ἄν ἡ ἀπαγωγὴ γινότανε γὰ «λόγους ἐρωτικούς», ἢ δηλ. ὁ λεβέντης βουλευτὴς ἔκλεβε τὴν κυρὰ δασκάλα, πού λένε πὼς εἶναι κὶ ὁμορφοῦστικη, γὰ νὰ τοῦ γλυκάνει τίς πολιτικὲς του πίκρες, τὸ πρῶμα

δὲ θάτανε καθόλου παράξενο· μὰ ἐρωτικὴ ἀπαγωγὴ κὶ αὐτὴ σὰν τόσες ἄλλες πού στολίζουν τὸ βδομαδιατικὸ φονοπάζαρό μας. Μὰ ὁ λόγος ἀκούμε εἶναι σοβαρώτερος. Ὁ βουλευτὴς ἔκλεψε τὴν δασκάλα ὄχι γιὰτὶ τὴν ἀγαποῦσε ἀλλὰ γὰ νὰ φήσῃ τὸ σκολεῖο τοῦ Δούκα δίχως δασκάλα κ' ἔτσι ἀναγκάσει τὴν Κυβέρνηση νὰν τὸ κλείσει. Λογικὴ κὶ αὐτὴ, βουλευτικὴ λογικὴ μάλιστα, πού κἀνὶ πᾶν νὰ πεῖ. Ὁ βουλευτὴς ἤθελε νὰ κλειστῆ τὸ σκολεῖο τοῦ Δούκα, πού οἱ ψηφοφόροι του, φαίνεται, τοῦ εἶχανε μαυρίσει τὴν καρδιά καὶ τὴν κάλλη του· ἡ Κυβέρνηση δὲν ἤθελε· κλέβει κὶ αὐτὸς τὴν δασκάλα, τὴ φυλάκίζει στὸ φιλικὸ του χωριὸ Λάλα καὶ ἡ περιφρημὴ αὐτὴ βουλευτικὴ ὀπερέττα περιμένει τώρα τὸ μουσικὸ τῆς.

Θὰ ρωτήσετε·

— Μὰ δὲν ὑπάρχει στὸν Πύργο ἀστυνομία, Εἰσαγγελία, καμιά ἐπὶ τέλους ἀρχὴ νὰ λευτερώσει τὴν δασκάλα καὶ νὰ καταλύσει τὸ Κριεκουκιώτικο Κράτος;

Σὰς ρωτᾶμε κ' ἐμεῖς·

— Ἐρχᾶτε πὼς ὁ Κριεκουκιώτης εἶναι βουλευτὴς; Ἐρχᾶτε πὼς δὲν ὑπάρχει Ρωμαῖκο Κράτος, παρὰ μοναχὰ Ρωμαῖκῃ Βουλευτοκρατία;

Ἐπὶ τὴν βέβαια Ἀστυνομία στὸν Πύργο, μὰ ὑπάρχει καὶ Βουλὴ στὴν Ἀθήνα. Καὶ μὲ Βουλὴ, νὰν τὸ ξέρετε, οὔτε Ἀστυνομία θὰ δοῦμε ποτέ, οὔτε Μακεδονία, οὔτε τὴν τύφλα στὰ μάτια μας.

Υ. Γ. Στὶς ἐφημερίδες δημοσιεύθηκε τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα τοῦ βουλευτῆ Κριεκουκιώτη·

«Παρακαλῶ διατρέψατε τὸ γραφὲν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι δῆθεν ἔπαυσα νὰ εἶμαι φίλος τῆς Κυβερνήσεως».

Βέβαια, πὼς νὰ πάψει νὰν εἶναι φίλος τοῦ Ὑπουργείου ἀφοῦ τὸ Ὑπουργεῖο τοῦ κάνει τόσο δυνατὰ ρουσφέτια, νὰ κλέβει τίς δασκάλας!

Β'. Υ. Γ. Ἀπὸ τὸν Πύργο τηλεγραφοῦν πὼς ὅλα εἶναι ψέματα, πὼς ὁ Κριεκουκιώτης δηλ. δὲν ἔκλεψε τὴν δασκάλα ἀλλὰ πὼς πρόκειται γὰ βρωμερὴ σκωφαντία πού «ἐξέφυανον» (στὸν ἀργαλειὸ βέβαια) οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοί του. Πέρασε βδομάδα τώρα κὶ ἀκόμα νὰ μάθουμε τὴν ἀλήθεια. Τὸ Λάλα βλέπετε, βρίζετε στὴ Μανταρασκάρη καὶ θάροῦσινε ἀ-

κόμα νάρθουν ἀπὸ κεῖ οἱ ἐπίσημες πληροφορίες!

Γ'. Υ. Γ. Ἦσαν οἱ ἐπίσημες πληροφορίες τὴν Πέμπτη τὸ πρωὶ καὶ τὰ μολογᾶνε ὅλα ψέματα. Ζήτω τὸ Ρωμαῖκο!

KATI

μάθαμε πού δὲ θέλουσε ἀκόμη νὰν τὸ πιστέψουμε καὶ πού θὰ λυπηθῶμε κατακαρδα νὰ βγῆ ἀληθινὸ, πὼς δηλ. ὁ φίλος μας Χαλαμπῆς Ἀντρεᾶδης, ὁ φανατικὸς ἐργατὴς τῆς Ἰδέας καὶ συγγραφεὴς τῶ βιβλίων «Ἡ Γλώσσα μας» καὶ «Ὁ Μέγ' Ἀλέξανδρος», σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς Κεζίκους στὴν Ὀντέσσα, πού εἶχε πᾶν δῶ κ' ἐνέκλιση μῆνα.

Κεῖνο πού μᾶς κάνει νὰ πιστέψουμε τὴν κακὴ εἰδηση εἶναι ὅτι ὁ Ἀντρεᾶδης, ἀπὸ τότε ποῦρε δὲν ἔγραψε σὲ κανέναν ἐδῶ, οὔτε φίλο του οὔτε πατριώτη του· πάντα ὅμως μᾶς ἀπομένει ἡ ἐλπίδα πὼς ἡ εἰδηση δὲ θᾶναι ἀληθινή, καὶ γὰ τούτο θὰ ζητήσουμε πληροφορίες ἀπὸ τὴν Ὀντέσσα, παρακαλώντας καὶ τὸ φίλο καὶ συνεργάτη μας Μ. Λουκαρόπουλο ἂν ξέρει ἢ ἔχῃ μᾶθε τίποτε νὰ μᾶς πῆ γράψῃ.

MIA

παρατήρηση πούρινε ἀπάνου στὸ ἀνοιγμα τῆς Βουλῆς ἀπὸ κάποιον θεωροβόλο.

— Καλὸς ὁ ἀγιασμός, δὲ λέω ὄχι, πάντα χρειάζεται γὰ νὰ φεύγουν τὰ πονηρὰ πνεύματα ἀπὸ τὸ κεφάλι τῶ βουλευτῶν μας. Μὰ γιὰτὶ νὰ γίνετα ὁ ἀγιασμός μοναχὰ ὅταν ἀνοίγῃ ἡ Βουλὴ κὶ ὄχι ὅταν τελιώνῃ τίς δουλιές τῆς; Ἀγκαλὰ καὶ τότε ἔπρεπε ὁ ἀγιασμός νὰν εἶναι πᾶν γενικός, νὰ γίνετα σ' ὅλο τὸ ἔθνος, ἀφοῦ σ' ὅλο τὸ ἔθνος σκορπιέται τὸ κοινοβουλευτικὸ μάλωμα!..

Μπορεῖ καὶ νᾶχε δίκαι ὁ ἄνθρωπος.

ΔΕ ΔΕΜΕ

πὼς εἶναι ἀγνή καὶ ἀμωμὴ ἡ Ἐταιρεία τοῦ Τρχοῦ. Κάθε ἄλλο. Τσιφουροεταίρεια πρώτης. Μὰ κὶ ὁ κ. Φιλάρτος πού βγήκε τώρα νὰ μᾶς σώσει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔταιρεια!.. Γὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Δὲ θὰ βγῆ καὶ κανένας ἄλλος χριστιανὸς νὰ μᾶς σώσει ἀπ' αὐτὴ τὴν βελλαμομανία τοῦ κ. πρ. Ὑπουργοῦ;

Σὲ κάθε ζήτημα νὰ σου τον κὶ ὁ κ. Φιλάρτος

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

72. Σὰν ἔτσι μίλησαν οἱ Κορθίνοι. Καὶ τότες ἔτυχε κἀνὶ ἀποσταλμένοι τῶν Ἀθηναίων νὰ βρισκονται ἀπὸ πρὶν στὴ Λακωνία γὰ ἄλλες δουλιές, καὶ σὰν ἄκουσαν τοὺς λόγους, νόμισαν πὼς καλύτερα νὰ συντήξουν τοὺς Λάκωνες, ὄχι καθόλου γὰ ν' ἀπολογηθῶν ὡς πρὸς τίποτα πού τοὺς κατηγοροῦσαν οἱ πολιτεῖες, παρὰ γενικὰ γὰ νὰ δείξουν πὼς δὲν πρέπει νὰ βιαστοῦνε στὴν ἀπόφασή τους, παρὰ νὰ συλλογιστοῦν περισσότερα. Ἐπειτα ἤθελαν καὶ νὰν τοὺς φωτίσουν πόσο σημαίνει ἡ πατρίδα τους, ξαναθυμίζοντας τοὺς γεροντότερους ὅσα ἤξεραν, καὶ στοὺς πρὸ νιούς ξηγώντας ὅσα δὲν εἶδαν, γιὰτὶ θαρροῦσαν πὼς ἴσως ὁ λόγος τους τοὺς πείσει νὰ προτιμήσουν τὴν εἰρήνη (21). Πῆγανε λοιπὸν στὶς Λακωνικὰς ἀρχὲς κὶ εἶπαν πὼς θέλουν κὶ ἀφοτοὶ νὰ

(21) Τὰ λόγια ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν εἶναι κάποιου λογιάτατου κὶ ὄχι τοῦ Θουκυδίδη.

μιλήσουν τοῦ λαοῦ, ἂ δὲν ἔχει ἀμπόδιο. Κὶ ἐκεῖνοι τὸ παραδέχτηκαν, καὶ τότες οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέβηκαν καὶ μίλησαν κάπως ἔτσι

73. «Σκοπὸς τῆς ἐδῶ ἀποστολῆς μας δὲν εἶτανε ν' ἀντικρούσουμε τοὺς συμμάχους σας, παρὰ ὅσα μᾶς ἀνάθεσε ἡ πατρίδα μας. Ἀκούοντας ὅμως πὼς μᾶς γίνετα μεγάλη κατακραυγὴ, ἀνεβήκαμε ὄχι γὰ ν' ἀπαντήσουμε στὰ κατηγορήματά τους—νεπίσθη δὲν εἶναι λόγος νὰ δικαστε μεταξύ μας—παρὰ γὰ νὰ μὴν πεισθεῖτε στὰ λόγια τους κὶ ἔτσι ν' ἐθρολα παραστρατήσετε σὲ ζήτημα τόσο μεγάλο. Ἐπειτὰ θέλουσε κὶ ὡς πρὸς τὴν καθόλου κατακραυγὴ πού μᾶς ἔστησαν νὰ δείξουμε πὼς παράλογα δὲν κρατοῦμε ὅσα ἀποχτήσαμε καὶ πὼς τῆς πατρίδας μας τῆς ἀξίζει κάπιο εἶδος.

Κὶ ὅσο γὰ τὰ πολὺ παλιὰ τί τὸ κέρδος νὰ μιλήσουμε, ἀφοῦ τῶν λόγων μας δὲν ἔχουμε ἄλλο μάρτυρα παρὰ τὴ φήμη κὶ εἶναι ἀπιστα ὅσα δὲν εἶδε ὁ ἀκουστής; Τὰ Μηδικὰ ὡς τόσο κὶ ὅσα κἀπὲγχετε οἱ ἴδιοι, ἂν καὶ λίγο βαρετὰ πού ἔτσι ρητορεύονται. (22) αἰώνια, ὅμως ἀνάγκη νὰ σὰς τὰ

(22) Τὰ ΧΡ προβαλλόμενοι. Ὁ Classen σωστὰ προβαλλόμενα. Ἀπὸ τότες ἀφτὰ τὰ προγονοαγλήματα τὰ νομίζανε βαρετὰ. Βαστοῦν ὅμως ὡς στὰ σήμερα μάλιστα τοὺς ἔδωκε καινούργια ζωὴ τὸ Μιστριωτοχαχάτζηδᾶκικο κοπάδι.

ποῦμε. Γιὰτὶ καὶ στὸν καιρὸ τῶν ἔργων δὲ σιανήτκαμε τὸν κίντυνο γὰ τὸ κοινὸ καλὸ, κὶ ἂν ἀπὸ τῶν ἔργων τ' ὄφελος εἶχατε ἐσεῖς τότες μέρος, ντώρα ἐμεῖς τὸ λόγος τους. ἂν ὄφελαι μας τίποτα, κᾶς μὴν τότε στερηθῶμε ὅλῳτελα. Καὶ θὰ σὰς τὰ ποῦμε ὄχι ὡς περικάλια παρὰ ὡς μάρτυρα καὶ νδεῖγμα μὲ τί πολιτεία, ἢ δὲν προσεῖτε, θὰ μπεῖτε σ' ἀνταγωνισμό. Λέμε λοιπὸν πὼς στὸ Μαραθῶνα νμονάχοι μᾶς ἀντικρούσαμε τὸ βάρβαρο ὡς προμαχὸν τῆς Ἑλλάδας. Κὶ ὅταν ξαναπλάκωσε καὶ δὲ σώναμε νὰν τοῦ ἀνισταθῶμε στὴ στεριά, υπήκαμε ντότες σύψυχοι στὰ καράβια, καὶ στὴ Σαλαμῖνα νναβμαχήσαμε συντροφικὰ σὰς, καὶ νὰ τί τὸν κἀποῦνδισε νὰ μὴ σμαῖξει τὴν Πελοπόννησο χτυπώντας ντὴς μὰ μὰ τῆς πολιτείας ἀπὸ τὴ θάλασσα, καθὼς νδὲ θὰ μπορούσατε νὰ βοηθηθεῖτε μπροστὰ σὲ τόση ἀρμαδα. Κὶ ἡ πρὸ τρανότερη ἀπόδειξη εἶναι (23) νδὲ τι ἔκανε ὁ ἴδιος. Γιὰτὶ σὰ νικήθηκε στὴ θάλασσα, τότες πιστέβοντας πὼς δὲν εἶχε πᾶ ἀνάλογη ντὴ δύναμη, ἔφυε τρεχάτος μὲ τὸν περισσότερον στρατό.

74. Ἐπὶ ἀφοτὸ λοιπὸν πού βγήκε ἔτσι καὶ πού

(23) τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποίησεν. Γράφει τεκμήριον δὲ μέγιστον ἂ αὐτὸς ἐποίησεν.

στή μέση με τις ἀγριοφωνάρες του για τή «δόλια πατρίδα», ἄν καί τὸ «Ἄστυ» τῆς περασμένης Τρίτης μᾶς ἔδωσε νὰ νιώσουμε πὼς ἔκ. Φιλάρετος αὐτὴ τῆ φορὰ λησμόνησε τὴ δόλια πατρίδα καί θυμήθηκε μοναχὰ... τὸν κ. Φιλάρετο καί τὰ μικροσυφεροντάκια του.

Κακὸ αὐτὸ γιὰ ἕναν ἐτικεταρισμένο πατριώτη!

ΤΡΟΜΑΞΕ

νῆωθεῖ ὁ Φραγκοῦδης στὴ Χαλκίδα. Ἐφτά ἐνόρκοι τὸν ἀθώωσανε καί πέντε τὸν καταδικάσανε. Περὰ τρεῖς δηλαδὴ νὰ τὴν πάθει, γιατί ἔβρισκόντουσαν ἄλλοι δύο ἐνόρκοι νὰ παραδεχτοῦν ὅτι καί οἱ πέντε, πὼς ὁ Φραγκοῦδης δηλ. με τὸ νὰ βρῖσει τοὺς Ρωμιοὺς Ἵπουργούς... ἔβαλε φωτιά στὸ πηγάδι, ἡ Ρωμαϊκὴ Δικαιοσύνη θὰ κέρδιζε ἄλλη μιὰ καινούρια νίκη πὺ θάποχαντζικωνότανε πιά μ' αὐτή.

Ὁ φίλος μας ὅμως Φραγκοῦδης τὴν πλέρωσε καλά· ἔζη μῆνες ὑποδικία σὲ Ρωμαϊκὲς φυλακὲς ἰσοζυγιάζει μ' ἔζη μῆνες καταδικη σὲ φυλακὲς ἀνθρωπίνες. Αὐτὸ πιά ἐλπίζουμε νὰ μᾶς πὸ παί κι ὁ ἴδιος σὲ κανένα ἄρθρο του τώρα πιά πὺ τελίωσανε τὰ βάζανά του.

Ο ΚΥΠΡΙΩΤΗΣ

καθαρευουσιάνος πὺ τόσο ἥρωικὰ τουλουμιάστηκε ἀπὸ τὸν κ. Μ. Δ. Φραγκοῦδη τῆς «Ἀλήθειας» (κοίτ. «Νουμᾶ» ἀριθ. 169, σελ. 2) ξαναζωντανέψε πάλι κι ἄρχισε στὴν «Ἀλήθεια» τῆς Λεμεσοῦ νὰ πολεμάει τὴ Δημοτικὴν με βρισιές, ψευτιές καί συκοφαντίες, καθὼς τῆχον ἀγαπᾶμετο συνθήσιο αὐτοὶ οἱ κύριοι.

Ὁ φίλος μας καί διευθυντὴς τῆς «Ἀλήθειας» κ. Μ. Φραγκοῦδης τοῦ ἀπαντᾷ καί πάλι τοσοῦτο ἄσκημα κανε, κατὰ τὴ γνώμη μας, γιατί σὲ τέτοιους κακόπιστους δὲ χρειάζεται ἀπάντηση, ἀλλὰ κλείσιμο τῆς πόρτας. Ἀπαντᾷμε μεις ἰδῶ σὲ Μιστριώτη καί στὰ κοπέλλια του Μόνου γελᾷμε με τις ἀνεησίτες τους, ἄν κι αὐτὸ πολὺ τοὺς εἶναι.

Γιὰ νὰ δεῖτε ἴσαμε πὺ φτάνει ἡ ψευτιά τοῦ Κυπριώτη σχολαστικοῦ ξανατυπώνουμε ἰδῶ ἕνα κομμάτι, ἀφοῦ τὸ πιάσουμε πρῶτα με τὴν τσιμπίδα νὰ μὴ λερωθοῦμε.

«...ὅτι ἐφημερίς (μιλάει γιὰ τὸ «Νουμᾶ») ἦντι ἀντὶ «διευθύνσεως» ἔχει «διόφτυση» (δυστυχῶς αὐτὸ δὲν τὸ κάναμε ἀκόμα, γιατί μᾶς λείπει ἡ παληκαριά)

»εἶδεξε δλοφάνερα πὼς στὸ ναφτικὸ ἔστεκε (24) ἡ πύχη τῶν Ἑλλήνων, τρεῖς ἐμεῖς καταβάλαμε τὰ πτό χροῖσμα, τὸ μεγαλύτερο ἄρθμο καράβια, ἀξιώ» ττα στρατηγὸ, προθυμιά ἀκούραστη. Καράβια »δηλαδὴ προσφέραμε ἀπὸ τὰ 400 τὰ διὸ (25) τρεῖτα »ἡ λίγο λιγώτερα· στρατηγὸ τὸ Θεμιστοκλῆ, πὺ »ἀφός τὸ περισσότερο ἐνέργησε νὰ νίσει ἡ μχη »στὸ στενὸ κι' ἔτσι ὄλοφάνερα νὰ σωθεῖ ἡ Ἑλλάδα, »καί πὺ γιὰ τοῦτο ἐσεῖς τὸν τιμήσατε ὅσο πατές »κανέναν (26) ἄλλο ξένο ἀπ' ὅσους ἔρθανε στὸν τόπο »σας προθυμιά πάλι δεῖξμε καί πολὺ θαρρετώ» »στατη, γιατί ἀφοῦ κάθε ἄλλος ὡς στὰ σῶνά μας »προσκύνησε κι' ἐμεῖς ἀδόθητοι ἀπὸ τὴν ξηρὰ πα» »ρηαιτήσαμε ἀναγκαστικά στὸν τόπο μας καί κατα» »στρέψαμε τὰ δικά μας, πάλι κι' ἔτσι δὲν κατα»

(24) ἐγένετο. Ἴσως ἐκεῖτο ἢ ἐνέκειτο.
(25) τῶν δύο μοιρῶν. Κίπιο λίθος δίχως ἄλλο. Τὰ καράβια ὅλα κατὰ τὸν Ἡρόδοτο εἶταν 380, τὰ Ἄττικὰ 130 ἢ 200.
(26) μάλιστα δὴ ἄνδρα. Ἰράφε μάλιστα δὴ ἕνα ἄνδρα. Ὁ ἰδιωτισμὸς γνωστὸς. Πρῶ. 3, 39 μάλιστα δὴ μίαν πόλιν 8, 68 πλείστα εἰς ἀνήρ δυνάμενος. Σοφ. ΑΓ. 1340 ἕνα ὄνδρα ἰδεῖν ἀριστον Ἑλλήνων. Ὁμ. ἴλ. Μ, 243 εἰς οἰωνὸς ἀριστος.

εἶναι γιὰ φτύσιμο, ὅτι ὁ μολῶν τὸ ἄσπιλον ὄνομα τοῦ «Παρθενῶνος» γράφω ἀπὸ «Παρθενός» εἶναι γελοῖος καί ὅτι κληρικὸς ὄντις θὰ μετέφραζε τὸ «Χαῖρε κεχαριτωμένη» εἰς τὸ «γιά σου παπαρούνα μου» ἀλλὰ Πάλλη θὰ ἔτρωγε τεσσαράκοντα ἀμεραῖας».

Ὁ Κυπριώτης καθαρευουσιάνος σκίζει τὰ ρούχα του πὼς δὲν εἶναι λογιώτατος. Τὸ πιστεύουμε, ἀφοῦ με τὰ γραφοῦμενά του ἀποδείχεται πὼς μοναχὰ γελοῖος εἶναι.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

«Φρομῶν καί Ρίσλερ»

Ἐνα ἔργο πλοκῆς καί δράσης με σικνές ρωμαντικές, με κάμποση ἀλήθεια γραμμένο, με καί με περισσότερη ψευτιά, ἀλλοῦ τεχνικὸ κι' ἀλλοῦ ἀπελπιστικὰ ἔτεχο μ' ὀλοφάνερη βιασμένη προσπάθεια στὴ διαγραφή τῶν χαρακτήρων, καί με τὸ συνειθισμένο φραντσέζικο ὄφος στὴν εὔρεση ὀραίων θεατρικῶν κόλπων τῆς πρώτης ἐντύπωσης, εἶναι τὸ καινούριον δράμα πὺ ἐπαίξε τὸ Βασιλικὸ. Τὸ μυθιστόρημα ἀπ' ὅπου πᾶρθηκε (Fromon jeune et Risler αὐτὸ) εἶναι βιβλίον ἀρετὰ εὐχαριστο με ζωὴ καί με χάρη πὺ μπορεῖ πολὺ τερπνὰ κανεῖς νὰ περάση πολλές ὥρες διαβάζοντάς το, γιὰ τοῦτο ἴσως εἶναι καί βραβεμένο ἀπ' τὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία. Μὰ τὸ δράμα, πὺ γιὰ νὰ γίνῃ τέτοιο χρειάστηκε ἔξον ἀπὸ τὸ συγγραφέα τοῦ βιβλίου καί τὴ συνεργασία ἑνὸς ἄλλου, τοῦ Belot, εἶναι ἀσύγκριτα κατώτερον καί τόσο ἀδύνατο κι' ἔτεχο στὴν πλοκὴ τῆς ὑπόθεσης πὺ νὰ δυσκολευεταί κανεῖς νὰ τὸ γνωρίση. Ἡ χάρη ἢ περιγραφικὴ καί τὸ συναρπαστικὸ τῶν σικνῶν πὺ παρουσιάζει στίς σελίδες του ὁ Daudet κατορθώνουνε νὰ σκεπάσουν τις ἀδυναμίες τοῦ ἔργου καί τὸ ἀφύσικο τῆς πλοκῆς τοῦ μύθου ὥστε νὰ μὴ φαίνεται παράξενο τὸ πὼς ὁ Ρίσλερ, ἄνθρωπος ἔξυπνος κι' ἐφευρέτης μάλιστα, νὰ πιστεῖ στὴν ἠθικὴ τῆς τρελλογυναίκας του, νὰ μὴ βλέπῃ τ' ἀλλόκοτα καμώματά της, νὰ κλείνῃ τὰ μάτια του στοὺς ψευτικούς ἰσολογισμοὺς πὺ τοῦ παρουσιάζουνε κ' ἕνα σωρὸ ἄλλα ἀδύνατα κι' ἀκκατανόητα. Στὸ δράμα ὅμως χανεται ἡ περιγραφή καί ἡ χάρη τοῦ Daudet καί μένει μοναχὰ ἡ χοντρή σικηνοπλεχτικὴ τέχνη τοῦ συνεργάτη του Belot πὺ εἶν' ἀλήθεια πὼς καταφέρνει κάποτε νὰ παρουσιάσει κάτι καλὸ με τὸ

»δεχτήκαμε σκορπώντας ν' ἀφίσουμε στὴν τύχη τους »τους λοιποὺς συμμάχους, παρὰ με τὰ καράβια ἀν» »τικουσαμε τὸν κίντυνο, δίχως κάκια πὺ δὲ μᾶς »βοηθήσατε πρῖν. Ἐτσι, τὸ λέμε, πῶς πολὺ σᾶς »ὠφελήσαμε παρ' ὅτι ὠφελήθηκαμε ἀπὸ σᾶς οἱ »ἡῖδιοι. Γιατί ἐσεῖς ἀπὸ ἀκέρειες πολιτεῖες βοηθήσατε »καί γιὰ νὰ μὴν τις στερεθῆτε, ἀπὸ δικούς σας »φρόβους κι' ὄχι τόσο μήπως παθουμε ἐμεῖς· τουλα» »χριστο δὲ σᾶς εἶδαμε νὰ τρέζτε ὅσι εἴμαστε ἄβλα» »φοι· ἀκόμα. Ἐμεῖς ὅμως ξεκινώντας ἀπὸ χαμένη »πιά πατρίδα καί κιντυνέροντας γιὰ τόπους μισα» »πελπισμένους (27), συντελέσαμε στὸ γλυτωμὸ σας »σὰ γλυτώσαμε κι' ἐμεῖς. Μὰ ἄν ὅμως ἢ πρῖν πη» »γαίναμε με τὸ Μῆδο, ὅπως μερικοὶ τους ἄλλοι, »ἀπὸ φόβο μήπως μᾶς πάθει ὁ τόπος μας, ἢ ἄν »κατόπι, λέγοντας πὼς χάθηκε (28), δὲν ἐπιμέναμε »ν' ἀγωνιστοῦμε με τὸ στόλο, δὲ θὰ εἶχε κᾶν πιά »νάναγη ὁ Μῆδος νὰ ναβμαχῆσαι μαζί σας (29) ἀνε» »φοδιάστους μ' ἀρετὰ καράβια, παρὰ ἴσχυα ἴσχυα

(27) Ἐνωσὶ τὴν Πελοπόννησο.
(28) διεφθαρμένοι. Νομίζω διεφθαρμένους.
(29) Τὰ ΧΡ εἶτι ὑμᾶς μὴ ἔχοντας. Ὁ Hude σωτὰ εἶτι πρὸς ὑμᾶς μὴ ἔχοντας. Ἡ ἴσω· εἶτι πρὸς μὴ ἔχοντας

περσότερο εἶναι καλὸ μόνο τὴ στιγμὴ τῆς πρώτης ἐντύπωσης. Ἐτσι καί ἡ τελευταία εἰκόνα τῆς πέμτης πράξης πὺ φαίνεται καθαρὴ ἢ προσπάθεια τῶν συγγραφέων στὴν εὔρεση κάποιας ἀπροσδόκητης λύσης ἀρῆνει στοὺς θεατῆς βαθειὰ ἐντύπωση ὥστε βγαίνοντας ἀπ' τὸ θέατρο νὰ λένε—Ὁραῖο... θαυμάσιο τὸ ἔργο!..Κι' ὅμως ἡ τελευταία αὐτὴ πράξη πὺ δίνει τὴ λύση στὸ ἔργο εἶναι ἡ χειρότερη κι' ἀτεχνότερη καί τοῦτο φαίνεται καλλίτερον σ' ὅποιον ἔτυχε νὰ διαβάση τὸ ρομάντο. Ἐκεῖ ὁ Daudet τραβάει πολὺ ἀκόμα τὴ λύση γιὰ χρόνια ὥστε αὐτὴ ἔρχεται μονάχη τῆς ἡρεμῆ καί φυσικῆ, ἱστορισμένη σ' ὀραῖες σελίδες, τις ὀραϊότερες ἴσως τοῦ ἔργου με τὴ θλιμμένη ἐκείνη μελαγχολία πὺ τόσο ἀπλὰ σκορπίζει στὰ ἔργα του ὁ Γάλλος ποιητῆς. Τὸ τέλος λοιπὸν τοῦ δράματος δὲν εἶναι ἐκεῖνο πὺ φαντάστηκε ὁ συγγραφέας, εἶναι μοναχὰ ἕνα τέλος ἀνάγκης. Καί φαίνεται ἀληθινὰ περίεργο πὼς ἕνας δημιουργὸς πὺ ἔτυχε νὰ φανταστῆ καί νὰ δημιουργήσῃ κάτι, ὅσο δέποτε μικρὸ κι' ἄν εἶν' αὐτὸ, ἀποφατίζει ἔπειτα γιὰ ἕνα σφιγρὸ ὄλιον ἴσως ἢ ἐπὶ τέλους μικροδόξα, νὰ κόψῃ ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ δημιουργημὰ του παρουσιάζοντας αὐτὸ ἀκρωτηριασμένο. Ἐνα βιβλίον εἶναι μιὰ ζωὴ· κόβεις κάτι ἀπ' τὸ βιβλίον, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ κόβεις ἀπ' τὴ ζωὴ πὺ φαντάστηκε καί πὺ ἔζησε μέσα σου τις στιγμὲς τῆς δημιουργίας. Ἐτσι τὸ δράμα αὐτὸ γιὰ ἕνα πὺ δὲ διάβασε τὸ μυθιστόρημα μπορεῖ ἴσως νὰ σημαίνει κάτι, γιὰ ὅποιον ὅμως γνώρισε τὴν πρώτη του ζωὴ, ἢ δεύτερη φαίνεται γελοῖα. Οἱ ἠθοποιοὶ ὄχι καί περίφημοι. Ὁ κ. Φύρστ ἀρετὰ καλὸς, μόνο με τὸν ἰδιότροπο ἐκεῖνο τόνο στὴ φωνή του πὺ τοῦ ἔμεινε φαίνεται κληρονομιά ἀπὸ τις τραγωδίες, καί πὺ πρέπει ἐξάπαντος νὰ τὸν διορθώσῃ. Ἡ κ. Λορένθου—κυρία Ρίσλερ—χρειάζότανε περισσότερη ταχυπινὰ καί πονηράδα στὸ παίξιμό της· ἔπρεπε νὰ ζωντανέψῃ ἕνα ρόλο, ἀλήθεια, δύσκολο καί ξεχωριστό, με δὲ φαίνεται πὼς προσπάθησε νὰ τὸ κάνη, γιὰ τοῦτο κ' ἡ ὑπόκρισή της πὺ ἦταν ἀνάγκη ν' ἀλλάξῃ ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἔμεινε πάντοτε ἡ ἴδια κι' ὅταν μιλοῦσε με τὸν ἄντρα της καί πάλι με τὸν ἐρωμένο της. Τὸ βέβαιον εἶναι πὼς τὸ Β. Θέατρο κ' ἡ Ἑλληνικὴ σικηνὴ γενικά, δὲν κατόρθωσε ἀκόμα ν' ἀποχτήσῃ ἠθοποιούς γιὰ ἔργα κάπως βαρύτερα ἀπὸ τις συνειθισμένους comedies, κι' ἐλαφρότερα ἀπὸ τις εὐκόλες ἀγριοφωνάρες τῆς τραγωδίας.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

»θὰ τραβούσαν τὰ παχάτα ὅπως τοῦ βολοῦσε.
75. »Τὰχα δὲν ἀξίζει, ὦ Λάκωνες, κι' ἡ προ» »θυμιά ἢ τότε κι' ἡ θεόφρονη μας ἀπόφαση τὸ »κᾶν οἱ Ἑλλήνες νὰ μὴ μᾶς τὴν κακοβλέπουν καί »πτόσο πιά ἀφτὴ μας τὴν κυριαρχία πὺ ἔχουμε; Τέ »πέλος δὲν τὴ λάβαμε καί στανικά, παρὰ σὰ δὲ »θελήσατε ἐσεῖς νὰ καρτερέστε ὡς νὰ ζετελιώσει ἡ »δουλιὰ τοῦ Μῆδου κι' ἔρθανε σ' ἐμᾶς τότες οἱ συμ» »μαχῶι με περικάλια ἀρτόβεια νὰ γίνουμε ἀρχηγοὶ »τους. Καί στὴν ἀρχὴ ἡ δουλιὰ ἢ ἴδια μᾶς παρὰ» »συρε νὰ προχωρήσουμε ὡς ἰδῶ, ἀναγκασμένους τὸ »περισσότερο ἀπὸ φόβο, ἔπειτα καί τιμῆ, στερεὰ »κι' ἀπὸ κέρδος· καί τότες πιά, ὅτα μᾶς μίσησαν »νοὶ πῶς πολλοὶ καί μερικούς τους ὑποτάξαμε κίβλας »πυούχαν ἀποστατήσαι κι' ὅταν δὲν εἴσαστε ἐσεῖς »πιά τόσο φίλοι μας παρὰ λοῖοι κι' ἀντίθετοι, δὲν »εἴτανε μᾶς φαίνεται κίντυνο νὰ χαλαρώσουμε τὸ »πῆρι· γιατί μ' ἐσᾶς θὰ πῆγαῖναν ὅσοι τυχὸν ἀπο» »στατούσαν. Καί κατηγορία πουθενὰ δὲν εἶναι σὲ »κιντύνους τόσο μεγάλους ὅτι στέργει νὰ φροντίζεις »πρῶτα.
76. »Νὰ κι' ἐσεῖς, ὦ Λάκωνες, ὡς (30) κεραλή »τῆς Πελοπόννησος κανονίσατε τις πολιτεῖες τῆς με
(30) καταστρεφόμεναι ἐξηγεῖσθε=ἐξηγούμενοι κατεστῆσθε.

ΜΙΑ ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

Δέν πιστεύαμε, ούτε και φανταζόμαστε ποτέ, ότι τὸ ἄρθρο μας, γιὰ μιὰ ἀδικία, ποῦ γίνεται στὸ ζήτημα τῶν ὑποτρόφων τῆς Κυβέρνησης, σ' ἓνα ἀληθινὸ τέκνον τῆς Ἠπείρου καὶ ὄχι Βούλγαρον, στὸν κ. Τσοῦρη, θὰ πείραζε τόσο πολὺ τὰ νεῦρα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἑνὸς διατριβηγράφου τῆς Κορφιατικῆς ἐφημερίδας «Ἔθνος» ποῦ νὰ γολιάσει τόσο πολὺ καὶ νὰ βρῖσει τόσο ἄφρατα. Τὸ βέβαιον εἶναι ποῦ ὅσο καὶ ἂν θέλουμε νὰ ταπεινωθῶμε, ποτέ δὲν θὰ φτάσουμε στὴν ἴδια βαθμίδα μὲ αὐτὸν τὸν κύριον, γιὰτι εμεῖς γράφουμε ὄχι βέβαια γιὰ τιποτένιους σκοποὺς ἢ γιὰ τὰ γούστα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντα γιὰ μιὰ ἰδέα σεβαστῆ, ποῦ γιὰ μᾶς δὲ λέγεται συμφέρον, μὰ Ἀλήθεια καὶ ὑπεροσπίση τῶν μικρῶν στὴ δύναμιν καὶ στὴ βία τῶν μεγάλων.

Ὅποιος διαβάζει τὸ «Νουμᾶ», αὐτὸ πολὺ ξεστέρα τὸ βλέπει. Καὶ γιὰ τοῦτο καὶ σήμερον ξαναλέμε ὅτι ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ σκεφτεῖ καλά γιὰ τοῦτο τὸ ζήτημα τὸ ἐθνικώτατον. Καὶ μεῖς καθόλου δὲν ἀρνιόμαστε οὔτε καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ Ἐκπαιδευτήριον τοῦ κ. Βλάχου δὲν εἶναι τέλειον καὶ χρησιμώτατον στὴν Πατρίδα, μὰ δὲν μπορούμε ποτέ νὰ πιστέψουμε ὅτι ὁ κ. Βλάχος θὰ θέλει τὸ μονοπώλιον τῶν Κορφιατικῶν Ἐκπαιδευτηρίων καθὼς τὸ θέλει μὲ τὰ γραφόμενά του ὁ κύριος διατριβηγράφος ἀπὸ τὸ «Ἔθνος».

Αὐτὸ τὸ ἄρθρον, ἂν δὲν εἶταν γραμμένον μὲ τόση χολή καὶ πάθος καὶ ταπεινότητι, θὰ εἶχε βέβαια τὴν ἀξία του καὶ μπορούσε ἰαθῆναι νὰ τὸ πιστέψῃ μὰ μιὰ τέτοια ὑπεροσπίση, νομίζουμε πὼς δὲ συμπαθιέται καὶ δὲν ἐχτιμιέται, ὄχι μονάχα ἀπὸ μιὰ μορφωμένη καὶ εὐγενικὰ κοινωνία σὰν τὴν Κορφιατικὴν μὰ καὶ ἀπὸ καθὲ ἰδιώτη, ποῦ θέλει νὰ βλέπει νὰ λέγεται καθὲ πρῶτον ξεστέρα. Ξεστέρα μὲ τὴν ὀδηγὸ τῆς εὐγένειας, τῆς ἀλήθειας καὶ τῶν καλῶν αἰσθημάτων.

Ὅταν οἱ Βούλγαροι ρωτῶσαν τὸ Φίλιππο τὸ Μακεδόνα τί κακὸ τοῦκαμαν ποῦ τοὺς πολιορκίουν, ἀφ' οὗτος εἶπε:

— Εἶστε βλάκες καὶ μοιάζετε μὲ κείνον, ποῦ ἐνῶ ἔχει ἄμορφη γυναῖκα, ρωτᾷ τοὺς νυχτοπαρῳρίτες γιὰτι κάνουν καντάδα ἀποκάτου ἀπὸ τὰ παρῳρῳτά του.

«τὸ πρῶτον ὠφέλιμον σ' ἑσᾶς. Κι' ἂν τότες κερτερώνας ὡς στὸ τέλος κατανοῦσε ἡ ἀρχηγία σας μιστὴ καθὼς ἡ δική μας, βέβαιον εἶναι πὼς ἀναγκαστικὰ θὰ στενοχωροῦσατε τὸ ἴδιον τοὺς συμμάχους, ἀπὸ ἄφοδον μήπως κιντυνίψετε οἱ ἴδιοι ἂν δὲν τοὺς κυβερνᾶτε σφιχτά. Ἐτσι κι' εμεῖς τίποτα ἀλλόκοτον δὲν κάναμε μήτε ἀφύσικον, ἂν δεχτήκαμε ἀρχηγία ποῦ μᾶς πρόσφεραν κι' ἂν δὲν τὴν γαλλοῦσαμε (31) στανεμένον ἀπὸ τρεῖς (32) λόγους τοὺς πρῶτον σημαντικούς, τμητὸ φόδον κέρδος, χωρὶς παλὶ νὰ δεῖξουμε καὶ πρῶτον τῆτιον παραδειγμα, παρὰ ὄντας ἀναγνωρισμένον πάντα νὰ πιέζει ὁ δυνατὸς τὸν κατώτερον. Ἐπειτα θαρροῦσαμε πὼς μᾶς ἀξίζει κίολας, κι' ἔτσι μᾶς εἶχατε κι' ἐσεῖς ὡς ποῦ λογαριάζοντας πὴν στέργει βγάζετε τώρα στὴ μέση τὸ δίκιον, σὰ νὰ προτιμήσε κανεὶς τὸ δίκιον καὶ νὰ τραβήχτηκε ἀπὸ πρῶτον ξένον ἂν τοῦτοχε ποτές ἐφοκίριον ν' ἀρπάξει τίποτα μὲ τὸ σπαθὶ του. Ἐπαινος μακίστα μᾶς πρέπει ποῦ, κι' ἂν ὡς ἀθῳποι καταχτήσαμε ἄλλους, πάλι ἀνάλογα δὲν τὴν καταχραστήκαμε (33) τὴν

(31) Μετάφρασις κατὰ τὰ ΧΡ. Νομίζω ὅμως ἡ σωστὴ γραφή εἶναι ἀφειμένον.
(32) Ἡ προσθήκη τοῦ τριῶν ἀπὸ τὸ Herwerden καὶ τὸ Weil.
(33) γένωνται. Δὲ μὲ πειθ εἰ.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΑΓΑΠΗ

Καλέ μου «Νουμᾶ»,

Ὅραϊκα λόγια μίλησε ὁ Ἐρμῳνας στὸ γράμμα του στὴ Σοζόγκα... Κ' ἤθελα νᾶχα καὶ γὼ στὴν ξενητεία ἓνα γλυκὸ ὄνομα νὰ κράζω μιὰ παλιὰ ἀγάπην νὰ τῆς ξεπέταγα δῶ ἀπ' τὴ μέση τῆς Ἀθήνας μερικὲς γλυκεῖες θύμησες, μερικὰ πικρὰ παράπονα... ἀθέλητα νὰ σηκώνονταν ὁ νοῦς τῆς ἀπ' τὴν καταχρασμένη χώρα, νᾶσερνε ἐδῶθε, νὰ τὴν αἰσθάνομουν σιμά μου, στὸ πλάϊ μου, μὰζὶ νᾶγκινοῦσαμε τὶς ἀθῳναϊκὲς ὠριόσυνες καὶ μὰζὶ νὰ ξεφεύγαμε στ' ἀπόκεντρα φεύγοντας τὴ βαρεσιὰ καὶ τὴ σαπίλα κἀποιας μονότονου, μουχλιασμένης κάποτε ζωῆς. Γιατι νὰ νοιώθῃς κάποιονε στὰ μακρινὰ πέρατα, εἶναι σὰν γυροῦντας νὰ τὸν δῆς ὄλον πρῶτον κοντὰ, πρῶτον κἀθῳρια, ἔπειτα μόνον μὲ μισόκλειστα μάτια νὰ θωρῆς γύρω σου, κρατῳντας τὴ δύναμιν τῶ ματιῶ σου γιὰ τὴν εἰκόνα ποῦ τὸ πέπλον τοῦ χωρισμοῦ ἔχαρα σὺ σκεπάζει. Καὶ ὅταν ἡ ἀγάπην μᾶς ἀπόμακρον ζητᾶ δρόμον πρὸς τὴν ξενητεία, θαυμάσει γύρω μᾶς ὁ κόσμος καὶ δὲ βλέπουμε, οὔτε πρῶτον μᾶς νοιάζουν τὰ ραγίσματα ποῦ τρεμοπέγγουν ἀπὸ μέσα ληθρονησιὰ, ψευτιὰ, κακία...

Ὅχι πὼς εἶναι ὁ κόσμος κακός, μὰ ἔρχονται ὄρες ὄρες ποῦ κουράζονται καὶ τὰ μάτια μᾶς νὰ βλέπουν καὶ τ' αὐτιὰ μᾶς νάκουν καὶ τὰ χέρια μᾶς νὰ δουλεύουν μὲ ἀηδία παραιτᾶ καὶ τὸ κεφάλι μᾶς σκέψες καὶ λογισμοὺς καὶ τότε πρῶτον σὰν ὁ νοῦς μᾶς τοῦ νοῦ νὰ ζητᾶ τὴν παρήγορην συντροφιά... ἄηρες λέξες ζητᾶ νάκουση, ἄηλα ὄραματα θέλει νὰ δῆ... κ' ἔρχεται ἡ θύμησις καὶ μᾶς παίρνει ἡ θύμησις... καὶ τὸ χᾶδι τῆς εἶναι ποῦ ἀποζητοῦσαμε... καὶ ξεχνιόμαστε νὰ ζοῦμε τὴ θύμησις μόνην καὶ ἀλόκληρην, ποῦ μᾶς ψιθυρίζει: ἀξέχαστες λεπτειρίες... ἀγαθὲς μέρες.

Γιατι ὁ κόσμος ὄλον κακός δὲν εἶναι, πιστεψέ με: ἔχει ὁ κόσμος κι ἀγάπην καὶ συμπουρία. Μὰ εμεῖς τὸ μακρινὸ πάντα, τὸ περασμένον ἢ τὸ ἔφταστο ἀνειρεῦμαστε, αὐτὸ μᾶς μαγεύει, ἡ ἐλπίδα μᾶς χρυσῳνει τὴν ἀνατολή τῆς καθῳμερῆς μᾶς ζωῆς, σὰν γλυκεῖα δόση ἔπειτα ἡ θύμησις μὲ χᾶδι ἀπαλὸ μᾶς κλείνει τὰ μάτια καὶ μᾶς ἀνοίγει τὴν ψυχὴν στὶς μαγεῖες τοῦ κόσμου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς παλιᾶς

ἀδύναμῆς μᾶς. Ἄς εἶχαν ἄλλοι ὡς τόσο τὰ δικά μᾶς μέσα, καὶ τότες θᾶδειχναν ἀλήθην ἂν τὸ παρακάνουμε καθόλου, μὰ εμεῖς ἀπὸ τὴν καλίστην μᾶς ὄχι ἐπαινο, παρὰ καὶ νᾶ! κερδίσουμε κακὸ ὄνομα ὡπὼς τᾶχα τυραγνοῦμε (34).

77. » Ἐτσι καὶ μὲ τὶς δίκιες. Ἐπειδῆς, μειονεχτῳντας σ' ὄσες δικαστήριαν κατὰ τ' ἄρθρον τὰ κἀνονισμένα μὲ τοὺς συμμάχους, ἀποφασίσουμε νὰ κἀρῳνονται τώρα σὲ δικά μᾶς δικαστήρια καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς δικούς μᾶς (35) νόμους, μᾶς καταγοροῦν πὼς φιλοδικοῦμε. Καὶ κανεὶς τοὺς δὲ λογαπρᾶζει γιὰτι δὲν ἔχουν τέτιον φήμην ὅσοι κι' ἀλλοῦ πτυχὸν κυριεχτῳν κι' εἶναι μὲ τοὺς ἀποκάτω τοὺς πλιγῳτερό μᾶς καλοῖ. Μὰ σὰν ἐγκρίνει βία, εἶναι πρῆπιτῳς ὁ δικασμός. Ἄφτοι ὅμως συνηθισμένοι μὰζὶ μᾶς ὡς ἴσοι μ' ἴσους, ἂ σὲ τίποτα ἢ ὡς κἀπρῳτος ἢ ὡς ἰδιῳτες (36) μειονεχτῳσουν καὶ τοσοδᾶ

(34) οὐκ εἰκότως. Παρηγοῖσθαι, ἂν εἶταν σωστὴ ἡ γραφή. Μὰ νομίζω ὡς οὐκ εἰκότων. Τὸ ος τοῦ ἐπαινοῦς εἶναι ἀσφῳρῳμῳ νὰ χαθεῖ τὸ ὡς. Ὁ Θουκυδῳδης φυσικὰ θὰ νόμιζε ἴδια τὴν ρίζαν τοῦ ἐπαινοῦ καὶ τοῦ εἰκῳ.
(35) ὁμοίους. Γράφει οἰκετοῖς.
(36) ἡ γνώμην ἢ δυνάμει τῆ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὀπωσοῦν ἐλασσῳθῳσιν, οὐ τοῦ πλέονος κτλ. Τὸ μέρος

γνωριμῳας. Καὶ ξετυλίγονται μὲρὸς στὰ μάτια μᾶς ἄηλα ὄραματα καὶ χτυποῦν παύτιον μᾶς ἄηρες φωνῆς καὶ πλημμυρίζει ὁ νοῦς μᾶς ἄηρα καλοσῳνεψῳ καὶ τότε φέρνομε τὸ χέρι στὸ μέτωπον νὰ σφουγγίσουμε τὶς ρητιδες τῆς ἐπίφῳσις μᾶς ζωῆς, νὰ ζήσωμε στιγμὲς αἰθῳριες, νᾶνεῦομε μὲ πρῳτερον λαφράδα τὸ σκαλοπάτι τῆς ἄμῳγης, τῆς ἀτέλειωτης εὐτυχῳας.

Ὡ, τὸν εὐτυχισμένον ποῦ πέρα ἀπ' τῆς γῆς τὸ σκοτάδι, νοιώθει παντοσῳνῳ τῆς μακρινῆς ἀγάπης τὴν ἔννοια.

Α. ΡΩ.

ΓΝΩΜΗ ΚΑΙ ΡΩΜΗ

Ἀγαπητῳ Νουμᾶ,

Διάβασα σήμερον τὸ Μπα! τοῦ Πιέτριου Ἀδῳρκῳ καὶ τὴν ἐφίλησα μὲ πόνον τὴν ἀδῳρῳκῳ μου ψυχὴν του, ποῦ λῆς καὶ τὸ βλέπει τὸ σπαστῳρισμῳ τῆς γῳ τὴν κατάντια μᾶς. Καὶ τὸν πόνον μου θυμῳθηκα τὸ ἐπίγραμμα, ποῦ ἔταν κἀρῳ καμῳνε στὸ Δημοστένην, τὸ γνωστῳτατον εἶπερ ἴσην γνώμην ρῳμῳν κτλ. Καὶ σκέφτηκα πὼς ὅσοι νοιώθουμε κἀν πονοῦμε, ὄλοιο οἱ ἀληθῳνοῖ πατριῳτες — ἐλπίζω νὰ μὴν εἰμασῳστε λίγοι —, πὼς πρέπει, γιὰ νὰ μὴν μῳισσοῦμε στὸ τέλος τοῦ Δημοστένην, νὰ βροῦμε τρόπο νὰ δεῖξουμε πὼς δὲ μᾶς λῳίπει κ' ἡ ρῳμῳ νὰ δώσομε νὰ καταλάθουμε στοὺς χοντροπόμακρους ρουσφετῳδες καὶ κουτοεγωλάτρους — γιὰ νὰ μὴν τοὺς 'πῳ τίποτ' ἄλλο — ἀρχηγούς μᾶς, τοὺς δολοφῳνοῦς τῆς Πατρίδας, πὼς ἂν δὲν ἀλλάξουμε ταχῳτικῳ, μπορεῖ, νῆτα σῳίτα, νὰ δεχτοῦνε στὴν κῳτῳρα τοὺς ὁ καθῳνας κι ἀπὸ μιὰ κατακεφαλιὰ, ὄχι ἀπὸ χέρι χῳρτοπαίχτη, ποῦ θὰ τοὺς κᾶνη νὰ πᾶν νὰ βροῦνε στὰ Ἡλύσια τὸ Ντεληγιᾶννην τὸ φίλον τοῦς. Μὶν ἔνωσῳ μᾶς χρῳσιζῳται: μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, μὲ τὸ σκοπὸ δηλ. νὰ δεῖξῳ τῆ γροθῳ τῆς σ' ὄλους αὐτοὺς τοὺς κυρίους. Ὅθ τῳνὲ κᾶμουν ὅσοι δὲν εἶνε λογαδῳς μόνον, καὶ, πιστεῦω, οἱ πῳντε δέκα διαλεχτῳί μᾶς δημοσιογῳρῳ: ὅθ εἶναι μὰζὶ μᾶς, ὅσοι ὄλοιο τοὺς ἐπᾶνάστασῳ μῳίζονται. Ἄ δὲ μᾶς γελῳνε μὲ ρῳδῳρες ἐπᾶνασῳσῳσῳ γιὰ σκοποὺς ἄλλους, θὰ κατᾶξῳν πρῳτα τί ἄλλο μπορεῖ νὰ γῳνη. Τὶ λῆς λοιπὸν καὶ τοῦ λόγου σου, πῳσαι τοφῳτερό μᾶς. Ὅπως δῳχναι τῳνομῳ σου;

20-11-905

KANENAS

»παρ' ὅτι νομίζουμε πρέπει, δὲ χῳστοῦνε μᾶλιστα ἠγάπην ποῦ δὲ στερηθήκαμε τὸ περισσῳτερον, μόνον ὅσο ἠλείπει τοὺς πεισμῳνῳναι χειρότερα παρὰ ἂν τσαλαπκῳτῳντας τὸ νόμον καταχῳρῳμασῳ ἀπὸ πρῳτη ἀρχῳ. » Ἐτσι μῆτε οἱ ἴδιοι τότες δὲ θ' ἀντίλεξαν πὼς ὁ κᾶτωτερος δὲν πρέπει ν' ἀντιστέκει στὸν κῳσῳνην. » Καὶ καθὼς φαίνεται, οἱ ἀθῳρῳποι πρῳτον πολὺ θυμῳνουνε σὰν τοὺς ἀδικῳς παρὰ σὰν τοὺς βιάζῳς: ἠγιατι ἐκείνον τὸ θαρροῦν κᾶτᾶρησῳ ἀπὸ ἴσους, κᾶι τοῦτο καταναγκασμῳ ἀπὸ ἀνώτερος. Τουλαχῳριστο ἀπὸ τὸ Μῆδον ἂν κᾶι παθῳναι χειρότερα, τὰ πρῳκῳναν ἢ δικὴ μᾶς ὄμως κυριαρχία τοὺς φαίνεσῳται σκληρῳ, φυσικὰ γιὰτι τὸ τῳρινὸ εἶναι πάντα πρῳτον βαρῳ στοὺς ἀποκάτω. Ἐσεῖς βέβαια ἂ μᾶς πρῳξῳτε ἐμῳς καὶ κυριαρχῳστε, γῳλήγορα ἢ συμπᾶθῳθεια θὰ γυρῳσει ποῦ σᾶς κῳρδῳσε ἡ δικὴ μᾶς ἔγῳπτρα (37), ἀνῳσῳς ὀπῳα γνώμην καὶ τότες μῳσοδεί-

ἄθλια χαλασμένον. Ἀρχικὰ κᾶι τέτιον πρέπει νὰ εἶχαμε ἢ κοινῳ ἢ ἴδια ἀμῳγῳπῳ ἐλασσῳθῳσιν, οὐ τὴν ἀγῳχὴν τοῦ πλέονος κτλ. Τ' ἀγῳρία τοῦ κοινῳ φαίνονται στὸ (γῳ)ῳμῳ, τοῦ ἴδιῳ στὸ διά, τοῦ ἀμῳγῳπῳ στὸ (δῳν)ᾶμῳι τῆ. Τὸ ὀπωσοῦν γῳῳσσα τοῦ ἀμῳγῳπῳ (δῆς Ἀεῳκᾶ).
(37) δῆος. Γράφει ἐχθῳς. Τῳν ἴδια ἰδέα λῳει καὶ στὸ 2, 11 εὐνοῳν (ἢ Ἐλλάς) ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθῳναῳν

ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΝΑ ΣΤΕΦΑΝΩΜΑ

«Μάννα μου, ο νιός που μούδωκες, άλλη γυναίκα επέπρε,
Κ'έμε κουμπάρα με καλεί να τόνε στεφανώσω».
— «Κόρη, έχεις πόδια να σταθείς και μάτια ν' άν-

Και χέρια γουργογγύριστα στεφάνια να γυρίσεις».
— «'Εγώ έχω πόδια να σταθώ και μάτια ν' άντρανίσω
Και χέρια γουργογγύριστα στεφάνια να γυρίσω».
Βάνει τόν ήλιο πρόσωπο και τόν φεγγάρι στήθι,
Και τού κοράκου τόν στερνόν βάνει καμαροφρυδί.
Παπός τήν είδε κ' έσφαλε· διακος κ' έδαμονίστη·
Και τή ικρά διακόπουλα τόν «Κύριε' λήσσω» άφηκν.
— «Πάψε, παπά, τή λειτουργία πάψε και τόν Βαγγέλιο,
Κ' έσεις μικρά διακόπουλα τόν «Κύριε' λήσσω» άρρήστε,
Νά γύρουν τά στεφάνια μου μπρός τήν κουμπάρισσά
[μου].
Κ' ή μάννα της που βίγκλιζε 'πό μια ψηλή ραχούλα:
— «Καλώς τή θυγατέρα μου, τήν άξιοπαινεμένη,
Πού νούνα τήν προβόδιτα και νύφη κατεβαίνει».

ΤΟ ΠΑΡΑΙΟΝΟ ΤΗΣ ΛΥΓΕΡΗΣ

Μιά λυγρή τραγουδούσε σ' ένα ψηλό παλάτι,
Τής παίρνει ο άγέρας τή φωνή στην παραθαλασσία.
Οί ναύτες τήν άκούσανε κ' άφηκν τή κουπιά τους.
Σάν τί τραγούδι τραγουδεί, σέ τί νηρό τόν φέρνει:
— «'Εγώ κ' άν έτραγουδήσα σά μυρολόι τούπα,
πώχασα κύρη και κυρά κ' έννιά άδερφους στρατιώτες.
Τόν ταιρι μου μ' άπόμεινε και κείνο άρρωστημένο,
Εαρρωστικό μού χάλεψε για νά τόν ζήρωστησώ,
Τσ' άγριολαφίτσας τόν παστό, τ' άγριογιδιού τόν γάλα·
'Όσο ν' άνέβω στό βουνό, να κατεβώ στον κάμπο,
Νά κχω στρώγχα και μαντήρι, ν' άρμέζω τ' άγριο
[γίδι,
'Αρρώστησε, ζαρωσθησε, κ' άλλη γυναίκα πήρε.»

«Ζατε ως άρχηγοί λίγο στον πόλεμο τού Μήδου, με
«τέτια γνώμη άν πάτε και τώρα. Γιατί είναι (38)
«ντέριαστα τά δικά σας συνήθια με τών άλλων,
«έπειτα κ' δ καθένας σας σά βγαίνει μήτε άφτά
«άκολουθαί: μήτε όσα συνηθίζει ή άλλη Ελλάδα.

78. «Μήν τρέχετε λοιπόν γιατί είναι σοβαρό
«τό ζήτημα, και προσοχή μήπως παρασυρθείτε σέ
«δικά σας βράνα από παράπονα και γνώμες ξένες.
«Τόν πόλεμο και τά παράδοξα του στοχαστείτε τα
«πρώτα καλά, πριν τόν κατακταστείτε. Γιατί άγα-
«παι, όταν τραβά σέ μακρος, να γυρίζει σέ δυ-
«σαρρεστα, που είναι τόν ίδιο πιθανά και για τούς
««διό μας και σά τυρά βουτούμε ως πρós τόν τε-
««λος (39). Μά έτσι ο άνθρωπος, σάν καταπιάνεται
««πολέμου, πρώτα αρχίζει έργα, — που (40) έπρεπε
««κατόπι — και σά ζεματιστεί, τότες πιά προτείνει
««λόγου. Έμείς όμως, που ακόμα δέν πείσαμε σέ
««κανένα τέτιο λάθος — ούτε έμεις ούτε, βλέπουμε,
««έσεις — σάς παρακαλούμε, όσο σά χέρια μας μας
««είναι ή όρθοφροσύνη ακόμα, μή λύστε τήν ειρήνη,
««και τούς όρκους μήν τους πατήστε, παρ' ός κανο-
««νίσουμε τίς διαφορές με δική, όπως όρίζει ή συν-
««θήκη άν έχι, ός είναι μάρτυρες οί όρκιστοί θεοί,
««έσεις ζητάτε πόλεμο, κ' έμεις θά δώμε πώς να
««σάς άντιχτυπήσουμε έτσι: κατά τόν παράδειγμα
««σας».

Σάν έτσι μίλησαν κ' οί 'Αθηναίοι.

«Εχθος πράξει ήμās (= τούς Πελοποννησίους) δ έπινο-
««ούμεν.

(38) έχετε = χρήσθε. Δες σημ. 99.

(39) όπωτέρως έσται. 'Ισως όπως (ή όλη) πέρας
«έσται. Πρ6. 7, 42 εί πέρας μηδέν έσται.

(40) δ. 'Ο Classen σωστά δ.

ΤΟ ΚΑΛΗΤΕΡΟ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Τίποτα δέν έγώδερα μες στον άπάνου κόσμο
Παρά τόν γληγοροάλογο και τήξιο τόν ζευγάρι,
Και τή γυναίκα τήν καλή όπου τιμάει τόν άντρα.
Χαρά στή μάναν εκείνης, χαρά στήν πεθερά της,
Χαρά στά συγγενάδια της, τή νύφη που έμπάσαν·
'Αντάμα τρών και πίνουνε κ' άντάμα ζεφαντώνουν.

Δ. ΣΗΡΙΓΟΣ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Κακός άνθρωπος φαίνεται να είναι κ' ο φίλος μας ο
'Αφκέριος. Και να δείτε γιατί· μετάφρασε κάπως άν-
«θρωπινά, που πάει να πει Ρωμαίικα, τόν Φ ρ ο μ ω ν και
Ρ (σ λ ε ρ που παίχτηκε τελευταία στό Βασιλικό κι άμέ-
«σως άρχισε να έ κ θ έ τ ε τ ούς 'Αθηναίους κριτικούς.

— «Ένας λ. χ. άπ' αυτούς τού βρήκα λάθος γιατί
έγραψε τούς ά τ ι μ ο υ ς τούς ά τ ι μ ο υ ς τούς ά τ ι -
«μ ο υ ς κ' έχι τούς ά τ ι μ ο υ ς! Μά είναι κουδέντες
αυτές να λέγονται και να γράφονται μάλιστα;

— «Ένας άλλος πάλι, κριτικώτατος και λόγου του, που
έδωσε τίς προάλλες μέ λ λ ο στον 'Ιψεν, βρήκε τή με-
«τάφραση λίγο Ψ υ χ α ρ ί ζ ο υ σ α ν. Φανταστείτε ο 'Αφ-
«κέριος να τήν έφτειανε λίγο Β ε ρ γ ο π ο υ λ ί ζ ο υ σ α ν
«τί γλέντι που θάτανε!

— «Ο ίδιος κριτικός φαίνεται θάγραψε τίς προάλλες
στο «'Αστν» και τήν περίφημη αυτή φράση δικου... και
οί σ φ ρ α γ ί δ ε ς δ η μ ε ο υ ρ ο υ ν' «...ζωγραφί-
«ζονται τύποι έξ εκείνων τούς όποιους ο περιώνυμος συγ-
«γραφέας έδημιούργησε με τήν ιδιαίτεράν σφραγίδα του...»
Και τού χούνοι!.

— Στο φιλολογικό παράρτημα τής σπουδαίας Ρούσι-
«κης φημερίδας «Πρωτόδσκη Κράϊ» που βγαίνει στό Ρο-
«στώβ, τυπώθηκε μεταφρασμένο Ρούσικα από τόν σινερ-
«γάτη μας κ. Μιχ. Λυκιαρδόπουλο τόν δήγημα «'Α κ ό -
«μη;» τού κ. Κ. Θεοτόκη που είχε τυπωθεί πέρτυ στό
«'Νουμά».

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

'Από Πέμπτη σέ Πέμπτη

'Υπουργός 'Εσωτερικών ο Κνρ. Μανρομιχάλης.

Σκοτωμοί. 'Επαρχίες 12.

Λαβωμοί. 'Αθήνα 6 (ένας από καρτόσα, ένας
«από τόν τράμ κ' ένας από σούστα), Περαιάς 7, 'Ε-
«παρχίες 15.

Κλεψιές. 'Αθήνα 1, Περαιάς 5, 'Επαρχίες 1.

'Απαγωγές. Περαιάς 1, 'Επαρχίες 3 (ή μια τού
«βουλευτή Κριεκουκιώτη που λέν πως έκλεψε τή δα-
«σκάλα τού Δούκα... για πολιτικούς σκοπούς).

Ο ΦΟΝΟΥΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Rob. Baïr. Rouen. Λάβαμε τή συντρομή και σά:
«εύαριστούμε. — κ. Τσίτ. Βιθλ. 'Αλεξάντρια. Στείλιμε
«τά φύλλα στον κ. Λασπ. Σού γράφουμε. — κ. Νικ. Φερ.
«Σύρα. Λυπούμαστε πολύ, αλλά μας ένει αδύνατο να κα-
«τεβάσουμε φέτο τή συντρομή σέ όχτώ δρ. καθώς κάναμε
«πέρυ τούς ίδιους μήνες. Τούς λόγους τούς εηγήσαμε στό
«περασμένο φύλλο. — κ. Στρ. Κανιούρια τραγούδια τού Πε-
«ρούλη λάβαμε και θάν τάχουμε σ' άλλο φύλλο. 'Ετσι
«θα πιστέψουν και μερικοί Θωμαίδες πώς ο π ί ρ χ ε ι Πε-
«ρούλης και δέ δημιουργήθηκε σά γραφέα τού 'Νουμά»,
«άλλά ζει... και τραγουδάει στον Ποταμό τής Κέρκυρας. —
«Φίλο μας σά Τρίκαλα. 'Ο «'Α σ ω τ ο ς» τόν Γενάρη.
«Βέβαια, τόν «Ταξίδι» θά βγει τόν Δεκέβρη.

'Όταν ο Μίγ' 'Αλέξαντρος είδε στην 'Ερσεο
«τήν εικόνα του που τήν είχε φτιάσει: ο 'Απελλής,
«δέν τήν παίνεψε όσο τής άξίζει. Μά όταν έμπασαν
«και τήλογο, κ' άφτό χιλμίντρισε στήλογο τής ζω-
«γραφικής σά νάτανε άληθινό και κείνο, ο 'Απελλής
«είπε:

— 'Ο βασιλιά! φαίνεται ότι τήλογο καταλα-
«βαίνει από ζωγραφική πολύ περισσότερο από σένα.

Μιά φορά τούς Χιώτες τούς έπιασε τόν κακό
«κ' έκαμαν επανάσταση άναμεταξύ τους. Κι όταν ή
«μια μερίδα νίκησε τήν άλλη, φώναζαν οί νικητές να
«κάμουν έξορία όλους τούς άντίθετους. Μά κάποιος
«που ήξερε από πολιτική, τούς είπε:

— Καθόλου, φίλοι μου, να μή τούς διώξουμε
«όλους· άφού τούς νικήσαμε ός άφήσουμε μερικούς,
«γιατί μήν έχοντας όχτρούς όσο περνάει ο καιρός,
«θάρχίσουμε να τρωγόμεστε άναμεταξύ μας.

Μιά φορά πήγε γερωντία στή Σπάρτη ένας
«Τζιώτης, γέρος πιά, που είτανε όλος περηφάνεια, μά
«και ντροπέτανε για τά γεράματά του και για τούτο
«προσπαθούσε να κρύφτη με τόν βάλυμο τήν άσπράδα
«τόν μαλλιωνόν του. 'Ανέθηκε λοιπόν στό βήμα, δει-
«χοντας τέτιο κεφάλι, κ' είπε στους Σπαρτιάτες
«έκεινα που είταν άφορηή τού έργου του. Μά άμέ-
«σως σηκώθηκε ο 'Αρχίδαμος, ο βασιλιάς τής Σπάρ-
«της, κ' είπε:

— Και τί σωστό μπορεί να πη άφτός, που έχει
«όχι μονάχα στήν ψυχή τόν ψέμα, παρ' ό τόν γυρί-
«ζει κ' άπάνου στό κεφάλι του;

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τό ένκ, κ' ένκ φρ. χρ. για τόν έξωτερικό, πουλιούντα
«τά γραφέα μας τάκόλουθα βιβλία:

Τού Ψυχάου «Ταξίδι» (σελ. 502) και «'Όνειρο
«του Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τού Πάλλου «'Ηλιος και φεγγάρι» (σελ. 120)

Τού Φωτιάδου Τό «Γλωσσικό ζήτημα και ή
«έκπαιδευτική μας αναγέννηση» (σελ. 405).

Τού 'Εφταλιώτη «'Ιστορία τής Ρωμισσίνης»
«σελ. 320» και «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ.
«269).

Τού 'Ερμουνα «Τής Ζωής» (σελ. 194).

Τού Φιλίντα Γραμματική τής Ρωμείκης
«γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τού Λόγγου «'Αφνης και Χλόη» (χαρτοδε-
«μένο) μεταφρ. 'Ηλ. Βουτιερίδη (σελ. 86).

Τού Εύριπέδη «Μήδεια» μεταφρ. Γιάννη
«Περιγαλίτη (σελ. 59).

Τού Σοφοκλή Αίας. Μεταφρ. Ζήσιμου Σί-
«δερη (σελ. 61).

Τού Χ. 'Αντροάδου «'Ο Μίγ' 'Αλέξαντρος»
«(σελ. 192).

Τού Δ. Η. Ταγκόπουλου «Ζωντανόι και
«Πεθαμμένοι» δράμα — «'Η Χρυσανθή» και «Τάφος
«στό Γιαλό» δηγήματα (σελ. 78).

'Η ΙΛΙΑΔΑ, μεταφρασμένη από τόν κ. 'Αλέξ
«Πάλλη (σ. 416) δρ. 2 και φρ. χρ. 2 στό έξωτερικό.
«'Η «ΜΑΤΙΑ» τού Γ. 'Αβάζου δρ. 1.50.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ*

Νὰ πούμε καὶ τὸ κάτω κάτω: Νὰ τὰ φανερώσουμε τὰ πράγματα ὅπως εἶναι; Ὁ φόβος σὰς βαστά. Ὅλα τ᾿ ἄλλα, πρόσφατη. Ναίστε! Ὁ φόβος τῆς καθαρῆς, ἢ σκλαβιά τῆς. Τὸν ἀδύνατον, πού τὸ λόγο του δὲν ἔχει (κ. Νουμᾶ, ἀρ. 114-115 Ἀπόλυτοι κανόνες) γιὰ τοῦτο δὲν τολμήσατε νὰ τὸν ξεφορτωθῆτε, καθὼς τοῦ ἔπρεπε. Μήπως δὲν εἶδα κ' ἓν νῆς, πού κάτι μοῦ ἔστειλε στὸ διαγωνισμό, νὰ μοῦ σημειώσῃ τὰ κλύουθα: ἀπνεῦμα. Δὲν μπορούσα νὰ πῶ τὰ μεγάλα πνεύματα τῶν αἰώνων; Καὶ παρκαλῶ, γιὰ ποῖο λόγο δὲν μπορούσε ὁ κύριος νὰ τὸ πῆ; Γιὰ τὸ λόγο ὑποθέτω πού τὸ κανονικό μας τὸ δημοτικὸ πνεῦμα θὰ τὸ νόμιζε χυδαῖο! Χυδαῖο λοιπὸν κ' οἱ ἄλλοι στίχοι τοῦ Παλαμᾶ, πού δὲν τὸ φεβήθηκε τὸ Πνεῦμα. [Ἐἶπε τὸ Πνεῦμα Πάντα πρὸς τὰ τέρατα Ἀνάλαφο, ἄλλο ἀνεβαίνω (Ἄσ. Ζωή, 1904, σ. 111).] Μπορούσε θαρρῶς κι ὁ νέος νὰ προσπαθῆσῃ τουλάχιστο νὰ νερβῆ. Ὅχι! Τόσο λίγο βιζωμένη μέσα μας εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς ἐθνικῆς ιδέας, πού ὁ ἴδιος νέος ἄμα δημοσίεψε κατόπι κι ἄλλου. ἄμα δὲν ἔστειλε στὸ διαγωνισμό μου, τοὺς δασκαλισμούς, δηλαδή τὰ κανόνισα, μετὰ τὴν νουζίνα τὰ κουβαλοῦσε. Ὅπως τοῦ καταβαίνανε, δημοτικά, μιὰ, μιχτά, σαλάτα. Λοιπὸν ὡς κι ἀπὸ τοὺς δικούς μας, ὡς κι ἀπὸ τοὺς οἰκίους μας, τὸ νοῦθεῖς πόσο λίγο τὸ ὑποψιάζονται πῶς γιὰ τὸ ἔθνος τὸ ζήτημα. Γιὰ τὴν τῆς νέος ἀφῆ; Γιὰ νὰ μισοσκεπάζῃ μετὰ τὰ μισὰ του τὴ δημοτική. Γιὰ νὰ κέρσῃ στοὺς δασκάλους. Πάντα γιὰ τοῦ δασκάλου τὸ χὰ τίρι, πού χατίρι νὰ μὴν ἔχῃ. Μὰ τέτοιος φόβος δὲν ταιριάζει. Ὅστε μὴς τιμᾶ. Καὶ τὸ χειρότερο, δείχνει πῶς δὲν καταλάβαμε τὸ ζήτημα, δὲν καταλάβαμε τὸ χρέος μας, ποῖο εἶναι. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τὴν ἀποτινάξουμε ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας τὴ σκλαβιά. Πρέπει, σὰ γράφουμε, νὰ μὴ συλλογιζόμεστε καθὲς ὥρα πῶς γράφουμε γιὰ τοὺς δασκάλους; πρέπει νὰ συλλογιζόμεστε πῶς γράφουμε γιὰ νὰ μὴ διαβάσῃ τὸ ἔθνος. Ἡ, σὰ θέλετε, κι ἄλλως νὰ τὸ πούμε, γιὰ τὴν ἀναντίληγο πῶς δὲ γυρίζουμε διόλου νὰ τὸ κάμουμε πείσμα. νὰ πειραζόμεστε τοὺς ἀθρώπους; ἄς πούμε λοιπὸν πῶς πρῶτα πρῶτα τὸ ἔθνος θάχουμε στὸ νοῦ μας, κ' ἔπειτα—εἶναι ὁ μόνος σωστός συβιβασμός— ἔπειτα μονάχα τοὺς δασκάλους, κι ἀφοῦ, μ' ἄλλα λόγια, βαστάξουμε τὸν κανόνα τῆς δημοτικῆς, βλέπουμε πῶς τὴν φαίνεται τὸ πῶς κατάλληλο γιὰ νὰ συμφωνήσῃτε μαζί μας καὶ δασκάλοι. Μήπως δὲ σὰς ξωμολογήθηκα καὶ πῶς ἀπάνω; Πῶς φέρῃς ἴδρωσα, πῶς φέρῃς ἔσπασα τὸ κεφάλι μου, γιὰ νὰ πορῶνῃ τὸ τὰδε ἢ τὸ τὰδε, γιὰ νὰ μὴν ξαφνιάσω τὸν ἀναγνώστη! Στὰ 1891, ὅταν ἔγραψα τὴ Ζούλια, τῶς φέρῃς ἢ ψυχολογία κ' ἡ ἀνάγκη νὰ μεταγεριστῶ τὴ λέξη ἀνεπισημιά. Λέξῃ καινούρια, καὶ δισταζα. Ὅλη τὴν παραμόιαση τοῦ ἡφαίστειου καὶ τῆς λίμνης (κ. Ρ. κ. Μ. Α', σ. 206-207), τὴ στοχάστηκα πῶς γιὰ νὰρθῇ στὸ τέλος ἡ ἀνεπισημιά (σ. 207), νὰ περάσῃ κάπως ἀπαρατήρητη, ἀφοῦ τὴν ἔφερε ὁ λόγος, καὶ τὸ ἀπαρατήρητο ἴσια ἴσια εἶναι τὸ κυριολεκτικὸ, δηλαδή τὰ παρὰ τὴν.

* Κοίταξε φύλλα 171, 172 καὶ 173.

Ἄφῃ, θὰ μοῦ πῆτε, ἀφορᾷ τὸ ὄρος καὶ ἡ τέχνη παντοῦ θέλει δουλειά. Μὰ ἐγὼ καὶ στὴ γλώσσα εἶμαι πολὺ προσεχτικὸς, καὶ προτοῦ γράψω ἓν κ' ἀόριστο ἄντεξα, δυὸ ἀράδες πῶς ἀπάνω θὰ τὸ προτομάσω μετὰ τὸ ἀντέχω καὶ μετὰ τὸ ἀντέξω (κ. Ζ. κ. Α. 289, 329) προτοῦ γράψω ἓν γεγονός, θὰ βάλω κάπου στὴ γειτονιά καὶ τὸν πληθυντικὸν γεγονότα προτοῦ γράψω, ἂν τύχῃ ἀνάγκη, μιὰ γενικὴ ἐνική τοῦ μέλλου, πού εἶναι ἡ μόνη μας γενικὴ, μιὰ καὶ τὸ ξέρουμε πῶς ὀνομαστικὴ τὸ μέλλοντο δὲν ἔχει καὶ πῶς ἀρχίζουμε πῶς μέλλο νὰ τὸ κάμουμε, ἂν τὸ γράψω τοῦ μέλλου (σὺγκρ. τοῦ σφύρου), πρῶτα θὰ παναλάβω τὴν ὀνομαστικὴν τὸ μέλλο ἀπάνω, γιὰ νὰ συνήθισῃ τὰ φῆ σου καὶ νὰ σοῦ φαίνεται χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς, πῶς δὲ γίνεται ἄλλη γενικὴ. Κάποτες πάλι καὶ χωρὶς νὰ σκοτανόμαστε τόσο πολὺ, μπορούμε νὰ κάμουμε καὶ κάτι ἐτερόκλητα μισὸ δασκαλικά μισὸ δημοτικά: ἔξαφῃ. λένε τὸ καθῆκο μου, ὡς καὶ τὸ καθῆκο του: ἀπὸ κεί κερδίζουμε τὸν ἐνικὸ καθῆκο: τὰ καθῆκοια, πού θὰ κλιθῶνε κι ἀφῆ σὰν τὰ πράγματα, θὰ τὰ φῆσουμε ὅπως εἶναι: κι ἂν ποτέ τους γίνουνε καθῆκα, εἴμαστε ἀκόμη πῶς κερδεμένοι.

Κι ἀφοῦ μιλοῦμε γιὰ καθῆκοια, πού εἶναι σὰ μισὸς δασκαλισμός, θαρρῶς τόντις πῶς ὑπάρχει κι ἄλλη ἀρχὴ πού ἔμένα μοῦ φαίνεται φρόνιμη καὶ πού μπορούμε περίφημα νὰ τὴν ἀκολουθήσουμε ὅλοι μας, νὰ τῆς δώσουμε καὶ σημασία περισσότερῃ ἀπ' ὅτι ἄλλου τὸ εἶπα (κ. Ρ. κ. Μ., Β', 1-2), δηλαδή νὰ προτιμῶμε τοὺς τύπους, πού τοὺς ἔχουν κοινούς καὶ δημοτικὴ καὶ καθαρῆς. Νὰ μὴ συμπάθῃς ὁ καλὸς μας Πάλλης, μὰ τὸ νὰν τὸ καὶ τὸ θὰν τὸ, πού δὲ μοιάζουνε κίβλας τόσο πολὺ ἀθηναϊκά, τουλάχιστο πού δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ βιζωμένα ἐκεῖνα ἀθηναϊκά, ἐπειδὴ τὰ πολεμᾷ ἔλοια ἢ κοινότερη συνήθεια τοῦ νὰ καὶ τοῦ θῆ, πρέπει νὰ τὰ ξεφορτωθῶμε μιὰ καὶ σῶνε. Ἄδικα καὶ δίχως σκοπὸ καθιερῶνουμε διαφορὰ μετὰξὺ Ἀθῆνας καὶ Πόλης, χωρίζουμε κάπως τὴν ἀθηναϊκὴ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν γλώσσῃ, πού δὲν τᾶχει. Κι ἄλλα μερικὰ, μὴς σφῆρνε νὰ τὰ παραδεχθῶμε, λ. γ. νὰ κλιθῶμε ἀγαπῶ, ἀγαπῆς, ἀγαπᾷ, ὄχι ἀγαπάω, πού τὸ δέφτερο πρόσωπό του μὴς τὰ χαλνᾷ καὶ λιγάκι, γιὰ τὸ σωστὸ θᾶταν ἀγαπάεις, πού δὲν πολυέρχεται. Πῶς ἀπάνω, ἔβαλα πῆτηδες τὸ ἀφορᾷ καὶ μοῦ ἔστρεψε νὰ τὸ κάμω ἀφοραῖ, γιὰ νὰ δείχνῃ λιγώτερο δασκαλικό. Τὴ δασκαλικό, ἀφοῦ τὸ -ᾶ καὶ δημοτικὸ; Λοιπὸν τᾶφῃσα. Στὴ δέφτερη ἐκδοσὴ τοῦ Ταξιδιοῦ, ἄλλαξα καὶ κάτι ἀόριστους πού πρῶτα τοὺς ἔγραφα μετὰ ξ, ὄντηξα, ἔηταξα, πῆθηξα, ἔφτιαξα, ἔφτιαξα καὶ τοὺς ἔγραφα μετὰ σ, ὄντησα, ζήτησα, πῆθησα, ἔφτιασα, ἔφτιασα. Δημοτικὸι τύποι καὶ ἀφῆτοι, πού τοὺς ἀκούς στὴν Ἀθήνα, πού ἄγνωστοι δὲν εἶναι στὴν Πόλη, πού ἡ κατάληξί τους βρῖσκεται καὶ στὴν καθαρῆς. Γιὰ λόγους παρόμοιους, ἴσως καὶ πῶς σπουδαίους, πού θὰ τοὺς ξετάσουμε κατόπι, τὸ συχνὰ δὲν ταιριάζει: νὰ τὸ θέλουμε συχνὰ, ὅπως τὸ θέλει ὁ Ν. Βίης (κ. Νουμᾶ, ὁ. εἴ., σ. 3, 1· σ. 2, 3 καὶ συγγοφῆρονον). Ὁραῖο τὸ συχνὰ καὶ κανονικὸ, βῶτημα δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ μετὰ συνακόλουθο ν καλλία πάει γ χορδῶχο σὰν τὸ τὸ ν, παρὰ τὸ χ τὰχορδῶχο (κ. τοὺς ὄρους, Ἐ s s a i d e g r. h i s t., λ-ρ, 301 κ. ἀ.). Ἐχουμε καὶ τὸ παιγνίδι: ἔχουμε στὴν Ἀθήνα καὶ τὴ δραμῆ, δηλαδή δραμῆ, ἔπειτα δραμῆ, ἔπειτα μετὰ ζετήσιμα τοῦ γ, δραμῆ, καθὼς καὶ σιμῆ. Μὰ συχνὰ τὸ ξέρε ὁ κόσμος: συχνὰ σοῦ τὸ λέει κ' ἡ καθαρῆς. Νὰ τὸ πούμε συχνὰ, δὲν κερδίζουμε καὶ τί-

ποτα, γιὰ τὸ τότες πρέπει καὶ τὸ διώχνω καὶ τὸ σπρώχνω καὶ πολλὰ τέτοια, μετὰ τὸ ἴδιο σύστημα νὰ τὰ συμμορφώσουμε, πού δὲ γίνεται, ἂν καὶ βέβαια θὰ λέγονται κάπου μετὰ γ.

Χρέος μας νὰ γυρίζουμε τὸ κοινὸ καὶ στὴ δημοτικὴ καὶ στὴν καθαρῆς, ὅταν καθαρῆς καὶ δημοτικὴ συμφωνῶνε 1).

16.

Τυπικὸ καὶ φωνολογία.

Βλέπετε λοιπὸν πῶς ἔδω χωρὶς συβιβασμός. Καὶ πού ὅλα νὰ σὰς τὰραδικῶς. Μὰ τί σημαίνει; Τὸ χρέος μας νὰ μὴν ἀμελοῦμε ποτέ μας: εἶναι χρέος ἱερό. Στὸ τυπικὸ, συβιβασμός δὲν ὑπάρχει ΚΑΝΕΝΑΣ. Τῶν ἀδυνάτων τ' ἀδύνατο ἀφῆ. Καὶ νὰ μὴς στρέψῃ, δὲν μπορούμε. Δὲ μὴς ἀφῆναι τὸ ἔθνος καὶ σῶνε. Συβιβασμός ἢ παραχώρησις μήτε στὴ φωνολογία καθαρῆς δὲ σφῆρνε. Δὲ σφῆρνε, ἀφοῦ καὶ πάλι ἐθνικὸ τὸ ζήτημα. Ποῖο εἶναι τὸ ἐμπόδιο τὸ σπουδαῖο στὴ διάπλωσι τῆς μισῆς γλώσσας; Εἶναι πού γραμματικὴ δὲν μπορεῖ νὰ συντάξῃ, ἔξῃ ἀπὸ ἀνωμαλίας. Τὸ ἔθνος ὅμως θέλει μιὰ γραμματικὴ, γραμματικὴ πού νὰ εἶναι μιὰ, ὅσο γίνεται, καὶ δὲν πιστεύω οἱ ἑπαδοὶ τῆς μισῆς γλώσσας νὰ διαφερέθῃνε μετὰ τὰ σωστὰ τους, νὰ μὴς συστήνουνε πού νὰ μὴ δύνεται τὸ παιδί νὰ τὴ μὴθαίῃ στὸ σχολεῖο. Λοιπὸν πρέπει καὶ στὴ φωνολογία νὰ βρεθῶνε μιὰ σειρά κ' ἓνας κανόνας, ὁ κανόνας κ' ἡ σειρά πού βρῖσκονται καὶ στὴ γλώσσα τὴν ἐθνικὴν, ἄμα πασιπῶ κανεῖς νὰ τὴν παρατηρήσῃ, νὰ τὴ μελετήσῃ μεθοδικῶς. Κ' ἔτσι, ὡς κ' ἡ παραχώρησις χρωστᾷ νὰ βασίζεται ἀπάνω στὴ γλωσσολογικὴ τὴν ἐρευνα τῆς γλώσσας τῆς ἐθνικῆς. Προσπάθησα νὰ δείξω πῶς καὶ πού παραδεχόμεστε τὴν περίφημη τὴν παραχώρησις (κ. Ρ. κ. Μ., Β', 65-66· Ρ. κ. Μ., Β', 2, 310-311· Ἀπόλυτοι κανόνες, Νουμᾶ, 1904, ἀρ. 114-115). Μὰ δὲ βλέπω διόλου τὴν ἀνάγκη, γιὰ τοὺς λόγους πού εἶπαμε πῶς ἀπάνω, νὰ γράφουμε συμβολισμός, συμβιβασμός, συμφωνία, κι ἄλλα τέτοια, μετὰ τὸ μ πού ἀκόμη καὶ σὰν ἀκούγεται, ἀκούγεται μῶς. Ὑπάρχει καὶ κάποιος κίνητος ἔδω, γιὰ τὸ φτάνει νὰ μισανόησῃ τὴν πόρτα, κι ἀμέσως μπαίνει ὅλη μέσα ἢ ἀπροσεξιά τοῦ Ῥωμιοῦ—κι ὅλη του ἡ ἀδυναμία. Παραχώρησις σήμερα τὸ ἓν, θὰ παραχωρήσῃς ἔθνος καὶ τὸ ἄλλο. Ἄφῃ θέλουμε πολλὴ σκέψη. Θὰ μοῦ προσοιστῆς ὅμως πῶς μερικὰ, δὲν εἶναι καὶ νὰ τὰ σκεφτῆς, δηλαδή πῶς ἢ θὰ τὰ γράψῃς, ὅπως τὰ γράφουμε, ἢ θὰ τὰ δώσῃς δρόμο μιὰ γιὰ πάντα, λ. γ. τίς λέξεις βάνουσα, εἰσβῆς, αἰσθητός, αἰσθηδῆς. Μπορεῖ μάλιστα νὰ γῆ κι ἄλλα παρόμοια: μὰ

1) Καὶ τὸ κοντίκι τοῦ φλου μας τοῦ Ν. Βίης πολὺ σωστὸ δὲν τὸ νομίζω (κ. Νουμᾶ, ὁ. εἴ., 3, 1). Ὁ κώδικας τρώγεται περὶφημα, μὰ ὑποθέτω νὰ διέλεξε τὸν τύπο κοντίκι, ἐπειδὴ καὶ θὰ δυσκολέφθηκε μετὰ τὸν πληθυντικὸν τοῦ κώδικα ἢ αἰτ. πλ. κωδίκους δημοφῶ γράφεται, χτυπᾷ καὶ πῶς Ῥωμαῖκα σῆφῃ ἀπὸ τοὺς κωδίκους, συχνῶς γιγάντους, ἠρώους, ἠπτόρους, μαγεῖρους, κοράκους, γειτόνους καὶ δυὸ τρία τέτοια. Γίνεται ὡστόσο κ' αἰτ. πλ. κωδίκους, ἠπτόρους, ἠρώους, γιὰ τὸν πλ. ἢ ὄν. κωδίκους, ἠπτόρους, καὶ ἠρώους σὰ νὰ μὴν ἔρχεται τόσο καλὰ, ἐνῶ οἱ γειτόνοι, μαγεῖροι, κοράκοι καὶ γιγάντοι πάνε βολῶ, μάλιστα οἱ γειτόνοι καὶ μαγεῖροι ἄλλως δὲν πάνε. Θὰ ταχτοποιηθῶνε ἀφῆ καὶ μοναχὰ τους ὅσο προχωροῦμε καὶ τὰ δοκιμάζουμε στὰ βιβλία μας.

τότες ἐγὼ λέω νὰρχίσουμε συζήτηση γιὰ τὸ καθένα. Εἶναι λίγα τὰσυγύριστα κι ἀκόμα δὲν ἔγινε ἀρκετὴ μελέτη, γιὰ νὰ μάθουμε πὼς τὰ λέει ὁ λαός, πὺ ἴσως νὰ τὰ συγύρισε κιόλας. Ἄκουσα πὼς ὁ εὐσεβῆς στὴν Πόλη συνηθίζεται κ' ἐβζεβῆς, τόσο δύσκολο μὰς πέφτει τὸ σύμπλεγμα φσ' ὁ βάνουσο, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀλλάξει· ὁ ἀσσηρὸς θὰ κατάντησε ἢ ἀσσηρὸς (ἔτσι θαρρῶ τῶχει κάπου ὁ Φιλήντας), ἢ πιθανώτερο ἀσσηρὸς, πὺ καὶ τοὺς γραμματισμένους ἔτσι κάποτε θὰ τοὺς ξεφέβγη (1)· γιὰ τὸ ἀσθῆδης, οὔτε ξωτῆμα· τὸ βλέπουμε κι ἀπὸ τὸ ἀσθῆδικο πὼς ἀκολούθησε τὸν κανόνα, λοιπὸν ἀσθῆδης, κι ὁ πληθ., ἐννοεῖται, ἀσθῆδης, καθὼς λένε στὴν Πόλη ἐβλαβῆδες, ἀσεβῆδες, τὸ θηλ. ἐβλαβῆδισσα, ἐβλαβῆδισσες κτλ. (2).

Τώρα, τί νὰ κάμουμε; Νὰ προσμένουμε ὡσπυ νὰ βεβαιωθῶμε ἢ νὰ τὰ γράψουμε ἀκανόνιστα ἢ καὶ νὰ τὰ κανονίσουμε καὶ μοναχοὶ μὰς; Ἐγὼ προσμένω, κι ἀκόμη δὲν τὰ γράφα. Ὁ τι δὲν ἔχουμε στὴ γλώσσα μὰς, δὲν τῶχουμε, καὶ τέτοιους ξενισμούς, πὺ εἶναι σωστοὶ ξενισμοί, ἀφοῦ μὴσκουνε λάθια, τί νὰ τοὺς κάμουμε; Καλὸ νὰ μὴ μὰς λείπη καὶ κάποια περηφάνεια, νὰ μὴν τὰρπάζουμε ὅσα μὰς ξεφούρνε ἀνεξέταστα ἢ καθρέβουσα, θαρρῶντας πὼς μὰς τιμᾶ, ἐνὼ μὰς χάλασε τὴ γλώσσα. Πολὺ μ' ἀρέσει σὰ διαβάζω ἓνα ἐνδιαφέρονται (Νουμᾶ, ἀριθ. 132, σ. 5 στ. 3, ἐπιφυλλίδα)· τῶσιαζε ὁ Ταγματέπουλος μὲ τὸ ν ὅσο μπόρεσε· κι ἀπὸ διαφέρεται νᾶτανε, δὲ θὰ ξαφνιαζόμενε, γιὰτὶ ἔχουμε καὶ τὸ διάφορο ἀντὶς τὸ ἐνδιαφέρον. Κι ἂν τὰ μελετήσουμε ἀφτὰ ἓνα ἓνα, θὰ δοῦμε ἢ πὼς τὰ περισσότερα κανονιστήκανε κιόλας ἢ πὼς κανονίζονται μὲ μωροῖα.

Γλήγορα, πολὺ γλήγορα καὶ πολὺ ἔφορα μάλιστα συνηθίζει ὁ κόσμος, συνηθίζουμε ἴδιοι μὰς ἐμεῖς στοὺς καινούριους, τοὺς κανονισμένους τοὺς τύπους. Θυμοῦμαι τί βᾶσανο πὺ εἶχε καταπτήσει ἄλλοτες γιὰ μίνα, σὰν καταπιστήκα τὸ Τυζίδι

1) Ἀφοῦ γραφήκανε ἀφτὰ, ἔλαβα τὴν ἀκόλουθη σημείωση ἐνὸς φίλου μὰς, τοῦ Ν. Γικωνιοῦ, πὺ βρίσκεται τώρα στὸ Φανάρι τῆς Πόλης καὶ μοῦ λέει (19 τοῦ Σεπτεμβρίου, 1905): «Οἱ λέξεις βάνουσο, εὐσεβῆς καὶ ἀσσηρὸς, θὰ εἰπωθῶνε ἀπὸ τὸ λαό, βάνουσο, ἐβζεβῆς, ἀσσηρὸς· τὸ ψ τοῦ βάνουσο καὶ τὸ βζ τοῦ ἐβζεβῆς δὲν ἀκούγονται ἀκόμη καθαρὰ καθάρᾳ, μὰ φαίνεται πὼς ἀφτὸς εἶναι ὁ δρόμος τοῦ, καὶ καὶ θὰ κατασταλάσουν. Τὸ αὐστηρὸς πὺ καὶ πὺ ἀκούγεται καὶ ἀσσηρὸς! Οἱ γραμματισμένοι τὰ λένε ἢ καλῆτερα μὲ φάνηκε πὼς τὰ λένε βάνουσο, εὐσεβῆς, ἀσσηρὸς, δηλαδὴ ἐπειδὴ δὲν προφταίνουμε νὰ προφέρουμε τὸ υ προφέρουν ἓνα σ χοντρὸ στὰ γέλη ἀπάνω, πὺ οὔτε σι δὲν εἶναι. Ὁ διάκος στὴν ἐκκλησίᾳ τὸ ψίλνει θαρρῶ ἀπὸ τῶν ἐβζεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν...» — Ὅσο γιὰ τὸ κομψὸς καὶ λάμψη εἶναι ὅπως λέτε: κοψὸς, λάμψη, ὁ λαός· κομψὸς (κομ(π)σὸς) λάμψη, εἰ δασκάλοι. Ἐπίσης καὶ τὰ κομψά = compta κοίταξε πὺ κάτω γιὰ τὸ ψ, ἀρ. 40 Ὀρθογραφία.

2) Ὁ Α. Βαλέλης μοῦ ἀντιγράφει καὶ στίχους τοῦ Φλωρίου καὶ Πλατῆταφλωρα ἐνὸς χειρογράφου τοῦ Βριτανικοῦ Μουσείου τῆς Λόντρας, πὺ δὲ μοῦ λέει τὸν ἀριθμὸ τοῦ, μὰ πὺ δὲ χρησιμοποιήθηκε ἀκόμη καὶ πὺ καλὸ θᾶτανε νᾶδρισκε τὰ μετὰ ὁ Α. Βαλέλης νὰ τὸ δημοσιέψη ὅλο. Μοῦ βάζει μόνον τὸ φύλλο 78 (=στ. 36 καὶ κάτω τῆς ἐκδ. τοῦ Mullach καὶ Wagner) καὶ παρατηρῶ τοὺς δὺ ἀκόλουθους τύπους· ἀνθρώπους ὅλους εὐσεβοῦς χριστιανούς τὴν πίστην, τοὺς ἀληθούς χριστιανούς καὶ φίλους τοῦ Κυρίου. Δὲν εἶναι κι ἀσυνήθιστες αἰτιατικές στὰ μεσαιωνικὰ κείμενα, πὺ ἂν τὰ μελετοῦσαμε ἀπαρχῆς θὰ βλέπαμε τί ἄνετρα κυνηγοῦμε σὰ θέλουμε, σὰ θέλουμε ὡς καὶ μερικοὶ δημοτικιστᾶδες, νὰ μάθουμε στὸ ἔθνος τὴ νεφελοκοκχυτική χιτιατική τοῦς καὶ τὰς εὐσεβεῖς, τοὺς καὶ τὰς ἀληθεῖς, πὺ ἀληθινὸς μῆτε εἶναι μῆτε θὰ γίνουμε ποτὲ τοῦς.

μου, νὰ διαλέξω τύπο, νὰ καταστρώσω τύπο μὲ τὴν πέννα μου στὸ χαρτί, λέγοντας καθε φορὰ πὼς θᾶβγαίνα ὑπέφτηνος γιὰ τὸν τύπο πὺ παραδεχόμενε, ὅχι τὰχα γιὰτὶ ἐγὼ τὸ ἄτομο, ἔχω πεποίθηση στὸν ἑαυτό μου, μὰ γιὰτὶ πεποίθηση πρέπει νᾶχη ὅποιος βαστᾶ πέννα, καὶ σὲ τέτοια σοβαρὴ δουλειᾳ, νὰ μὴν τοῦ φαίνεται ἀδιάφορο τίποτις ἀπ' ὅσα γράφει. Μὲ μίνα λοιπὸν, ὕστερις ἀπὸ ἀγῶνες καὶ δισταγμούς, τὰποφάσισα πὺ νὰ χαραζῶ κ' ἓνα μέλλο τῆς Ἑλλάδας (Ταξ. α', 159—Ταξ. β', 152), χωρὶς ν! Φανταστῆτε πὺ! Νὰ τόλμη! Τρόμαζα, καὶ γιὰ νὰποφύγω τὴ φοβερὴ τὴν ἐφτύνη, γιὰ νὰ διαλέξουμε οἱ ἄλλοι κατόπι, δὺ ἀράδες παρακάτω, ἡσύχασα μ' ἓνα ὁ μέλλοντας εἶναι. Στὰ Ῥόδα καὶ Μῆλα, Β' (σ. 35), μοιᾶζει σὰ νὰ μὴν ἤξερα κιόλας ἀκόμη ποῦ ταιριάζει καλῆτερα, τὸ μέλλοντο ἢ τὸ μέλλο, σὰ νὰ ξωτοῦσα μῆπως καὶ δὲν παραξενεφτῆ ὁ ἀναγνώστης λιγώτερο μὲ τὸ μέλλοντο παρὰ μὲ τὸ μέλλο. Σήμερα, μῆτε μέλλοντας μῆτε μέλλοντο δὲ μὰς χρειάζονται· μέλλο τὸ γράφουμε καὶ κανένας πὺ δὲ δισταζει. Τάνταμώνω παντοῦ. Νὰ καθιερώναμε ἀπὸ τώρα τὸ παρὸ καὶ τὸ παρεθῆ, σὲ δέκα χρόνια δὲ θὰ πρόσεχε ἄθρωπος. Εἴπαμε τὸ παρεθῆ, μὲ λ' νὰ τὸ πλουτίζαμε ὅμως ἕξαφνα καὶ μ' ἓνα ρ—παρεθῆ— θὰ τὸ παρακάναμε· δὲν εἶναι καὶ ἀνάγκη. Ἐδῶ χρησιμεῖται τὸ μέτρο (1).

Πάρτε τώρα μὲ στιγμὴ καὶ τὴν Κοιτικὴ τοῦ ἄδοιλου λογιμοῦ, τοῦ Μαρκέτη καὶ τοῦ Πάλλη. Ὅταν πρωτοεἶδα μίνα στὴν ὀνομαστικὴ ἐνική τὸ ὄντο, χάρηκα. Χάρηκα, πᾶει νὰ πῆ τὴν παρατήρησα κι ἀπόρησα. Εἶδεμῆ, δὲ θὰ χαιρόμουνε. Ὑστερις νὰ σου πὺ ἀπαντῶ παρακάτω καὶ τὴ γενική τοῦ ὄντου· κόντεψα νὰ μὴν τὴν παρατηρήσω, τουλάχιστο δὲν ἀπόρησα πὺ, ἐπειδὴ μὲ τὸ ὄντο, πὺ τὸ φέρουνε συχνοῦτακα στὸ βιβλίο τοῦ, φαίνεται πὼς εἶχα συνηθίσει. Δίχως νὰ τὸ καταλάβω! Ἄλλη γενική δὲν πρόσεμα, λογικὸς τύπος ἀφτὴ γινότανε γιὰ μίνα, γιὰ μίνα πὺ ὡς τὰ τότες οὔτε στοχάστηκα νὰ γράψω μῆτε ὄντο μῆτε ὄντου, πὺ ἴσως νὰ μοῦ ἔλειπε καὶ τὸ θαρρῶς νὰ τὰ γράψω, πολὺ ἄδικα ὡστόσο, ἀφοῦ ὑπάρχει κιόλας ἡ ὀνομαστικὴ τὸ ὄντο, τουλάχιστο στὴν Πόλη, ὅπου λένε τί ὄντο εἶναι ἀφτὸς, ἀλλῆθια μὲ ἄλλη σημασία, μὰ δὲν πειράζει· διόλου, ἐπειδὴ σὲ καθε γλώσσα ἔχεις τὸ δικαίωμα ἢ νὰ γυρίσης πίσω στὴν ἐτυμολογικὴ τὴ σημασία μὲς λέξης κοινῆς, καθὼς στὸ πλάθω, πὺ ὅλοι μὰς, καλλιεργώντας τὴ δημοτικὴ φρόνιμα καὶ μὲ κρίση ἀνυπόφιαστη στοὺς δασκάλους, ἀπὸ τὰ ψωμάδικα ὡς τὴν πλάση τάνεβάσαμε, ἢ νὰ δώσῃς ἕξαφνα ἰδιαίτερο νόνο σὲ μὲς λέξη, κρατώντας καὶ τὴν παλιὰ σημασία τῆς καὶ τὴν καινούρια (Ῥ. κ. Μ., Α', 145, νόστιμη μίνα), ἢ νὰ πάρῃς κι ἀσυνήθιστη λέξη μὲ σημασία πρωτότυπη (Ζ. κ. Α., 329, 3), ἀκολουθώντας πάντα τὸ ἔρητὸ τοῦ Ὄρασιου, γιὰτὶ χρόνια κ' αἰῶνες πὺ πὺ τὸ εἶπε πὼς βγαίνει στὸ ὄφρος μεγάλη προκοπή,

uotum si callida verbum
Reddiderit junctura novum.

1) Μόλις πρόφατα νὰ τὰ γράψω ἀφτὰ καὶ διαβάζω σ' ἓνα νόστιμο δηγηματάκι τοῦ Ζ. Φυτίλη—ἀπὸ κείνα τὰ δηγηματάκια τὰ ζουμερὰ καὶ φιλοσοφημένα πὺ μόνος του κατέχει τὴν τέχνη νὰ μὰς κάμη—τὴν ἀκόλουθη φράση· «Κ' ἔτσι τίποτα δὲν ἔμενε στὸν κόσμῳ· μῆτε γνώση, μῆτε μέλλο, μῆτε παρεθῆ, μῆτε κερῶ» (Ἡ γριὰ κι ὁ δράκος, 23 τοῦ Ἀπρίλη 1905, σ. 14). Μπράβο του καὶ νὰ μὰς ζήση στὸ παρὸ, στὸ παρεθῆ καὶ στὸ μέλλο.

Βλέπετε πὼς κι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους μαθαίνουμε τὴν τόλμη.

Μὰ νὰ μὴ μιλοῦμε ἀκατάπαρτα καὶ κουραστικὰ ὅλο γιὰ τὴ γλώσσα· νὰ μιλοῦμε λιγάκι καὶ γιὰ τὸ ὄφρος. Λοιπὸν ἢ τόλμη ἀφτὴ πὺ λέγαμε εἶναι ἀπαραίτητη καὶ στὴν καλαιστορία, εἶναι ἀπαραίτητη στὸ μέτρο. Ἄν ὁ Μαρκέτης κι ὁ Πάλλη, στὴ μετάφραση τοῦ, βάζανε τοῦ ὄντος, ἢ καὶ τὸ ὄν, ὁ ἀναγνώστης, ὅποιος κι ἂν εἴτανε, θὰ ζιππαζότανε. Μὲ καὶ γράφεις ἀπὸ ἄκη σὲ ἄκη δημοτικὴ, ἀπαιτεῖ τὸ μέτρο, ἀπαιτεῖ κ' ἡ φρόνιση νὰ μὴν τάνκακτώνας. Γνωρίζω μὲ κυρία πὺ βιβλία στὴν καθαρῆβουσα διαβάζει ἄλλο τίποτις, ἀφοῦ κι ὁ ἄντρας τῆς στὴν καθαρῆβουσα γράφει. Τῆς ἔδωτα μὲ μίνα νὰ διαβάση καὶ ἄρμα ἐνὸς φίλου μὰς στὴ δημοτικὴ. Ὅμοιος ἄρμα· ἡ γλώσσα τοῦ τὰ νὰ κουτσαίνη πὺ καὶ πὺ. Ἐτυχε, ὁ φίλος μὰς σ' ἓνα μέρος νὰ καθίση καὶ μὲς δεσποινίς. Πικραχωσηση στοὺς δασκάλους. Ἡ κυρία ὅμως δυσχερῆστηκε· κόντεψε καὶ νὰ θυμώση. Ἄν τοῖμοῦσε ὁ φίλος, ἂν ἤθελε καὶ καλὰ τὴ λέξη δεσποινίς κι ἂν τὴν ἔκανε ἢ δεσποινίδα, δὲ θὰ σκαίνταρτε πουθενὰ ἢ ἀναγνώστρα μὰς, θὰ τῆς ἐγγόντανε ὅλα ἄκαλά. Καὶ τίχνη ἀφτὸ εἶναι.

17.

Κάτι ἀρχαῖες λέξεις.

Ζήτημα πὺ σπουδαῖο, μπορεῖ νὰνοῖζουμε γιὰ κάτι λέξεις πὺ δὲν ἔχει κανεὶς ἀφορμὴ νὰ τις πηλοῖ ἢ στὴν ἐμιλία, κ' ἔτσι δὲν ἔχουμε κι ἀφτὴς ἀφορμὴ νὰ συμμορφωθῶνε, δηλαδὴ λέξεις ὅχι τῆς καθαρῆβουσας, μὰ περισσότερο τῆς ἀρχαίας, ἢ ἐκατόμβη, λ. χ., κ' οἱ ἐκατόμβες, ἢ κατακόμβη, κ' οἱ κατακόμβες, ὅταν καμὴ κυριολεξία τὸ φέρνει, ἀφτὴς νὰ μεταχειριστοῦμε, κι ὅχι ἀντίστικτες. Ὁ ἀσθηματικὸς πᾶλε τοῦ Διοσκορίδη ἔς κρατήση καὶ τὸ θ' κανεὶς δὲ θὰ τὸ προφέρῃ, ἀκόμη κι ἂν τὸ σφραδισθῆ με τὸ νῦ του, πᾶει νὰ πῆ μὲ τὸ στόμα του σφραουχτό· ἄμα ἢ γλώσσα μὲ πῆ σὲ κίνηση, ἀέσωσ θὰ πάρη δρόμο καὶ τὸ θ, γιὰτὶ ἀδύνατο ἢ προφορὰ μὰς νὰ τὸ σηκώση. Ὁ Βαλέλης (Προμ. σ. 7), τὸν ἰσθμὸ τὸ ἔβαλε θέττα σκίττα ἰσθμῳ. Καλὸ πικραχέιγμα γιὰ μὰς. Δὲν εἶμαι μάλιστα βέβαιος διόλου πὼς δὲ συμφέρει κίποτες καὶ τὰρχαία νὰ τὰ κανονίζουμε ἀπαρχῆς, νὰ τοὺς βαστοῦμε τὴν προφορὰ τὴ νομοσώστρα, τὴν ἀληθινή τους τὴν προφορὰ, κι ἕξαφνα τὴν ἴδια τὴν ἐκατόμβη, τὴν κατακόμβη τὴν ἴδια, νὰ τις ξαναχίσουμε στὸ δημοτικὸ μὰς τὸ καλοῦπι, πὺ εἶναι ὅμοιο μὲ τὸ κλασσικὸ, γιὰ νὰ βγοῦνε κατακόμβες κ' ἐκατακόμβες κ' ἢ ἐκατόμβη ἐκατόμβη. Τὸ ἔθνος τοῦ δὲν ἔμαθε ἀφτὴς τις λέξεις, τις μαθαίνει καὶ μὲ τὸ π—δηλαδὴ ἀρχαῖο Β ὅπως τὸ μα στὸ μπαίνω, πὺ εἶναι πὺ ἐτυμολογικὸ, πὺ ἑλληνικὸ, ἐπειδὴ τὸ β μόνον στὸ χαρτί, μόνον ἀπὸ δασκάλους προφέρεται β, μὲ προτερινὸ μ' περιέργου μάλιστα πὺ στὴ γλώσσα μὰς, ἀντὶ ρθ, μερικὲς λέξεις λέγονται μὲ νε, λ. χ. συντρομῆ, συντρομητής, ὡς καὶ συντράμη (Καρκ. Ἀρχαιολ. 125), ἐνὼ πικροπαράδοτες δὲν εἶναι καὶ μποροῦσε περίφημα τὸ ν νὰ παραπέση, συνδρομῆ, συνδρομῆ κτλ. (κ. Ῥ. κ. Μ., Β', 165—166)· μὰ τὸ σύμπλεγμα νε μὰς ἀρέσει, ἀπὸ ἀναλογία μ' ἄλλη νε (ἄντρας, ἐντεκα), τὰκούμε καὶ καὶ ὅπου ἔχει νε, ἴσως γιὰτὶ κάπως συγγενέβουμε οἱ δὺ ἤχοι δ καὶ η ἢ Δ ἀρχαῖο (ἄντρας, ἐνδρακα, κίρδρανος, Ῥ. κ. Μ., Β', 165), ἀπαρχάλληχτα καθὼς συγγενέβουμε β καὶ β ἢ Β ἀρχαῖο (μπαίνω = ἐμβαίνω, κουμπὶ = κομ-

Βίον κτλ.). Λοιπὸν ἡ συντρομὴ δὲ θὰ ξενοφανῆ κανενός, ἀφοῦ συντρομὴ ἐγένετο πᾶσι ἡ λέξις στὴν Ἀθήνα, καὶ ἂν ἔβριο ἢ μεθάρσιο τὸν ἄσπονδο τὸν κάμης ἄσποντο, δὲ θὰ καστίσουνε διόλου ὅπως τὸ φοβοῦνται κάμποσοι ἀπὸ μᾶς. Ἔτσι κ' ἡ ἀμβροσία γίνεται ἀμβροσία—συνθίσαμε, καθὼς μοῦ τὸ παρατήρησε σωστά ὁ Ν. Ἐπισκοπόπουλος καὶ ἀπὸ τὸν Ἀμπρονζή=Ἀμβροσιο—καὶ ὁ ἱαμβος γίνεται ὠραία ἱαμβος καὶ τὰ ἱαμβιακά πολὺ ἔμορφα ἱαμβικά. Νὰ μὴν ξεχνοῦμε καὶ τὸ πολύτιμο Δεκεμβριῶν στὴν Παράδοσις τοῦ Πολίτη (Α', 353). Δημοτικὸ ἀπὸ τὰ βέβαια δημοτικὰ 1). Στὸ Ταξίδι μου (Ταξ. α', σ. 167 = Ταξ. β', σ. 158) γιὰ τέτοια αἰτία τοὺς πονδέχτες τοὺς ὠρθογράφους παντέχτες, καὶ τὸν Ἰάμβλιχο, Ἰάμπλιχο (Ταξ. α', σ. 167, συγκρ. 173—Ταξ. β', σ. 19, συγκρ. 163) 2).

Κάποτες πάλι σὰ νὰ διαστῶμε, καὶ δὲν ἔχουμε διόλου νὰ τὸ κρύψουμε, πὼς ἀφοῦ σήμερα τὰ κανονίζουμε καὶ ἀφοῦ μερικὰ εἶναι τόντις δύσκολα, ταιριαζει κιόλας νὰ διαστῶμε πολλές φορές. Ὁ Ἀναστασιάδης ἄξαφνα λέει θρημβεντιῶ (Νουμᾶς, 157, 1905, 7, 3), καὶ ὁ Παλαμάς, στὸ ἴδιο φύλλο (σ. 1, στ. 3) θρημβεντιῶς. Καὶ νὰ τὸ μολογῶμε, στὴ λέξις ἀφθῆ, δὲν ξέρετε κανεὶς καλὰ καλὰ πὼς νὰ τὰ βολέψῃ. Δημιουργία νὰ μὴ μᾶς λείψῃ, με κρίση ὀρθή, καὶ βολέβονται ἅλα. Δὲν εἶναι καὶ ἀμαρτία, ἐκεῖ πού τῆχει ἀνάγκη. ἐκεῖ πού θέλεις βῆτὰ νάναφρηξ ἀρχαία ὀνόματα, νὰ μὴν ἀλλάζῃς. Ὁ Παλαμάς (Ἀσ. Ζ., 29), τὸ δείχνει τὸν ἱερὸν, δὲν μπορεῖς νὰ τὸν ἀλλάξῃ σὲ θεομικί· τὸ ν ὡστόσο, πολὺ σωστά, τὸ βγάλε στὴν ἀιτιατική. Τὰ Ἐλευσίνια (ἦ. μ.), Ἐλευσίνια τὰ χρεαστικά, καθὼς καὶ ὁ Καρχαδίτσας τὰ ἴαμφη (Ἀρχαιολ., 205). Τὸ συμφοιτηῆς ὅμως (Ἀρχαιολ., 207) καλύτερα θὰ τὸ γράφῃ συμφοιτηῆς, γιὰ τὸ θὲν καὶ γιὰ τὸ παρασυνθίσαμε τὴν πρόθεσι χωρὶς ν, συ, σὲ ἄπειρα βήματα, ὀσιαστικά κ' ἐπιθετικά.

Πρέπει νομίζω γιὰ τοὺς ἀρχαίους τοὺς τύπους νὰ πιάσουμε καμιά μέρα ξεχωριστὴ βιβλία καὶ πρῶτα πρῶτα νὰ μελετήσουμε στὰ γράμματα τὴν μεταφράσιν τοῦ Παλλῆ, τὴν Ἰωάννη, τὸν Κόκκωπα, τὸ Θουκυδίδη. Δὲ σὰς εἶπα πὼς πρέπει νὰ τὰ παραδεχτοῦμε ἅλα· μὰ ὁ Παλλῆς τὸ δούλεψε πολὺ τὸ θέμα, τὸ συλλογίστηκε χρόνια, καὶ καλὸ νὰ τὸ συλλογίστομε μαζί του. Ἐμένα συχνὰ με βασάνισε τὸ ζήτημα. Θέλω νὰ γράψω ἕνα βιβλίο πού ὁ τίτλος του καὶ μόνο μοῦ φαίνεται κάλασι. Ναυσικά! Πὼς νὰ γλώσσῃ κανεὶς; Ναυσικά νὰ τὸ γράψῃς, με τὴν καλαμαροδίκην προφορὰ Ναυσικά, πού ἔτσι θὰ τὸ προσφέρῃ ὁ καθένας ἄμα τὸ δῶ ἔτσι γραμμένο, εἶναι βεβήλωση ἀπὸ τίς πιὸ σπουδαῖες. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κάμω τὸν Ὀμηρὸ δάσκαλο. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κάμω τοὺς ἀρχαίους νὰ βαρβαρίζουνε. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα οὔτε μιὰ στιγμὴ νὰ ὑποθέσω πὼς τὸ ἀνα τῆς Ναυσικάς τὸ πρόφερε

ποτέ του ἀνα στόμα κλασσικό. Τότες τί νὰ γίνῃ; Νὰ τὸ κανονίσω Ναυσικά; Εἶναι ἀδύνατο. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα, στὴν ἐποχὴ ἐκείνη, νὰ κολουθῶσω νόμο πού βγήκε πολὺ πιὸ ὕστερα. Καὶ ὅμως γιὰ τὴν ἠμερικὴ τὴ Ναυσικά, τὸ δράμα μου. Ἐνα μοῦ ἀπόμεινε μονάχα, γιὰ νὰ τὰ σιάξω κάπως, νὰ πορασίσουμε δηλαδή πὼς θὰ βαστάξουμε τὴν ἀρχαία τὴν προφορὰ, ὅπως τὴ φανταζόμαστε σήμερα ἀπάνω κάτω, γιὰ τὸ ξέρουμε τουλάχιστο πὼς τὸ αὐ εἶτανε δίφτογγος (ἀρσ. Φιλ. Γραμμ. τ. 6, γλ., 1902, 50). Μὰ δὲν πάθει ἀκόμη ὁ μπαλάς. Γιὰ νὰ εἴμαστε λογικοί, πρέπει νὰ τὸρθογραφῶμε Ναουσικά. Καὶ ἀπὸ ἀδύνατο, ἀφοῦ χαλνοῦμε ἴσια ἴσια τὴν ὀρθογραφία τὴν ἀρχαία, ἐνῶ θελοῦμε τὸνομα τᾶρχαῖο. Λοιπὸν, ἰδοῦ. Ἐγὼ λέω νὰ τὸ γράψουμε Ναουσικά, με κεφαλαία, μάλιστα, σὰν ἀγαπᾶτε, καὶ νὰ συμφωνήσουμε ἀναμεταξύ μας, ἐγὼ πού γράφω τὸνομα καὶ σὲς πού τὸ διαβάζετε, πὼς θὰ τὸ προσφέρουμε Ναουσικά.

Θὰ με βρωτήσετε τώρα πὼς θὰ τὸ προσφέρουμε καὶ στὴ σκηνή; Ναουσικά, ἐννοεῖται. Ἄλλως δὲ γίνεται. Καὶ μὴ θαρῆτε πὼς θὰ σκουτάψῃ κανένας. Στὸ θέατρο, ἄμα δὲν τὰ βλέπουνε γραμμένα, μήτε τὰ παρατηροῦνε. Τὴ Φαῦστα, ὅταν τὴν παρασταίνανε στὰ 1893 τὴν ἔκουσα δυὸ τρεῖς φορές Φάστα (Ρ. κ. Μ., Β', 167, 2) καὶ ψυχὴ δὲν πρόσεξε. Τὸ μάτι τοὺς πονεῖ, γιὰ τὸ τᾶξόσθησῃ ἡ καθρέβουσα ἢ τυπωμένη, δὲν τοὺς πονεῖ τᾶξόσθησῃ, πού εἶναι βρωμαίικο. Γιὰ τοῦτο καὶ διαστῶμε κάποτες πὼς νὰ τὰ γράψουμε. Νὰ μὴν εἶτανε ἄλλη δυσκολία παρὰ ἡ Ναουσικά, μήτε θὰ κάναμε λόγο γιὰ τὸ ζήτημα. Ὑπάρχουνε καὶ πιὸ μεγάλες ἢ πιὸ ἀσχημάντες ἴσως δυσκολίες πού δὲν μπορεῖς νὰ τίς σηκώσῃς πάντα με τὸν ἴδιον τρόπο. Ἄξαφνα, ὁ Φιλοκτήτης ἀδίσταχτα θὰ γράσῃ με χ, Φιλοχτήτης· ἀφοῦ με χ λέγεται, καὶ λέγεται με χ, ἐπειδὴ κ' εἶναι ἀπὸ τὰ γνωστὰ ὀνόματα πού συγχυτοῦνται νὰ τὰ πῆς. Πιὸ ἀγνωστος ὅμως ὁ Νεοπόλεμος, ἂν καὶ τὸν ἀπαντοῦμε ἴσια ἴσια στὸ Φιλοκτήτη. Σὲ κατὶ λοιπὸν πού τοιμάξω φέτος καὶ ὅπου χρειάστηκε νάναφρῶ σ' ἕνα μέρος τὸ Νεοπόλεμο, τὸν ἄρχαῖο ἔτσι με τὸ ασφαλιστικὸ τὸ πι. Καὶ ἀλλῶθι, νὰ τὸν ἔβαν Νεοπόλεμο, δὲ θὰ πῆγαν· ἂν εἶναι νὰ τὸν ἀλλάξῃς, καλύτερα θὰ τὸν κάμῃς Νεοπόλεμο, πού κ' ἀπὸ μὸλις θὰ ξαφνίσῃ τὸ θεατῆ· μποροῦμε νὰ συμφωνήσουμε κιόλας πὼς στὴ σκηνὴ πάλι Νεοπόλεμο θὰ τονεῖ λένε, ὅσο καὶ ἂν τοῦ βαστοῦμε τᾶρχαῖο του τὸ π.

Μὰ ὁ Ῥωμῖος δὲν προσμένει νὰ πᾶρ στὸ θέατρο γιὰ νὰ κανονίσῃ πολλὰ καὶ μοναχὸς του. Ἔτσι ἔκαμε χίλιες φορές με τὰ κακαρωμένα τᾶρχαῖα ὀνόματα πού τοῦ χάρισαν οἱ δασκάλοι στὴν κολυπήθρα. Τὰ ξαναδάφτισε στὸ βρωμαίικο τὸ νερὸ καὶ τοὺς ἔδωσε μορφὴ ἔθνικη. Πάνε πέρα γιὰ πέρα ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Ἀχιλλεύς 1) κτλ. κτλ.

1) Ἀχιλλεύς ἔγραψα στὸ Ταξ. α', 124 καὶ παρακάτω τοῦ Ἀχιλλέα, καὶ τὸ γράφω γιὰ τὸ ἔργου (ἐπιλογιστὰ λοιπὸν τὸ σημειῶναι ὁ Χατζηδάκης, Ἀπ. στὸν ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, 451). Τᾶλλαθα ὅμως στὸ Ταξ. β', 124, γιὰ τὸ πρότιμα νὰ βαστάξω τὴν κατάληξιν -ος μόνο στίχον Ὀρφέος (Ταξ. α', 34=Ταξ. β', 53), ὅπου τότες τὸν ἔχει τὸ λόγο του, καὶ ὅταν τὸ βάζεις μόνο μιὰ φορά, τὸ παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης περισσότερο, ἀπὸ πού θέλω δηλαδή (κ. Ρ. κ. Μ., Β', 4). Στὴ Ζ. καὶ Ἀ., γράφω παντοῦ ὅταν, πού μποροῦσα περιφραῖα καὶ ὅτα νὰ τὸ γράψω, ἄμα εἶτανε ἀνάγκη. Ἐπειδὴ ἔμεις σ' ὄλο τὸ βιβλίον τὸ συνήθισεν ὁ ἀναγνώστης με τὸ ν, νόμισα πὼς θὰ προτέξῃ παραπάνω, σὰν τὸ δῆ χωρὶς τὸ ν του, καὶ γιὰ τοῦτο, σ. 265, εἶπα ὅτα ζύγωσε, πού ἔτσι θαρῶν ἔρχεται τὸ ζύγωμα τῆς Μυριέλλας σὰν πιὸ ἀνάλαφρο.

Μερικὰ δὲν τὸν πειράζανε καὶ τᾶρσε, Θεμιστοκλῆς, Σοφοκλῆς—πρωτόκλητα ὅπως καὶ ὁ Ἀριστιδῆς, ὁ Περικλῆς κτλ. Μερικὰ πάλι τᾶσιαζε πολὺ νόστιμα με τὴ δική του τὴ γραμματική, λ. γ. τὴν Πενελόπη καὶ τὸν Τελέμαχο, ἀντὶς Τηλέμαχο καὶ Πηνελόπη, ἐπειδὴ γίνεται ἀμέσως ἡχοταιριαξία, δηλαδή συνταιριαζέται τὸ πρῶτο φωνήεντο με τὸ δεύτερο, καθὼς ἔχουμε ὀμπρός, ὄξω, ἀπάνω καὶ ἄπειρα τέτοια 1). Δὲ λέω πᾶσι τίποτα γιὰ τὰ χαδεφικὰ πού στὴ γλώσσῃ μᾶς ἔχουνε κάμποσα χάρη, Μιμῆς=Ἀγαμέμνων, Ἀόπη=Πηνελόπη. 2)

Κοντὰ στὸ νου ὅμως πὼς ὅταν τὸ φέρνει ὁ λόγος νάναφρηξ εἴτε λέξις ἀρχαία εἴτε φράσι, πού με σκοπὸ ἀρχαία τὴ θέλεις—ἢ ἕνα Ἐλευσίνια ἢ ἕνα μηδὲν ἄν καὶ ὅτι ἄλλο βῆτὸ τοῦ στρέψῃ ἀπὸ τὰ συνθησιμένα—θὰ τὰ βάλῃς με τὸν τύπο τους τὸν καθιερωμένο. Πόσες παρόμοιες λατινικὲς φρασούλες δὲν ἔχει στὰ γαλλικὰ ὡς κ' ἡ ἑμιλία! Ἡ προφορὰ τους ἄλλαξε μονάχα, ἴσως καὶ σὲ μᾶς. Μὰ δὲν εἶναι δικὰ σου, εἶναι ἀναφορὴ ἀπὸ ξένα βιβλία. Ἔτσι τὰ βῆτῃς· ἔτσι τὸντιγράφεις. Στὸ Ταξίδι μου, λ. γ. διαβάζεται (Ταξ. α', 162) ἀδικί σας εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Πατρός μας. Ἀναφορὰ, καὶ τόσο πιὸ ἐγκολη πού ἀπὸ τὰ 1886, στὰ F. S. S. U. I. S., παρατήρησα κιόλας πὼς μερικὰ περιττοσύλλαβα κρατήσανε τὴν περιττοσύλλαβη γενικὰ τους ἀκόμη καὶ σήμερα, ἐνός, κινενός, ἀντρός, τοῦ ἀντρός μου ἢ τᾶντρός μου. 3) Νὰ σὰς πῶ τὴν ἀλήθεια, τὸ μεταφράσα τὴν καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐκδοσὴ (Ταξ. β', 154) καὶ θὰ τὸ δῆτε ἄξαφνα ἢ βασιλεία τοῦ Πατρός. Γιὰ τὴν ἰσὴν κατὰ τὰ πᾶσι πὼς οἱ ἐκκλησιαστικοὶ βροί (κ. π. ἀ.), ἄμα γενικωτοῦνε, γίνονται ὀσιόνα δημοτικώτεροι, καὶ γιὰ τὸ ὅσα πρὶν, ὅσα στὸν καιρὸ τοῦ Ταξιδίου μᾶς φαίνονταν φοβεροὶ νεωτερισμοί, οὔτε τὰ προσέχουμε πᾶσι. Μήπως καὶ ὁ Δισυδῆς, πού γιὰ τὸ ἄθροισμα τὸ κ του ὁ Κομμακούδης στὸ Λεξικὸ του θέμισε παραξένω θυμὸ, ἀφοῦ τὸ κ στέκει πιὸ κοντὰ στὴν προφορὰ τὴν προγονικὴ ἀπὸ τὸ χ, λοιπὸν εἶναι καὶ πιὸ θυμωκό. μήπως ὁ Δημοσιεύτης, μήπως καὶ ἄλλα τέτοια πολλὰ, μᾶς ἔπιπαζονε; Ἀρχίζουμε τώρα καὶ μπαίνουμε στὸ νόημα. Βλέπουμε πὼς καὶ ὁ δάσκαλος πού μιλεῖ σὰν καὶ μᾶς, ἄδικα παραπονιέται. Νὰ δῆτε καὶ τὸ πιὸ νόστιμο ἴδιος ὁ δάσκαλος παραπονιέται τὴν ἀρχαία

1) Ἀγλωστολόγητα ὁ γλωστολόγος κ. Χαντζηδάκης. Ἀπ. στὸν ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, 451 γράφει: «Τελέμαχος (sic)». Ἡ δὲν ἀκούει τὸν Τελέμαχο, με ε, ἢ τὸν κανὸνα δὲν ξέρετε. Ἀγλωστολόγητα καὶ τὰ δυὸ. — Ἀμέ; Σὴν καταπιόστηκα τὸ Ταξίδι μου, ἀπόφαση τόκαμα καὶ ἀπαρχῆς πὼς θὰ με κατηγοροῦντε τὴν ἀμάθειν οἱ Χατζηδάκηδες—Ζουμπουράδης (κ. ἀμέσως τὴν ἀκόλουθη σημείωσι).

2) Ὁ κ. Θ. Κ. (παρακλῶ) Ζουμπουράδης, Νέα Ἐφημερίς (τῆς Ἠόλης), 5 Ἀβρ. 1905, σ. 2, στ. 1, λέει πὼς ἀν νοθεία τῆς γλώσσῃς καὶ ἐπομένως τὸ ψεύδου κτλ., ὅταν δὲν πρέπει νὰ γράψουμε ἄντις Πηνελόπη «Αλούπα». Λοῖπτα δὲν ἔκουσα καὶ δὲ διαβάτω. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχει. Μὰ ἔβαν καμιά ἔπιπαδα ἢ καμιά ψερτιά, εἶσι γιὰ τὸ χῆσι, τοῦ κ. Ζουμπουράδης. Τὸν κ. Ζουμπουράδην τὸν ἀνταμώσαμε καὶ πιὸ ἀπάνω. Ἐγὼ λέω, παιδιά, νὰ τὸν ἀνατίσωμε ἀπὸ δῶ καὶ ὀμπρός. Μὴ γυρέθετε ὄνομα πὸ κατὰλληλο δὲ θὰ βῆτε. Ζουμπουράδης! Ὁησαυρός. Ζουμπουράδης, Ζουμπουράδης, βεῖο πρᾶμα γιὰ κάθε Ζουμπουράδικο ἐπιχείρημά τους. Ζουμπουράδης, ἀφερμένο ὀσιαστικὸ, πᾶσι βολαί. Ἔχουμε καὶ Ζουμπουράδης.

3) Ἀξέταστα καὶ ἀμελέτητα ὁ Χατζηδάκης, Ἀπᾶντ, στὸν ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, σ. 451, 1. Ἐν σελ 162 τοῦ Ταξιδίου (γρ. Ταξιδίου) γράφει ὁ κ. Ψ. ἡ βασιλεία τοῦ πατρός μας. Τίχῃ τίποτα δὲν κατὰλαβε.

1) Μπορεῖ ὅμως νὰ εἶναι καὶ παρεπαράδοτο ἡ, πού ἀπὸ τὸ λατινικὸ τὸ ἴδιο βαστά. 2) Ἀπρόσεχτα καθὼς πάντα ὁ Χατζηδάκης, Ἀπᾶντ, στὸν ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, 451, κατακρινε τᾶχῃ τοὺς Παντέχτες, γιὰ τὸ δὲν πρότεξῃ στᾶθήναικα συντρομὴ κτλ. οὔτε στὸ Δεκέμβριον καὶ τὰ παρομοια. οὔτε σὲ τίποτα. — Σελ. 488, γράφει πὼς τὸ Πανεπιστήμιον ἔτσι λέγεται, οὔχι Πανεπιστήμιον. Ἀπρόσεχτα καὶ ἀβάσιμα πράματα. Γράφει ἀκόμη πὼς τὸ κατέχω «τίς ἡμῶν θὰ τολμήσῃ νὰ τὸ πῆ ἑκάτεξα (σ. 488). Γλωσσολόγος πού τόλμη ὀνομάζει φαινόμενο φυσικὸ πού καὶ ἄβριο μπορεῖ νάκουστῆ, ἢ δὲν ἀκούσθηκε δηλαδή καὶ ψέει Κομμαδῆς. Τὸ ξεουλίζω κάποτες τὸ βιβλίον, καὶ ὅπου τᾶνοῖζω, λήθια.

τερο. Καλέ, ανάγκη δὲν ἔχουμε ν'ἀνεβούμε στή σκη-
νή, γιὰ νὰ μᾶς ἀκούσῃ καὶ νὰ μὴν τρομάξῃ· γιὰ
τὰ προφορικά μας—καὶ προφορικά του—δὲ διαμαρ-
τυρήθηκε ποτέ του· μὰ ὡς καὶ τὰ γραφτά μας σή-
μερα τὰ καταπίνει νερό.

18.

Γλωκοὶ ἐπαῖνοι.

Νὰ σὰς φέρω κ' ἓνα παράδειγμα τρανό, τρανὰ
γιὰ νὰ σὰς ἀποδείξω πὼς συνηθίζουμε ἔχει μόνον
ἐμεῖς, πὼς συνηθίζει καὶ τὸ κοινό, πὼς συνηθίζουμε
κ' οἱ ἀντίπαλοί μας, οἱ δασκάλου. Φυσικὸ νὰ συνη-
θίζουμε κιάλας. Σὰ βλέπει στὰ μάτια του κανεὶς
γλώσσα κανονικὴ τυπωμένη, μὲ γραμματικὴ πού
ξέρει σὲ τί βάση πατεῖ, σὲ τέλος θὰ συνηθίσῃ, θέ-
λοντας ἢ μὴ θέλοντας. Παρακαλῶ τοὺς κ.κ. φημε-
ριδογράφους καὶ δημοσιογράφους νὰ μὴ θαρξέψουν
πὼς ἀπτό πού θὰ σὰς δηγηθῶ, τὸ δηγοῦμαι· γιὰ νὰ
τοὺς πειράξω. Ὑποχρεωμένος τοὺς εἶμαι καὶ μάλι-
στα μὲ τὸ παραπάνω γιὰ τὰ καλὰ τοὺς τὰ λόγια.
Μοῦ φαίνεται πὼς τὸ τελευταῖο μου τὸ βιβλίον—
Ζωὴ καὶ ἀγάπη σὴ μοναξιά—εἶχε τὸ ἐφεύρημα νὰ
μοῦ προσεγγίσῃ κάτι ἄρθρα πού ἔθηναι ἄθηναι ἢ τύπος
δὲ μου τὰ χάρισε ὡς τώρα. Δὲ μιλῶ γιὰ τὴν ἐπι-
κρίση τοῦ Ἐπισκοπικοῦ, πού εἶναι στολίδι, κα-
μὰρ καὶ τιμὴ τῆς ζωῆς μου, τέτοιοι ἄρθροι νὰ
γράφουνε τέτοια πράγματα γιὰ μένα. Μὰ κ' οἱ ἄλλοι
ἔχοντα σὰ νὰ φιλοτιμηθῆσαν, ποῖος νὰ μοῦ πρωτο-
δροσίσῃ τὴν καρδιά. Φιλῶ τὰ χέρια τῆς κ. Κ. Παρ-
ρέν, τῆς τα φιλῶ καὶ δύο φορές, ἀπὸ σὲ μετα-
φραστικὸ τὸ κίνημα, στὴν ἄγρια τὴν ταραχὴ, τὸλ-
μησε νὰ περσπιστῇ δημοτικὴ μαζί μὲ δημοτικιστά-
δες. Καὶ τώρα, στὴν «*Εφημερίδα τῶν Κυριῶν*» (ἀρ.
816, 19 τοῦ Δεκέβρη, 1904), τί ἄμορφη σελίδα
πού ἀφιερώνει στὸν ἔρμος κ' ἔρμος μου Πετρογιάννη!
Θὰ ξεσηκώσω μὲ δύο φραστούλες, μόνον καὶ μόνον
γιατὶ τὸ νομίζω σημαντικὸ γιὰ τὸ ζήτημα, σημαν-
τικὸ γιὰ τὰ ἱστορικά του, πού γραφῆκανε οἱ φρα-
στούλες ἀφτίς. Τοὺς ἐπαῖνους πού μοῦ πλέκει μέσα,
αἱ ἄς τοὺς πάρῃ πιά στὴν ψυχὴ τῆς ἢ κ. Παρρέν.
Ἐγὼ πρέπει, μαζί μὲ τῆλλα, νὰ σὰς τοὺς ἀντιγρά-
ψω καὶ δάφτους, πού δὲν ξεχωρίζονται ἀπὸ τὴ
σειρὰ τοῦ λόγου. «Ὁ ποιητὴς καὶ ὁ ζωγράφος ἀνέρ-
χονται μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ τὸσον ὑψηλὰ, ὥστε νὰ χει-
ραφετοῦν σχεδὸν τὸν γλωσσολόγον ἀπὸ τοὺς σχολα-
στικισμοὺς τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Ὅχι βεβαίως
ὅτι μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ ἀρνείται τὰς ἀρχὰς του, ἀλλ'
οὔτε ὅτι ἀποχωρίζεται τὴν δημοτικὴν, ἢ ποία κα-
τήνησεν ἢ κακὴ ἐρωμένη τῆς ζωῆς του, ἀπὸ τὸν
κάμνει νὰ παραμελῇ τὸν ποιητὴν καὶ τὸν ζωγράφον,
οἱ ὅποιοι ὑπάρχουν μέσα του, διὰ νὰ τὸν μεταβιβά-
σῃ εἰς δάσκαλον ἀχαρίστων γραμματικῶν τύπων καὶ
κανόνων. Ἀλλ' ἢ δημοτικὴ τῶν τύπων ὑπέκυψε τὴν
φορὰν αὐτὴν εἰς τὴν ἀνάγκη τῆς Τέχνης καὶ ὁ
φανατισμὸς τοῦ διδασκάλου ὑπεχώρησεν ὀλίγον εἰς
τὴν καλαισθησίαν τοῦ ποιητοῦ». Καὶ παρακατῶ
«Ὅμως νομίζω ὅτι ἂν ἀντὶ νὰ ἱμμένουν εἰς μίαν
γραμματικὴν, ὑποταχθῶν γράφοντες εἰς τὰς ἀνάγκ-
κας τῆς αἰσθητικῆς τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς τέ-
χνης, βεβαίως θὰ φθάσουν πολὺ ταχύτερα... Ὁ
Ῥοβινσὼν ἔκαμε τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὸν νέον
αὐτὸν δρόμον». Στὴν «*Ἔστια*» (ἀρ. 3903, 16 τοῦ
Δεκέβρη 1904), διαβάξω πού νὰ πῆς τὰ ἴδια·
«...ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εὐρομεν κατα-
πληκτικὴν διαφορὰν εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ποιητῆ
τοῦ «Γουανάκου». Ἡ γλῶσσα τοῦ νέου, τερπινοτά-
του ἄλλως τε, βιβλίου τοῦ κ. Ψυχάρη εἶνε ἀπαλὴ

ἀπαλωτάτη, ἀληθινὴ δημώδης, πουθενὰ δὲ σχεδὸν
μὴ προσκόπτουσα θέλει καὶ εὐχαριστεῖ συνάμα». Ἀ!
γλυκὰ λόγια εἶναι ἀπτά. Κοιτάξτε καὶ τούτα
πού δημοσιεφθήκανε ἀλλοῦ· «Ὀρισμένως χρειάζεται
πολλή, πάρα πολλή προκατάληψις διὰ νὰ μὴ δι-
θάσῃ κανεὶς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη ὀλοκληρον
ἔταν τὸ ἀνοίξῃ... καὶ μολοντί ἢ ἀνάγνωσις ἐπιφυ-
λάττει εἰς κάθε στιγμὴν ἐκπλήξεις, καὶ ἀνοίγει
διαρκῶς χάσματα ἀπὸ τὰ ὅποια ἐξορροῦν αἱ ἀντι-
ρήσεις καὶ αἱ ἀπορίαι, εἶνε ἐν τούτοις βέβαιον ὅτι
ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ συγγραφεὺς κερδίζει καὶ κα-
τακτῆ ὅπως ὅποτε μερικὰ στοιχεῖα ἐμπιστοσύνης
τὰ ὅποια τὸσον ἐπιμόνως ἀλλὰ καὶ τὸσον δικαίως
ἴσως τοῦ ἠρνήθησαν ἕως τώρα. Διότι ἢ μεταβολὴ
ἐν τῷ μεταξύ εἶναι ἐπαισθητὴ. Ὁ κ. Ψυχάρης δὲν
εἶναι πλέον ὁ Ψυχάρης τοῦ «*Ταξιδίου*» οὔτε ὁ
Ψυχάρης τοῦ «*Ῥωμαϊκοῦ Θεάτρου*». Ὀλίγον κατ'
ὀλίγον ὑποχωρεῖ πρὸς τοὺς δρόμους τοὺς ὑποίους
τοῦ ἀνοίγει ἢ λογικὴ καὶ ἢ καλαισθησία καὶ ἢ
γλωσσικὴ διαφορὰ τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ ἀπὸ
τὸ «*Ταξίδιον*» εἶνε τὴση, ὥστε ἴσως προαναγγέλλει
τὴν ἡμέραν τῆς συνδιαλλαγῆς. Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν
ἄλλως τε, τοῦ ὁποίου τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν
ὅτι ἱσταμάτησε διὰ τῶν ἀμφιβολιῶν τὴν πρόεδον
τῆς γλώσσας, μόνον τὸ πείσμα καὶ ὁ φανατισμὸς
τῶν ἀμαθῶν καὶ τῶν ἀνικάνων ἠμποδίζον ἕως τώρα
τὴν φυσικὴν καὶ ἀναπόφευκτον συνενόησιν. Ἡδὴ
φαίνεται ὅτι τὸ πείσμα ἀρχίζει νὰ ὑποχωρῇ, καὶ ἢ
καλαισθησία νάνακτῃ τὰ δικαιώματά της. Ὁ κ.
Ψυχάρης εἰς τὸν «*Ῥομπινσῶνα*» του δὲν εἶναι ἀμει-
λικτος καὶ ἐγωιστὴς ὅπως ἄλλοτε, καὶ δὲν φαίνε-
ται τρέφον πρὸς τὰς δυνάμεις του τὴν ἀπεριόριστον
πεποίθησιν τὴν ὅποιαν ἔτρεφεν ἄλλοτε. Κἄπου δύο
καὶ τρεῖς τύποι μίξ καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως ἀποδει-
κνύουν ὅτι ἔρχισαν αἱ ἀμφιβολαί. Καὶ ὅπου ἀρχίζει
ἢ ἀμφιβολία, σημειοῦται ἢ ἀλήθεια καὶ ἢ ἀκρίβεια
ἐκ τῆς ἐρευνῆς». Καὶ σὲ τέλος· «...φαντάζομαι
δὲ ὅλους τοὺς ἀπροκαταλήπτους καὶ τοὺς ἀδιαφί-
ρους εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ τοῦ σχολαστικισμοῦ
καὶ τῆς γραμματικῆς, πόσον ὠριότερον ἀκρίβεια
ἢ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη ἂν ἠμπορούσε νὰ
λαίψῃ ὁ ἐπίλογος καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ γείνου
ἀκρίβεια εἰς τὸ κείμενον μερικὰ ὑποχωρήσεις, ἀπὸ
ἐκεῖνας, διὰ τὰς ὁποίας φωνάζει δυνατὰ ἢ καλαι-
σθησία καὶ ἴσως ἢ λογικὴ».

19.

Ἡοὶς ὑποχώρησε.

Ἐγὼ τώρα, διαβάζοντας τέτοια χρυσὰ λόγια,
δὲν τὸ φαντάζεται κανένας πόσο διασκεδάζω, δὲν
εἶπα δὲ πόσο γελῶ, γιατί στὰλήθεια κολακίζομαι.
καμαρώνω καὶ χαίρομαι. Βλέπετε πὼς ἀλλάζει τὸ
δημόσιο, πὼς γίνεται λίγο λίγο ἢ προκοπή. Ῥώτημα
δὲν εἶναι πὼς συνηθίζει, ἐπειδὴ ἐννοεῖται πὼς δὲν
ὑποχώρησα ἐγὼ, τὸ δημόσιο ὑποχώρησε καὶ καθίως
πάντα δίχως νὰ τὸ καταλάβῃ! Τὸ τελευταῖο ἐδῶ
ἔχρησε πού σὰς ἀντιγράφω, ἔχρησε πού συγκρίνει τὸ
Ταξίδιον καὶ τὸ *Ῥωμαϊκὸ θέατρο* μὲ τὴ *Ζωὴ* καὶ ἢ
γάπη σὴ μοναξιά, εἶναι πολὺ νόστιμο. Τάποτέλε-
σμα πού βγήκε ἀπὸ τὸν ἀγῶνα μας, στάθηκε ὀλο-
τελα διαφορετικὸ ἀπὸ κείνο πού νομίζει ὁ ἀρθρογράφ-
ος καὶ πού τὸ νομίζει ἀπὸ καλὴ πίστη. Θαρξέει μὲ
τὰ σωστά του πὼς μᾶς ἀνοίγει δρόμους, ἐνῶ βραδί-
ζει στους δικούς μας. Μαθαίνει, καὶ θαρξέει πὼς
μᾶς δίνει μάθημα ἐμᾶς. Κ' ἔτσι τοῦ φάνηκε πὼς
ἀπὸ τὸ *Ταξίδιον* ὡς τὴ *Ζωὴ* καὶ *Ἀγάπη* ἄλλαξε ἢ
γλῶσσα μου, πού τώρα ξεναντίας δασκαλλεῖ, ὅπως

ἐννοεῖ τὴ λέξη, πολὺ περισσότερο. Ἀλλάξτε, κἀ, μὰ
γιὰ νὰ γίνῃ πῶς δημοτικὴ! Ἀπτό δὲν τὸ παρατή-
ρησε, κ' ἴσια ἴσια τὸ νὰ μὴν τὸ παρατήρησε, γιὰ
μᾶς ἔχει τὴ μεγαλύτερη σημασία. Σημαίνει πὼς
συνήθισε, γιατί πὼς ἐμεῖς δημοτικίζουμε καὶ πάμε,
δὲν εἶναι λόγια, εἶναι πράγματα. Φέτο ξαναδημο-
σιεῖτο τὸ *Ταξίδιον* μου, καὶ βιαζόμαστε νὰ τὸ ξανα-
δημοσιεψῶ γιὰ κάτι λόγους πού ἀλλοῦ τοὺς ξεδιά-
λισα (*Ταξ.β'*, 20), καὶ γιὰ τὸν ἀκόλουθο, δηλαδή
γιὰ τὸν πίνακα πού βάζω σὲ τέλος, νὰ καταλο-
γίσω τοὺς ἄπειρους δασκαλισμοὺς τοῦ *Ταξιδίου*. Σὲ
κανένα μου βιβλίον δὲν μπήκανε τόσο. Μπορεῖ νὰ
γελαστήκανε μερικοὶ, γιατί κάμποσες φορές εἶπα
πὼς ἢ γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς πού ἀκολουθοῦτα
τότε σὲ *Ταξίδιον* μου, εἶτανε στενὴ γραμματικὴ,
καὶ ἀλήθεια νὰ μὲ σκότωνε κανένας, ἄλλη κατάληξη
ἀπὸ τὸ -ουρ, -οῦν δὲν ἤθελα στὸν ἐνεστώτα. Ὡς
καὶ τὸ ουρε, -οῦρε, τὸ ἀπόφθεγμα μὲ -ε σὲ τέλος.
Κατάληξη -ᾶμαι, -ῆμαι, στὰ συνηθισμένα, μέσα ἢ
παθητικά, νὰ μὴν ἀκούσω! Φοβᾶμαι, φιλιῶμαι δὲν
ἔξερα. Ὅλο φοβοῦμαι καὶ φιλοῦμαι. Καὶ τόντις
ἔτρεπε σὲ κείνα τὰ χρόνια νὰποδειχτῇ, πὼς ἔχει
μόνο ὑπάρχει γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς, μὰ πὼς
γράφεται περίφημα ἢ δημοτικὴ ἢ εἶναι καὶ μὲ
γραμματικὴ κάπως περιορισμένη. Κατόπι, ἐπειδὴ
ἔτσι νομίζαμε—καὶ δὲν τὸ νομίζαμε ἄδικα—πὼς
θὰ πλουτίσουμε τὴ γλῶσσα, ξηγήσαμε μάλιστα
πολλὰς φορές καὶ τὸ γιατί καὶ τὸν τρόπο, κατόπι
παραδεχθήκαμε δημοτικὴ πολυτυπία. Δὲν ἔρχισε
τὸ καινούριον μᾶς τὸ σύστημα μὲ τὴ *Ζωὴ* καὶ *Ἀγά-
πη* ἔρχισε μὲ τὸ *Ὀμῆρον τοῦ Γιαννίση*, ξακολούθησε
μὲ τὸ *Γουανάκου*, τὸν *Κερούλη* καὶ ὅλα τῆλλα ὅτι
τὸ ξετάσσουμε τὸ ζήτημα καὶ παρακατῶ. Ἀνάγκη
καμὰ δὲ βλέπαμε νὰ κρύφουμε τοὺς θησαυροὺς
μας. Ἀπτό δὲ θὰ πῆ ἴσως πὼς ὑποχωρήσαμε ὑπο-
χωρήσαμε τὸ πολὺ πολὺ σὲ λά. Κι ἀκόμη λιγώ-
τερο ἢ πῆ πὼς σὲ *Ταξίδιον* δὲν ἔχει δασκαλισμοὺς·
ἔχει ὡς καὶ σὲ τυπικὸ τὸτες ἔγραφα μιμοῦμαι καὶ
μιμοῦνται, παίρνοντας βάση σὲ φοβοῦμαι καὶ φο-
βοῦνται, ἐνῶ τώρα τὸ γράφω ἀκόμη πῶς δημοτικὰ
μιμῶμαι καὶ μιμῶνται. Ὅτι δῆτε καὶ θάπορῆσετε.
Τὰ μπαγάλα δὲν ταμῶσα μπαγάλα νὰ τὰ πῶ-
δαῖλα καὶ ἀνόητα προσπαθῶσα νὰ τὰ κάμω φοιτώ-
ματα. (*Ταξ.α'*, 15=Ταξ.β', 38). Δὲν ἔλεγα ὁ γιό-
πιος, ἔλεγα ὁ ἐπιτόπιος! Γενικὴ πλ. τῶ ὀργάνω, πού
νὰ τὴ σηκώσῃ τὸ χερσὶ μου; Τὸ γράζω σιούς ὀα-
γάδες (*Ταξ.α'*, 78=Ταξ.β', 88). Καμαρώστε, σὰς
παρακαλῶ, καὶ τὸ πιανεμένο μου ἐκείνο, τὴ γλυκύ-
τητα, τὴν καλλονὴ τοῦ βίου (!), πού σήμερον τοῦ ἔ-
δωσα δρόμο καὶ ἀκρίβεια τρέχει (*Ταξ.α'*, 2=Ταξ.β',
28). Θυμηθῆτε καὶ τὰ ἴσια ἱερά τῆς ἱστορίας μεγα-
λεῖου (*Ταξ.α'*, 17=Ταξ.β', 40), πού ἀχαρῶ δὲν
εἶναι σὰν τὸ πρῶτο. μὰ πού δὲ θάπαντήσετε τί-
ποτα παρόμοιο στὴ *Ζωὴ* καὶ *Ἀγάπη*, καὶ δὲν τὸ
διόρθωσα, γιὰ νὰ φαίνεται κάπου κάπου ἢ διαφορὰ
μεταξὺ 1888 καὶ 1905. Σωπᾶνω πιά γιὰ τοὺς ἄλ-
λους δασκαλισμοὺς, τὸ χωρῶ—καὶ τὸ ἄλας, ἀντὶς
ἀλάτι, τάχα γιατί λέμε καὶ κρέας! Ἀμὲ, ὁ Γραικὸς
ἐκείνος, καὶ ἢ Γραικία καὶ τὰ γραικικά, πού δὲν
τὸ βαστοῦσα νὰ τὰ κάμω ὀμαλικά, Ῥομπινσῶνη
καὶ Ῥομπιός! Σ' ἓνα μέρος, ἔταν κοιτάξτε τὸν πί-
νακα καὶ συγκρίνετε, θὰ βρῆτε καὶ τὸ λάθος ἀρτο-
γέννητη, λάθος, ἀπὸ τὸ δικό μας τὸ ἀπτόδ δὲν ἔχει
πιά τέτοιο νόημα. Φανταστήτε ὅμως νὰ τῶπλαθα
τότες ἰδιογέννητη, πού εἶναι καὶ τὸ σωστό, πού ἀ-
μέσως λέει ἐκείνο πού θέλει νὰ πῆ. Ὅτι τρώμαξκα,
ἐπειδὴ λέξη δὲν ἀποκοτόσσα νὰ φτιασῶ ἢ νὰ συν-
τακτῶ—καὶ θαρξέω πὼς στὴ *Ζωὴ* καὶ *Ἀγάπη* μήτε
λογαριάζονται οἱ λέξεις οἱ καινούριες.

(Ἀκολουθεῖ)